

KAITSE KODU!

KAITSELIIDU AJAKIRI NR 8 (68/514) 2006

SAAREMAA NAISKODUKAITSJAD
"PÄÄSTSID" KÜLAELANIKKE

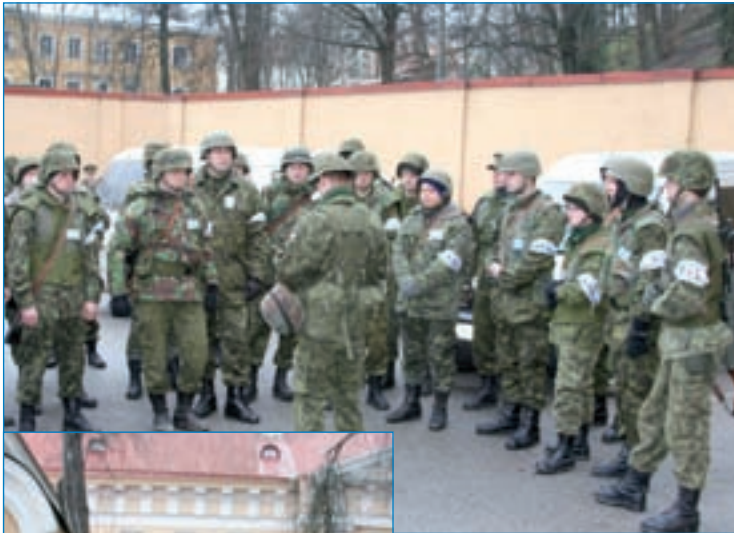
KAITSELIITLASE MOTIVATSIOONIST

KUIDAS JA KAS ÜLDSE SAAB NAISKODUKAITSE AIDATA
KAASA IGAPÄEVASE TURVALISUSE TAGAMISEL

BRESTI RAHU JA EESTI ISESEISVUS

Kaitseliidu Tartu maleva Akadeemiline malevkond korraldas koostöös Tartu Ülikooli, Politsei ameti ja Päästeametiga 2. detsembril õppuse "Ülikool lukku". Õppuse käigus võeti kontrolli alla nn ülikooli kvartal Tartu kesklinnas ja ülikooli keemiahoonest viidi ära "ohtlik aine".

LK 36

LK 12

LK 26

LK 22

LK 42

AKADEEMILISED KAITSELIITLASED PANID ÜLIKOOLI LUKKU

2. detsembril 2006 panid Tartu maleva Akadeemilise malevkonna kaitseliitlased koostöös Politseiameti ja Päästeameti üksustega Tartu Ülikooli peahoone ja keemiahoone mitmeks tunniks "lukku". Ühisõppusega prooviti eri struktuuride koostöövõimekust, innustati akadeemilisi kodanikke kaasa lööma Kaitseliidu tegevuses ja meenutati Akadeemilise malevakonna sünni 1. detsembril 1924. Vt ka lk 2 ja 10–11.

AASTA LÕPP ON JÄRELEMÕTLEMISE AEG

Kaitseliidu ülema major Raivo Lumiste aastalõputervitus 6

KAITSELIITLASE MOTIVATSIOONIST

Kuidas taas üles leida Kaitseliidu muutmise tuhinas kaduma kippuvat motivatsiooni, arutleb nooremleitnant Valjo Tooming 12

KAPLAN ANTS LEEDJÄRV TAHAB KAITSELIIDU ARENGULE KAASA AIDATA

Kullamaa koguduse õpetaja Ants Leedjärv tegutseb Kaitseliidu kaplanina 22

Heidutusest ja ajateenistusest 7

Ülo Pärn – Kaitseliidu Jõgeva maleva raudvara 8

Bresti rahu ja Eesti iseseisvus 16

Abipolitseinikud tegutsevad Elva linnas ja lähivaldades 25

Saaremaa naiskodukaitsjad "päästsid" külaelanikke 26

Naised on valmis suurendama turvatunnet 28

Kaitseliit tahab ulatada abikäe tsiviiljõududele 30

Soome lahe õdede näitus läheb rändama 31

Magnetilisest asimuudist ja deklinatsioonist topograafias 32

Kotkasilma tiitli pälvis kapten Vaino Kõva 34

Palgalised noortejuhid suunasid pilgu tulevikku 36

Vabatahtlike noortejuhide kursus muutuste lävel 38

Juhtkoer on pimedale nii silmadeks kui ka sõbraks 40

Kaitseliit tõi Eestisse "jooksu tundmata maastikus" 42

VAHELEHT:

Tagavaravägi nr 19

Ivar Jõesaar, kapten

Teistsuguse sõja mängud

Kõik õppimisvõimelised sõjamehed on alati kõige paremini valmistunud eelmise sõja lahinguteks. Ka Kaitseliit on õppinud metsas, põllul ja vana-de sõjabaaside varemeil uljalt rohkem või vähem täismõõdulisi lahinguid pidama. Sõjaaja struktuuride rakendamisest alates on seda tehtud koostöös ja võrdväärselt kaitsevæga ja ikka nii, et üle relvaraua saab konventsionaalse vastasega tõtt vaadata.

Aga maailm kurjus on viimasel ajal arenenud teises suunas. Tänapäevaste relva-konfliktide suuremad ohvrid tulevad hoopis isevärki sõjast. Autopomme kasutava ja inimkilbi varjus huupi rakette kärtsutava terrorismiga saadakse kokku suurtes linnades, kus igapäevane melu hetkekski ei lõpe ning olukord kõigub humanitaarkatastroofi ja sõjaseisukorra vahepeal. Lisaks on viimaste aastate suured loodusõnnetused, mis pole jätnud puutumata ka meie igavat Põhjamaad, näidanud, et järjest rohkem on vaja suutlikkust organiseeritult lahendada mittesõjalisi kriise.

Kuidas neile väljakutsetele, olgu kodus või missioonipiirkondades, konventsionaalselt ja edukalt vastu seista? See küsimus sunnib ümber hindama juba välja töötatud ja puhtalt paberile pandud klassikalisi lahendusi riigi jõustruktuuride tegevuskavades. Ka Kaitseliidu 2013. aastani ulatuva arengukava kallal alustatud töö on toonud esile vajaduse põhimõttelisi otsuseid vastu võtta. Aga enne veel, kui nendest põhjalikumalt rääkima saame hakata, on mitmel pool Kaitseliidus hakatud läbi viima õppusi, kus peamine pole mitte valang-valang, lask-lask, tõrge-tõrge kuskil sügaval metsapõues, vaid soov teada saada, kuidas saada kriisi korral hakkama asulates-linnades. Ja siin võib kaitseliitlaste ees avaneda tõeliselt avar tööpõld.

Konventsionaalse sõja õppustel NATO reeglite järgi oma üksusi liigutades võib mõni vastselt Kaitseliidu Kooli kursustel rühmaülemaks küpsetatud pealik ju kimpu jääda. Kuid tsiviilkriisides ettetulevatele olukordadele õigeid lahendusi leides saavad kaitseliitlased pakkuda loovaid rakendusi, toetudes nii oma paljuräägitud talupojatarkusele kui isiklikule elukogemusele vägagi erinevatel tööaladel. Siia peidetud sünergiavõimalustele pole ka kõige paremini koolitatud sõjaväelastel suurt midagi vastu panna. Kui nüüd need kaitsevæelaste ja kaitseliitlaste sõjalised ja tsiviilõskused ühendada, väljaõppega kinnistada, erivarustusega rikastada ning rakenduskavade kindlustada, võib ühel heal päeval tõdeda, et Eesti territoriaalkaitse ongi tagatud. Totaalselt. Erinevate uue sajandi ohtude vastu. **KK!**

**Kaitseliidu ajakiri
Kaitse Kodu!**

Asutatud 11. september 1925

VÄLJAANDJA KAITSELIIT

Ilmub kaheksa korda aastas.

PEATOIMETAJA:

kpt Ivar Jõesaar

TEGEVTOIMETAJA:

Taive Kuuse

MAKETT JA KÜLJENDUS:

Matis Karu

REKLAAM JA LEVI:

Virgo Tamm

kaitsekodu@hot.ee

TOIMETUS:

Riia 12, Tartu 51013

Telefon 717 9155

Faks 717 9150

Toimetuse e-mail:

kaitsekodu@kaitseliit.ee

Trükitud Asi Printall trükikojas

Toimetus kaastöid ei
retsenseeri ega tagasta.

KAITSELIIT INTERNETIS:

www.kaitseliit.ee

www.alutaguse.ee

www.jogevamalev.ee

laane.kaitseliit.ee

www.staap.ee

www.hot.ee/parnukl

polva.kaitseliit.ee

rapla.kaitseliit.ee

tallinn.kaitseliit.ee

akm.zzz.ee

www.hot.ee/laanemk

nomme.kaitseliit.ee

yhend.kaitseliit.ee

www.virumalev.ee

*Toimetuse kõnetund
esmaspäeviti kell 13–15
Tallinnas Toompea 8*

Pärnus peeti Kaitseliidu majandustegevuse seminar

Pärnus sanatooriumis Tervis peeti 8.–10. detsembrini seminar “Muudatused majandustegevuse seadusandluses ja Kaitseliidu majandustegevuse areng”. Kohale olid tulnud Kaitseliidu keskjuhatuse ja keskrevisjonikomisjoni liikmed, Kaitseliidu peastaabi osakondade ülemad, malevate pealid ja juhatuste esindajad. Seminaril käsitleti üheksajuriidiliseks isikuks muutunud Kaitseliidu võimalusi jätkata tegevust muutunud majandusseaduste keskkonnas.

Seminaripäevade jooksul kuulati erinevaid ettekan-deid. Kaitseliidu ülem major Raivo Lumiste rääkis Kaitseliidu tegevuskavast, Kaitseliidu peastaabi ülem major Urmas Muld Kaitseliidu arengukava koostamisest. Konsultatsiooni-firma Ernst & Young Baltic ASi esindaja Marko Saag tutvustas muudatusi tulumaksuseaduses ja analüüsis võimalusi, kuidas Kaitseliit oma senikehtivate normdokumentide alusel saaks seadusemuudatuste rakendades oma valdavalt vabatahtlikkusel põhinevat

tegevust jätkata. Kaitseliidu pearevident Maie Rello tegi kokkuvõtte malevate revisjonide tööst, Kaitseliidu keskrevisjonikomisjoni liige Tanel Järvet rääkis põhjalikult komisjoni tööst, Kaitseliidu inspektor Viktor Lillepruun tutvustas riigisaladuse ning relvade ja laskemoonaga seotud küsimusi ning Kaitseliidu keskjuhatuse liige Aivar Kaldjärv rääkis Kaitseliidu keskjuhatuse tegevusest ja malevate juhatuste osast malevate majandustegevuse arendamisel. **KK!**

Riias kirjutati alla noorteorganisatsioonide koostööprotokoll

Tekst: TAIVE KUUSE

Kodutütarde peavanem Angelika Naris ja Noorte Kotkaste peavanema kohusetäitja nooremser-sant Urmas Piigert kirjutasid 8. detsembril Riias alla 2007. aasta koostööprotokollile Läti ja Leedu noorteorganisatsioonidega.

Narise sõnul on protokollil allkirjastatud juba aastaid ja koostöö muutub aina tihedamaks. Lõppeval aastal külastasid Läänemaa lapsed Leedut ja järvalased käisid Lätis. Balti naaberriikide lapsed osalesid Ernakesel ja Mini-Ernal vning olid eestlastele seltsiks noorte suur-laagris. Samadele üritustele kutsusid Eesti esindajad lätlasi ja leedulasi ka tänavu. “Veel ootame neid kül-lä Kodutütarde aastapäeva tähistamisele märtsis,” ütles Naris. Läti noorteorganisaatsioon Jaunsardze ja Leedu Noored Kütid oota-

vad mõlemad eestlasi oma üleriigilisse laagrisse. Lisaks arutati koostöövõimalusi konkreetsete piirkondade vahel. Näiteks tunneb Kurzeme regioon huvi teha koostööd Saaremaaga. Et täpsemalt just piirkondlikke suhteid arutada ja tegevuses kokku leppida, kutsus Angelika Naris Läti ja Leedu kohalike rühmade esindajaid aasta alguses Eestisse.

Lätlased ja leedulased on alustanud koostööd ka Suurbritannia noortega, kes kuuluvad sealsesse

riigikaitsele noorteorganisaatiooni. Eestlased suhtlevad aga soomlaste ja rootslastega ning loovad sidemeid Norra noortega. Nii otsustatigi, et ehk õnnestub tuleval aastal Leedu kohtuda ka teiste riikide esindajatega ja sõlmida veelgi laiapõhjalisemaid sõprussuhteid.

Jaunsardze tegutseb Läti Kaitseministeeriumi rahastusel. Ministeeriumi osakonnas töötab laste heaks 100 palgalist töötajat. Jaunsardze vedada on ka riigikaitseõpetus koolides.

SÕNUMID

KÕIKIDE LASTE ISADEPÄEV

Tartu Näituste messikeskuses Eesti jõustruktuuride korraldatud kogupereüritusel “Kõikide laste isadepäev” 12. novembril osales ka Kaitseliidu Tartu malev. Kaitseliidu boksist sai tutvuda relvade, fotode, side-tehnika, väliköögi, maskeerimispunkti ja varustuse väljapanekutega. Lapsed said osaleda kodutütarde ja noorkotkaste korraldatud osavusmängudel ning neil oli võimalik kogeda näo maskeerimise kunsti. Korraldamisest võttis osa 55 Tartu maleva kaitseliitlast ja eriorganisatsioonide liiget ning neile jätkus kibedat tööd isadepäeva külalistega tegelemisel kogu päevaks. **KK!**

HIIDLASED SOOMES

Detsembri esimesel nädalavahetusel külastas Hiiumaa malevkonna neljaliikmeline delegatsioon Soome Savonlinna reservväelaste ühendust, et sisse seada edukas ja mitmekülgne koostöö, andisteadu malevkonna pealik leitnant Urmas Selirand. Tutvuti sõjaväeosa ning Kaitseliidu-laadse Soome vabatahtliku maakaitse toimimisega, osaleti reservlaste koolitusel ja reservväelaste ühenduse 70. aastapäeva tähistamisel. **KK!**

Leedu Noored Kütid tegutsevad Kütide Liidu (*Šauliu Sajunga*) liikmetega (meie mõistes siis kaitseliitlastega) ühes struktuuris. Kogu organisatsiooni rahastatakse otse riigieelarvest, kaitseministeerium toetab noorte suviste sõjaväe ja riigikaitseteemaliste laagrite korraldamist. Leedulastel on õigus teenida lisa erinevate projektide ja toetusprogrammide kaudu. **KK!**

Aasta lõpp on järelemõtlemise aeg

Aasta lõpus on kombeks vaadata põgusalt tagasi ja julgelt edasi ning mõtiskleda põhiväärtuste üle, keskendudes samal ajal uutele eesmärkidele. Major Raivo Lumiste on olnud Kaitseliidu ülema ametis üle kolme kuu. Kaitse Kodu! toimetis küsis, millest ta mõtleb aastavahetuse eel.

On ütlematagi selge, et Kaitseliidu roll Eesti ühiskonnas on jätkuvalt oluline. Üha enam nähakse meie väärtust siseriikliku julgeoleku tagajana. Seda suunda meie tegevuses tuleb ka uuel aastal üha selgemini lahti mõtestada.

Kaitseliidul on unikaalne omadus: oleme oma liikmete kaudu justkui läbilõige ühiskonnast. Kaitseliit pole parem ega halvem kui tänane Eesti ühiskond, mis koosneb neist, kes siin ja täna elavad. Nii on ka meie organisatsioonis kesksel kohal vajadus tegelda inimestega. Peame tundma oma liikmeid, peame ilmutama huvi selle vastu, kuidas nad Kaitseliitu ja tema arenguid näevad, millised on nende ootused. Ainult selliste teadmiste varal saame arendada organisatsiooni ja määratleda täpselt oma tegevussuundi.

On oluline, et iga Kaitseliidu liige tunneks end vajalikuks. Sellest tundeist arenevad motivatsioon ja vajadus anda endast rohkemgi kui nõutakse. Samas ei peagi kõik olema ühtmoodi ja pidevalt aktiivsed. Sageli on ju "uinunud" olekus liikmelisuse taga sotsiaalsed või perekondlikud põhjused, mitte huvipuudus. Kui aga inimene tunneb, et nüüd on saabunud aeg, mil ta saab organisatsiooni rohkem panustada, on ta teretunud. Kaitseliit toimib kogu ööpäeva ja seitse päeva nädalas; Kaitseliit on oma liikmetele alati avatud. Kaitseliidu palgalistel töötajatel tasub meenutada, et töötame inimeste heaks, mitte inimesed ei ole meie jaoks. Seda peame igal sammul mõistma ja endale teadvustama. Samuti peame hoidma kõrget Kaitseliidu organisatsioonikultuuri, mis väljendub muu hulgas ka relvadega ümberkäimises, ja nõudma seda kõigilt meie liikmetelt. Usaldus

meie vastu kujuneb suuresti just Kaitseliidu kõrgendatud riskifaktori ehk relvatemaatika põhjal.

Igale kaitseliitlasele on mõistagi kõige lähedasem tema kodumalev, mille käekäigu pärast südant valutada, mille heaks püüda anda parimat.

Malevate struktuuris on olulisel kohal ühiskondlikud juhatused, esinduskogud. Peame endalt küsima, kuidas need töötavad, sest Kaitseliit ei ole ainult sõjaline organisatsioon, vaid ka ühendus ühiskonnaelu korraldamiseks kohtadel.

Juhtimisest rääkides tahan ümber lükata hirmu, et juriidiliselt ühtse Kaitseliiduna on halvem tegutseda.

Kindlasti ei ole see nii. Loomulikult nõuab üks ja ühtne Kaitseliit kõige mõistlikumal kombel korraldamist, et sellest võidaksid kõik liikmed. Ajalugu näitab, et ühe Kaitseliidu mõte ja teostus on tänuväärne, vähendades mõttetut administratiivkoormust ja andes võimaluse keskenduda põhilisele – tööle vabatahtliku liikmeskonnaga selle suure potentsiaali ülesleidmiseks ja rakendamiseks.

Kaitseliidu ülesannetele mõeldes arvan, et meil on aeg pöörata tähelepanu rahvusvaheliselt tasandilt enam sellele, kuidas muuta turvalisemaks kodune julgeolekukeskkond. Kõikjal riigis kohapeal oleva organisatsioonina oleme selles valdkonnas võrdväärset partnerit nii omavalitsustele kui ka teistele riiklikele institutsioonidele.

Oodata Kaitseliidus 2007. aastal suuri muutusi on liialdatud unistus. Äkilisi pöörded ei tule, pigem tasub panustada rahulikele ja järjepidevale arengule.

Usun, et uue aasta jooksul suudame juba selgelt määratleda oma peamised edasised tegevused, seda eriti territoriaalkaitse ja tsiviilmilitaarsuhete vallas. Olgu rahu-, kriisi- või sõjaaeg – kaitseliitlikud tegevused on alati seotud. Me ei saa keskenduda vaid operatiivstruktuuride moodustamisele tundmatute tulekuriskide vastu. Pigem on vaja vaadata altpoolt üles, hinnata Kaitseliidu laiapõhjalisust ja reaalselt võimekust täna ja siin. Mida laiem on püramiidi alus, seda kõrgemale saab tõusta tipp.

Jõulud on järelemõtlemise aeg. Aasta läbi oleme jooksnud ajaga võidu. Kasutagem siis jõuluaega enda ja oma lähedaste heaks, et leida üles ühised soovid, unelmad ja väärtused. **KK!**

Tekst: MIHKEL MUTT

Heidututest ja ajateenistusest

Vene ajal käibis meil müüt selle kohta, miks Leedus oli tublisti vähem venelasi kui Lätis või Eestis. Selle järgi olevat Leedus kord mõned venelased “noaga katki tehtud”, millest olevat neil nii suur hirm naha vahel, et nad polevat enam julgenud sinna suurtes kogustes maabuda.

Ei tea, kas see on tõsi, aga igatahes on selles loos fikseeritud heidutuse kui võtte põhiolemus. Inimene kardab aatompommi, NATO hävitajaid või täpsusrelvi vähem, kui et mõni talle nurga tagant selga kargab. Maale, kus sihuke oht väga võimalik on, ei taha võõrad hea meelega minna. Kui nad on sõdurid, siis nad muidugi täidavad käsku, aga kodus värisevad nende omaksed ja teevad selles riigis sõjalise osalemise vastast propagandat, mis demokraatlikul maal alati kuulajaid leiab ja ka riigijuhte mõjutab.

Inimelu on muutunud järjest hinnalisemaks. Vähemasti Läänes. Juba on nii, et inimkaotustes nõutakse nulltasel (see ei kehti muidugi vastaspoole kohta). Venelased ei ole veel päris läänelik rahvas ega väärtusta inimelu sedavõrd kõrgelt. Seal on ikka nii olnud, et laastud võivad lennata. Kuid nemadki on muutumas, vähemasti noored. Üldse, kui jätta kõrvale fanaatikud, kes usuvad, et nad satuvad lahinguväljalt otse paradüüsi, ei taha keegi surma saada.

On tõenäone, et meil ei tule tulevikus tegemist mitte (igal juhul mitte üksnes) sõjaliste, vaid parasõjaliste väljakutsetega. Näiteks uue aja migratsiooniga pole me kokku puutunud. Praktika on näidanud, et ei ole suurt vahet pehmel tsiviliseeritud okupatsioonil ja jõhkral agressiivsel migratsioonil. Mõlemaks puhuks kulub heidutus ära. Küsimus ongi selles, kuidas tekitada niisugust heidutust, saata signaal, et siinmail võib nurga tagant kuuli saada või vähemasti kohalike poiste käest peksa. See eeldab nii moraalseid kui ka füüsilisi omadusi. Aga eestlane hakkab tänini vene keelt rääkima, kui seltskonnas on kas või üks venekeelne. Ikka see küür selga...

Mis seos võiks olla eelneval ajateenistuse ja muidugi Kaitseliiduga?

Praegu on meil triaad ajateenistus – Kaitseliit – elukutselised. Neile peaks lisanduma veel kaks: kodune kasvatus ja sõjaline õpetus koolis. Kahjuks on mõlemad pigem erand kui reegel. Eestlase suundumus on praegu parandada oma elujärge, st teha raha. Lapsed mõistagi järgivad vanemate eeskju. Isamaalist kasvatust ongi sageli seal, kus keegi perekonnast või peretuttavatest on juba Kaitseliidus või elukutseline kaitsevaelane. Koolis ei ole lihtne niigi pilgeni täis tunniplaani sõjalist õpetust mahutada.

Üks on minu meelest küll selge: professionaalne armee ei tekita erilist hirmu. Vähemasti sihuke pisike, mis Eestil võiks olla. Kõigepealt on nad vormi ja teiste tunnuste abil eristavad, seega kergesti lokaliseeritavad ja isoleeritavad. Kui aga vastupanu on hajutatud massidesse, on lugu hoopis karmim.

Mitmelt poolt on kõlanud hääli, et ajateenistusele panakse väärased ootusi-lootusi *à la* sõjavägi teeb noorukist mehe. Ei olevat õige pidada ajateenistust sotsiaalse-moraalse kasvatuse vahendiks. See olevat vene aja pärand. Ajateenistus ja Kaitseliit peavad olema eeskätt riigikaitset tugevdavaks vahendiks, mitte pedagoogiliseks tööriistaks. Ja kui ühiskond ei suuda pakkuda või tagada turvatunnet ega arenguperspektiivi, oleme vales teel. Jne.

Nõus! Aga mis parata, ma ei näe, kes meie postmodernistlikus, nautlemisele orienteeritud ühiskonnas selle sotsiaalse-moraalse küljega tegeleks. Ega ometi kooliõpetaja oma seitsmetuhandelise palgaga? Ega ometi loovharitlased, kes on muutunud iidolitest pajatsiteks? Ega ometi kirik, keda nooremad haritlased süüdistavad seitsmes surmapatus?

Muidugi ollakse vales teel. Inimestel peaks olema armastus isamaa vastu ja valmidus seda kaitsta juba enne ajateenistusse minemist, nii et seal saaks kulutada aja üksnes sõjaliste oskuste andmisele. Siis võiks Kaitseliit tõesti ajapikku ajateenistuse funktsioonid üle võtta. Seni aga ei näe mina küll ajateenistusele alternatiivi. **KK!**

Ülo Pärn – Kaitseliidu Jõgeva maleva raudvara

Tekst: ANNE ROSENBERG, veebel

Kohtumiseks Ülo Pärnaga olen end ette valmistunud – teinud internetis eeltööd. Seepärast tean, et minu vastas istub mees, kes on kirjutanud lugematul hulgal artikleid ja lugusid, tema sulest on ilmunud kaheksa mahukat uurimuslikku teost ja üheksas ootab avaldamist. Aga temast ei ole kirjutatud seni ühtegi rida, välja arvatud elulugu, mis kohustuslikult iga avaldatud raamatuga kaasneb.

SÕJAPÄEVIL KOOLITEEL

Lugeja kujutagu endale ette muhe-dat tasase hääle ja mõnusa olekuga härrasmeest, kes jälgib läbi prilliklaaside uudishimulikult ja suure huviga kõike ja kõiki.

Jõuame oma vestluses Teise maailmasõja aegsele Jõgevamaale, kus Torma valla Saaremetsa küla (mida praegu enam ei eksisteeri) ühes talus kasvab 1937. aastal sündinud poeglaps, kellel nimeks Ülo. Juba mõned aastad pärast tema sündi on peres kokku kolm põngerjat. Vanemad on kultuurihuvilised, tellitud on üks ajaleht ja üks ajakiri. Väike Ülo uurib Piiblit ja ema muretsetud kooliminejaid ootavaid õpikuid.

Ülo koolimineku ajaks 1944. aasta sügiseks oligi olukord kehvapoolne, uusi õpikuid ei trükitud ja lapsed õppisid vanematest väljaannetest. Erilist huvi pakkusid maateadus, ajalugu ja kirjandus. Seda aega peab Ülo Pärn määravaks hilisema koduloohuvi tekkimisel.

Talupoisi koolitee algas Ulvi mitmetäielikus keskkoolis, kuid pisut õnnelt. Raske tõbi sundis teda veetma pikki nädalaid haiglas. Õnneks avastas ta haigemaja põõningul kastide viisi eestiaegseid ajakirju ja ajalehti. Neid lugedes möödus haiglaaeg kiiresti.

Ülo räägib haaravalt lugusid sõja-aegsest Eestimaast. On lihtne kujutusvõimet appi võttes näha silme ees pilti perest, kes põllul kartuleid võ-

ÜLO PÄRNA KIRJUTATUD JA KOOSTATUD RAAMATUD

- Torma (Võtikvere) metskond: ülevaade metskonna vanemast ajaloost (1996)
- Politsei Jõgevamaal: nüüd ja varem (1998)
- Mineviku Torma metsalehekülgi (1999)
- Vabadussõja Jõgevamaa sündmuste lugemik (1999)
- Jõgevamaa tuletõrjealbum (1999)
- Jõgevamaa Kaitseliidu raamat (2001)
- Jõgevamaa Päästeteenistus: 10 tegevusaasta juubelialbum (2002)
- Jõgeva malev - 15. aastapäeva album (2005)

ÜLO PÄRNALE OMISTATUD AUMÄRGID

- ENSV teeneline ühiskondliku korra kaitsja
- Politsei teeneteristi III järk
- Mälestusmedal "10 aastat taastatud Eesti Politseid"
- Valgeristi III klassi teenetemärk
- Kaitseliidu eriteenete medal
- Kaitseliidu teenetemedali III järk

tab ja äkki Vene sõduri püssitoru ees seisab. Surma võis saada selle eest, et silmavaade oli vale, või hoopis sel-lepärast, et ei vallanud võõraste keelt ega saanud aru, mida küsiti.

Koolilapsel oli siiski üsna põnev, kui sakslased taganesid ja venelased sisse marssisid. Eks küsimusi keerelnud noormehe peas palju, ent vastuseid tol ajal ei antud. Hirm valitses eestlaste südames, surra ei tahtnud keegi...

Ülo Pärnale muutis olukorra masendavaks ka asjaolu, et tema isa oli sattunud venelaste juurde sõjavangi ja teavet tema käekäigu kohta ei olnud võimalik saada ühegi ametimehe käest. Juba surnuks peetud isa õnneks siiski elas ja naasis hiljem pere juurde.

KORRAVALVUR, PRESSIESINDAJA, KOLLEKTSIONÄÄR

Pärast sõjaväeteenistust töötas Ülo Pärn Jõgeva miilitsajaoskonnas, mis hiljem nimetati ümber Jõgeva siseasjade osakonnaks. 1991. aastast jätkus korralvalvuri karjäär juba Eesti Politsei ridades, kaheksa aastat hiljem lisandus ülesanne kajastada politseinike tegemisi meedias, siis juba ametliku pressiesindajana.

Töötamine miilitsana andis koduloohuvilisele võimaluse uurida Eesti Kirjandusmuuseumi arhiivides Eesti Vabadussõja legendaarsete väejuhtide elulugusid. Ajad olid sellised, et sellistele materjalile oli tavainimesel keerukas, peaaegu võimatu ligi pääseda. Ülo Pärnal õnnestus küll välja uurida sõjas hukkunud eesti soost sõjaväelaste elukäigud, kuid säilikute pildistamine keelati rangelt ära.

Kirgliku kollektsionäärina on Ülo Pärn suutnud kokku panna mitu kogu: osalise sõjaliste aumärkide kogu ning sõjaeelses Eesti Vabariigis käibel olnud paber- ja metallrahade kogu.

KAITSELIIDU TAASASUTAMISE AEGADEST

Kaitseliidu ridadesse kutsus Ülo Pärna 1990. aastate alguses, orga-

nisatsiooni taasisutamise esimesel kuudel tookordne Kaitsealiidu Jõgeva maleva pealik Ants-August Nurk. Tegusalt mehel oli küll algusest peale suur huvi kaitsealiitlaste tegevuse vastu, kuid liikmeks astus ta alles 1994. aastal. Uurimuslik huvi ei jätnud Ülo Pärna ka siin. Nii valmis kohalikus lehes Vooremaa järjejutuna avaldatud lugu Kaitsealiidu loomisest 1918. aastal. Ja selle kõige loomulikuks jätkuks nimetati Ülo Pärn 2001. aastal Jõgeva maleva ametlikuks propagandapealikuks.

Jõgeva maleva häälekandjaks sai Vooremaa kvartalilisa Kindel Tahe, kus Ülo Pärna toimetamisel antakse tänaseni lugejatele teada kohalike kaitsealiitlaste ettevõtmistest.

Pärast Kaitsealiidu ridadesse astumist valiti Ülo Pärn maleva juhatusse. Küsimuse peale, kas niigi hõivatud mehel jätkus aega tegelemaks maleva edendamiseks, vastas ta: "Aga kuidas teisiti? Kui mind usaldatakse ja saan olla kasulik, on ju hästi."

KODUMALEVA KROONIK

12 aastat Jõgeva malevaga seotud mehel on ette näidata kaks mahukat kogumikku kodumalevast. Neisse on kätkevad kõik – ajaloolisi sündmusi ja isikuid, sõjaaegseid juhtumisi ning Kaitsealiidu taassünniga seotud seiku. Eriti põhjalikult on Ülo Pärn kajastanud tänaste malevlaste tegemisi. Eesmärgiks säilitada toimuv, mis aastate möödudes on huvilistele juba ajalugu.

Jõgeva maleva pealiku kapten Janno Rosenbergi sõnul on Ülo Pärn mees, kes kuulub Kaitsealiidu kullafondi. "Malevale on sellise kaitsealiitlase olemasolu suur kingitus. Aktiivse juhatuse liikmena on Ülo Pärnal rikkalik kogemustepagas, tema arvamus on alati kaalutletud ja lähtunud maleva huvidest. Meil on õnn omada rida teenekaid kaitsealiitlasi, kes oma aatilisuse ja isamaa-armastusega on noortele malevlastele eeskujuks. Ülo Pärn on üks nende hulgast. Praegusel ajal vajab Eestimaa mehi ja naisi, kes seavad meie kõikide heaolu kõrgemale oma isiklikust heaolust." **KK!**

Kaitseväge juhataja kindralmajor ANTS LAANEOTS

Sündinud 16. jaanuaril 1948 Pärnumaal Kilingi-Nõmmel

HARIDUS

1965 – Kilingi-Nõmme Keskool

SÕJAVÄELINE HARIDUS

1966–1970 – Kaardiväe Kõrgem Tankivägede Kool Harkovis (tankivägede ohvitser, autode, traktorite ja soomustehnika eksploatatsiooni insener)

1978–1981 – Malinovski-nimeline Soomustankivägede Akadeemia Moskvast (staabitöö ja vägede juhtimine – kõrgem sõjaväeline haridus)

1997–1998 – NATO Kaitsekolledž Roomas (ettevalmistuskursus tööks NATO keskstruktuuri-des või rahvuslikes NATOga seotud institutsioonides)

1999–2000 – Soome Vabariigi Maakaitse Kõrgkool

TEENISTUSKÄIK

1970–1978 – 48. tankidiviis, Ukraina (tankirühma ülem, õppekompanii ülem, tankipataljoni ülem)

1981–1982 – 155. motolaskurdiviis, Ida-Kasahstan (tankipolgu staabiülem)

1982–1987 – 78. tankidiviis, Ida-Kasahstan (tankipolgu ülem, tankidiviisi staabiülem)

1987–1989 – lähetus Etiopiasse (jalaväediviisi ülema nõunik, armeekorpusse ülema nõunik)

1989–1991 – Tartu sõjakomissar

1991–1994 – kaitsejõudude peastaabi ülem

1994–1996 – AS ESS Lõuna direktor

1997 – kaitseväge peainspektor

1997–1999 – kaitsejõudude peastaabi ülem

1999–2001 – Balti Kaitseuringute Keskuse ülem

2001 – Kaitseväge Ühendatud Õppeasutuste ülem

2002–2006 – Eesti Vabariigi kaitseatašee Venemaa Föderatsioonis ja Ukraina Vabariigis

2006 – kaitseväge juhataja

AUASTMED

1970 – leitnant (Nõukogude armee)

1973 – vanemleitnant (Nõukogude armee)

1975 – kapten (Nõukogude armee)

1979 – major (Nõukogude armee)

1982 – alampolkovnik (Nõukogude armee)

1987 – polkovnik (Nõukogude armee)

1992 – kolonel (Eesti kaitseväge)

1998 – kindralmajor

AUTASUD

Kotkaristi II klassi teenetemärk

Kaitseväge teenetemärk

Siseministeeriumi teenetemärk

Kaitsealiidu teenetemedal

Piirivalve teeneterist

Päästeameti teenetemärk

Mälestusmedal "10 aastat taastatud kaitseväge"

ÜHISKONDLIK TEGEVUS: Rotary klubi liige

PEREKOND: abielus, poeg ja tütar

Akadeemilised kaitseliitlased panid ülikooli lukku

Tekst: TANEL MEIEL, leitnant

Kaitseliidu Tartu maleva Akadeemiline malevkond viis koostöös Tartu Ülikooli, Lõuna Politseiprefektuuri ja Lõuna-Eesti Päästkeskusega 2. detsembril läbi ühisõppuse “Ülikooli lukku”. Õppus oli osa Kaitseliidu sõjaaja maakaitsepataljoni staabiõppusest, mille käigus oli reaalselt tegutsemas Akadeemilise malevkonna baasil moodustatud staabikompanii.

OLUKORRA KIRJELDUS

Õppuse stsenaariumi järgi oli riiki haaranud ulatuslik vägivallaline. Täheldada võis ka välisvaenlase propaganda hoogustumist kõikides meediavahendites ja diversiooni-gruppide tegutsemist piirialadel. Kohalikud omavalitsused koostöös politsei, Kaitseliidu ja teiste jõustruktuuridega (kriisikomisjonid) püüdsid tagada linnades korda ja stabiilsust. Tartus oli olnud mitu sanktsioneerimata meeleavaldust kehtiva riigikorra vastu. Lisaks pingestasid olukorda süütamised ja kultuuriväärtuste lõhkumine. Sõjalist tegevust ei olnud.

Õppuse kirjelduse koostamisel lähtusime põhimõttest, et on jätkuvalt rahu-aeg, kuid sarnaselt mujal maailmas toimuvaga on meie suurimateks riskideks asümmeetrilised ohud. Koostööõppuse eesmärgiks oli tegutsemise harjutamine reaalsusele lähedases olukorras ja tegelikus linnakeskkonnas.

ÕPPUSE KIRJELDUS

Õppuse paigaks oli nn ülikooli kvartal Tartu kesklinnas. Kaitseliidu üksused koos kohaliku politsei patrullidega sulgesid Jakobi, Munga ja Ülikooli tänava vahele jääva kvartali ning võtsid tugevdatud valve alla kaks ülikoone hoonet – peahoone ja keemiahoone –, kuhu sisenejail paluti esitada isikut tõendavad dokumendid. Lisaks piirati autode pääsu Jakobi ja Ülikooli tänavale ning suunati liiklus ja õppust teenindav transport vastavalt õppuse kavale. Õppusele kaasatud Päästemeeti üksusel oli ülesanne viia ohutusse piirkonda keemiahoones “avastatud” “ohtlik aine”.

Õppuse plaan on ette valmis koostatud ja läbi harjutatud, kohal olles jälgiti ainult üksuste koostööd ja

anti hinnanguid omandatud oskustele.

Õppuse käigus loodud situatsioonid ja käitumine olid kirjeldatud osakäskudes, mille väljatöötajaks oli Kaitseliidu maakaitsepataljoni staap. Osakäskude (rännakukäsk, rühmitamiskäsk jne) põhjal anti üksustele käsk tegutsemiseks.

Õppuse eel mehitati õppuse staap, mis koosnes Kaitseliidu maakaitsepataljoni sõjaaja staabist ja koostööpartnerite esindajatest. Õppuse staabi eesmärgiks oli mängida kaardiharjutusena läbi olukord, kus tuleb tagada kord ja stabiilsus Tartu linnas. Kaardiharjutuse eesmärgiks oli saavutada kompromiss ja üksteisemõistmine koostööpartnerite vahel.

Reaalse õppuse ühe osana alustati kohe ka Tartu kesklinna piirkonnas olevate üliõpilasorganisatsioonide (Eesti Üliõpilaste Selts, Sakala, Rotalia, Vironia, Filiae Patriae, Fraternalitas Livienensis, Ugala) hoonete relvastatud valve alla võtmist. Nimetatud hooned olid üliõpilasorganisatsioonid “andnud” õppusel olijate “kasutusse” vabatahtlike üksuste formeerimiseks mobilisatsioonivajaduse tekkimisel (formeerimispunktid). Reaalselt võtsid iga üliõpilasorganisatsiooni ruumid valve alla vastava seltsi või korporatsiooni Kaitseliidu Tartu maleva Akadeemilisse malevkonda kuulvad liikmed.

Üliõpilasorganisatsioonide kaasamine õppusele laiendas selle harjutusala. Organiseerunud üliõpilaste ülesandeks oli teavitada õppuse staapi oma hoone relvastatud valvega mehitamisest, kasutades erinevaid sidevahendeid (mobiilte-

Linnaõppusel on väga oluline õppuse piirkonna tähistamine ja linnarahva teavitamine toimuvast.

lefon, kuller, internet). Nimetatud elemendi lisamine õppusele aitas anda hinnangu infoleviku (paraku siiski suhtelisele) kiirusele.

Üliõpilasorganisatsioonidekaasamine oli ka õppusele ajaloolise mõõtmelise lisamise teenistuses, sest 1924. aasta 1. detsembri mässukatse ajal olid organiseerunud üliõpilased Tartus need, kes moodustasid oma liikmetest kiirelt relvastatud üksuseid, mis tagasid korra linnas ja riigi toimimise taastumise. Seega oli üliõpilasorganisatsioonide hoonetes sisse seatud relvastatud valve omamoodi tänuavaldus endistele kaasvõitlejatele ja nii tähistati ka Akadeemilise malevkonna sünnipäeva, milleks peetakse 1. detsembrit 1924.

ÕPPUSE EESMÄRGID JA TULEM

Õppuse eesmärkideks oli seatud: 1) koostöö arendamine Politsei, Päästeameti ja Kaitseliidu üksuste vahel; 2) koostööd segavate ja kitsendavate asjaolude kaardistamine (subordinatsioon, side, üksuste väljaõppe ja valmidus jne); 3) kohalike jõustruktuuride reageerimiskiiruse ja võimekuse arendamine kriisisituatsioonis; 4) organisatsioonisiseste häirekavade muutmine ja töökindluse parandamine kohalikul tasandil; 5) kohalikele jõustruktuuridele positiivse maine kujundamine.

Õppust võib pidada kordaläinuks. See oli esimene kord Tartus, kui Kaitseliit püüdis koostöös teiste jõustruktuuridega saavutada reaalsed püstitatud eesmärgid. Võib öelda, et õppuse eesmärgid said täidetud ja kõige olulisem on ehk harjutuse käigus välja tulnud probleemidega arvestamine võimalus tulevikus.

Õppuse järel võime kinnitada, et Kaitseliit on võimeline lahendama koos politsei ja päästeameti üksustega ka tegelikku hädaolukorda asustatud punktis. Julgen väita, et Kaitseliidu väljaõppetaustaga kompanii on võimeline võtma linnas valve alla kvartalisuuruse territooriumi.

Suurimaks kitsaskohaks õppusel kujutatuga sarnases reaalses olukorras tegutsemisel pean Kaitseliidu üksuste varustust. Täielikult puudu-

Koostööõppusel osalenud päästeametnikud saabusid Ülikooli keemiahoone juurde, kui oli teada antud, et "leitud" on "ohtlikku ainet".

vad näiteks keemiakaitsevahendid. Samas on Kaitseliidu Tartu maleval väga head eeldused ja võimekus aatomi-, bakterioloogilise ja keemiarelva (ABK) kaitse alaseks väljaõppeks. Akadeemilise malevkonna tegevliikmete hulgas on hulgaliselt keemikud, füüsikud, farmatseute ja meedikuid, kelle professionaalsus on väljaspool kahtlust ja kes saavad selles osas olla teenäitajad.

Õppuse suurima üllatusena tuli ilmsiks side kehvus hoonestatud alal. Varasema väljaõppe käigus oleme korraldanud harjutusi avatud või metsasel maastikul. Nüüd selgus häiriva üllatusena, et linnas ei olnud kohati võimalik ultralühilaine sagedusel 15–20 meetri kauguselt raadiosidet saada. Siit ka praktiline järeldus: linnas töötab traatside ja tuleb kasutada kullereid, see lisab vajaduse arvestada tegevuse planeerimisel osavõtva üksuse võimekust nimetatud valdkondades.

Positiivse kogemuse andis õppuse käigus etapp, mil tegevusse rakendus Päästeameti üksus. Kaitseliitlastel oli õpetlik jälgida Päästeameti protseduure. Saabunud väljakutsele, võttis juhtimise üle Päästeameti operatiivkorporapidaja. Avastanud "ohtliku aine", kutsusid nad kohale demineerimismeeskonna, kes andis riskihinnangu ja alles pärast päästeameti operatiivkorporapidaja-

ga suhtlemist transporditi "ohtlik aine" ohutusse kohta. Kokku võttis see aega kuni 50 minuti.

Õppuse kordaminekuks tuleb rõhutada ka teavitustöö vajalikkust. Seni on Kaitseliit teinud oma õppusi metsas või endistes nõukaaja sõjaväelinnakutes, kuhu kõrvalistel isikutel pole asja ja kuhu meediagi tuleb "endal kaasa tuua". Linnaõppus näitas, et ettevalmistav teavitus ja pidev kontakt ajakirjandusega, samuti valmisolek linnakodanikega suhtlemiseks loob aluse õppuse eduks asustatud punktis. Kindlasti tuleb kasutada sellistel õppustel teadetetahvleid õppuse infoga, instrueerida osalejaid, kuidas käituda erinevates olukordades, ning leppida teavitushitseriga kokku tema volitustes. Põhimõtte on ühene: kaitseliitlane teeb seda, mida ta oskab, ning jätab spetsiifilised toimingud spetsialistidele.

Loodame, et meil ei lähe vaja 1924. aasta 1. detsembri sündmuste kordumist, et tõestada veel kord Kaitseliidu vajalikkust riigikaitse ülesehitamisel. **KK!**

Leitnant Tanel Meiel on Kaitseliidu peastaabi rahandusosakonna staabiohvitser, Kaitseliidu Tartu maleva Akadeemilise malevkonna instruktor ja korporatsiooni Rotalia tegevliige.

Kaitseliitlase motivatsioonist

Arvamus, et kõik probleemid saavad alguse organisatsiooni ülesehitusest, on lihtsustatud lähenemine

Tekst: VALJO TOOMING,
nooremleitnant,
Kaitseliidu Tallinna malev

Kaitseliidu uuendajad kipuvad käsuaahelate ja kastikeste joonistamisel unustama tähtsaima – kaitseliitlase motivatsiooni. Motivatsioon unustatakse või eiratakse seda koguni tahtlikult seepärast, et seda ei saa paberil planeerida ega rahasse ümber arvestada. Motivatsiooni ei saa jagada toetavaks ja põhimotivatsiooniks, teda ei saa plaaniliselt suurendada.

Alustuseks kirjeldan faktoreid, mis mõjuvad Kaitseliidus demotiveerivalt, seejärel neid, mis võiksid motivatsiooni suurendada, ning lõpetuseks lisan väikesed näpunäited edaspidiseks.

☹ MIDA ME TEGEMA PEAME?

Kaitseliit loodi kunagi selleks, et olla vahelülis rahva ja kaitseväge vahel. Viimastel aastatel kisutakse Kaitseliitu selles ketis küll üha rohkem kaitseväge poole, tahtes muuta seda üha rohkem nn varukaitsevägeks, mis (heal juhul) aktiveerub nädalavahetuseti. Väikese Eesti ressursid on küll piiratud ja osa kaitseväge ülesandeid saabki ehk panna Kaitseliidu õlule, kuid ei tohiks siiski lasta silmist, mis on Kaitseliidu eesmärk (vt Kaitseliidu seaduse § 4).

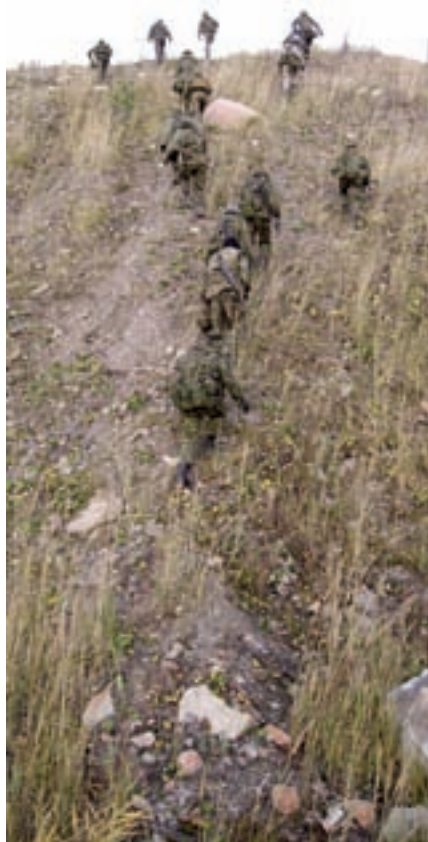
Tundub, et ühe Kaitseliidu sees on mitu erinevat Kaitseliitu, mitu tegevussuunda, mitu nägemust Kaitseliidu kui organisatsiooni eesmärkidest ja tulevikust. Miks?

- Esiteks see, et ka kõrgem(ad) tasand(id) nii Kaitseliidu sees kui ka ülalpool ei tea tegelikult tihti, milleks ja mis ülesannete täitmiseks on Kaitseliit ellu kutsutud.
- Teise põhjusena võib välja tuua, et kaitseliitlase baaskursuse organisatsiooniõpe on olnud suhteliselt nõrk ja isegi staaži-

kamatel kaitseliitlastel puudub mõnikord arusaam Kaitseliidu juhtimissüsteemist, kohast riigikaitse ning riigikaitse ülesehitusest Eesti Vabariigis üleüldse. Oleme küll juba 15 aastat taastegutsenud, aga mõned arvavad seniajani töömeeli, et Kaitseliidu ülesandeks on oma liikmete vaba aja sisustamine: kel tava- või õhtuvorm muretsetud, need teevad seda vahuveinipokaalidega heas seltskonnas; kel mitte, need müttavad välivormis metsas (kanuu-, raba- ja rattamatkad, orienteerumised merel, Eesti saarte vallutamised).

- Kolmanda põhjusena toon hetkeolukorra, mis on paraku selline, et kuna teised siseriiklikud struktuurid töötavad miinimumkoosseisu ja -tehnikaga, peab Kaitseliit arvestatava, kõikjal Eestis olemasoleva jõuna

Fotod: Tõnu Märss

Kaitseliitlased eesmärki otsimas.

olema see, kes tagab korda tänavatel, tormab appi tulekahjude suurõnnetuste korral, tegeleb probleemsete lastega, istutab metsa, jagab suurüritustel suppi. Kaitseliidust on saanud sellise organisatsiooni sünonüüm, kelle poole võib alati oma probleemiga pöörduda. Et me ka ise ühemõtteliselt päris täpselt ei tea, mis on see tegevus, mis on Kaitseliidu rida ja kust piirist alates peame ütleva stopp – see pole enam meie rida, ei öelda ka abipalvetele ja nõudmistele ära.

Nii ongi ühiskonnas kujunenud arvamus, et Kaitseliit on ju sellepärast loodud, et vajalikul hetkel oleks välikatlas supp soe ja lasteaedades saaks relvi tutvustada. Kurioossem näide: meie malevasse helistati ja paluti kaitseliitlasi appi firmat kolima (põhjendus oli midagi sellesarnast: mina kui maksumaksja ju toetan Kaitseliitu ja te peate tulema).

Et me ise ei pole suutnud luua taasasutamisjärgselt oma organisatsioonist selgepiirilist kuvandit, kujundab Kaitseliidust arvamus iga inimene ise – kes oma tuttavatele tuginedes, kes meediast infot ammutades ja kildhaaval sellest pilti luues.

Puudub ühtne eesmärk ja arusaam, milleks Kaitseliit on loodud.

☹ Kuhu ma kuulun?

Mida lihtsam on firma ülesehitus, seda efektiivsem ta on. Just relvastatud organisatsioon peab olema eelkõige tugevakonkreetse juhtimisaahelaga. Aga milline on Kaitseliidu struktuur? Üks näide: malevlane Ants Tamm kuulub N maleva M malevkonna K kompaniisse. Operatiivstruktuuri põhiselt kuulub ta 39. pataljoni 2. kompanii 3. rühma ja on kuulipilduri abi. Lisaks on ta saanud Päästeameti poolt vastava väljaõppe ja kuulub Päästeameti

kuuma reservi ning on läbinud abi-politseiniku kursuse. Kuhu üksusesse see mees siis kuulub?

Ega malevaski osata sellele kohe vastust leida, kellele see kaitseliitlane siis lõppude lõpuks allub ja millist käsuliini pidi teda kokku kutsuda – reservõppekogunemisele, tavalistele õppustele, malevkonna aastapäevale, ülejutuse või suure liiklusõnnetuse tagajärgede likvideerimisele või kurjategija tabamiseks tehtavale haarangule.

Ka juhtmalevate loomise algmõte oli juhtimisteooria seisukohalt väga hea ja üllas – Kaitseliidu ülemal oli liiga palju otseseid alluvaid. Kuid mitte kuskil ei ole võimalik, et üks tasand, üks inimene täidab kahte erinevat funktsiooni, olles üheaegselt iseenda ülem ja alluv – nii oma maleva kui samas ka juhtmaleva pealik. Kaitsevække üle kantuna: üks inimene on üheaegselt nii pataljoniülem kui ka selle ühe kompanii ülem; tsiviilelusse ülekantuna: üks osakonna juhataja on üheaegselt osakonnajuhataja edasi, kuid samal ajal juhib ta ka teisi osakonnajuhatuid kui firmajuht.

Kui on eesmärgiks vähendada Kaitseliidu ülema otseseid alluvaid, võiks ehk kaaluda mõtet luua malevate ja ülema vahele eraldi lüli, mille tulemuseks peaks olema, et kõik malevad on ühtemoodi võrdsed, mitte nii, et üks on juhtmalevane lemmiklaps, kes saab nii materiaalseid ressursse kui ka raha ebaproportsionaalselt rohkem, ja teised on tavamalevad. Kust üldse läheb piir juhtmaleva ja tavamaleva vahel – nimed on ju ühesugused? Kas ei hakka juhtmalevate tasand osaliselt dubleerima kaitseringkondade/erikaitsepiirkondade staapide tegevust? Pealegi ei ole Kaitseliidu ohvitserkonna oskused veel nii head, et tõesti juhtida oma nn vastutusalasid kuuluvaid malevaid – jõud ja teadmised lihtsalt ei ole veel vastaval tasemel.

Struktuurireformiga on demotiveeritud paljusid, sest kui inim- ja muud ressursid nelja malevasse

kogunema hakkasid, kaugeneti tavakaitseliitlastest veelgi rohkem. Mis kasu on Kaitseliidule neljast viimase peal välja arendatud juhtmalevast, kui teised kiratsevad ja uusi liikmeid ei tule juurde, sest juba baaskursuse esimest tunnist saadakse külmast õppeklassist ja tilkuvast laest sellised muljed, mis peletavad isamaalisemadki noored Kaitseliidust eemale. Eemalepeletamisprotsess on ju juba tegelikult mitu aastat käinud – ka malevkondade liitmise tulemusel asendus tuntud omakandi malevkonna pealik kellegi võõraga kuskil kaugel.

Kui kaitseväge juhataja, maaväe või jalaväebrigadi ülem on võimelised juhtima kõiki oma allüksusi, miks on siis kujunenud arvamus, et Kaitseliidu ülem millegipärast ei ole selleks võimeline?

Erinevaid paralleelseid struktuure on ilmselgelt liiga palju ja need teevad organisatsiooni juhtimise keerulisemaks.

☹ ÜKS TEEB JA TEINE TOETAB

Astusid kord Kaitseliitu kaks väga head sõpra ja hakkasid aktiivselt organisatsiooni tegevusest osa võtma. Mingil ajal nad avastasid, et ühe sõbra tegevust ja väljaõpet nimetati põhitegevuseks, kuid teise oma (sest tal oli paraku mingi tühine terviseviga, mis ei lubanud teda operatiivstruktuuri arvata) – ükskõik kui palju ta ei pingutanud – koodistati toetavaks tegevuseks. Mõnda aega tundis viimatinimetatu end organisatsioonis mõttetuna, seejärel lahkus Kaitseliidust üldse ja nüüd on ta leidnud oma vaba aja sisustamiseks teised väljundid.

Kehtivatele seadustele ja tervise-normidele tuginedes on võimalik põhitegevuse koodi alla mahutada heal juhul kuni 30% kogu Kaitseliidu isikkoosseisust ja tegevusest.

Arusaadavalt saab operatiivstruktuuri üksuste ettevalmistamist kaitsetikeste ja inimeste üleloendamisega jälgida ja mõõta paremini kui näiteks riigikaitseõpetuse andmist

elanikkonnale. Aga kas esimene on seepärast teisest parem? Kas on kasulikum välja õpetada rühmajagu võitlejaid või tutvustada Lasnamäe muukeelsetes koolides kaitsejõudusid? Mina isiklikult ei julgeks üht teisest olulisemaks pidada.

Ja üldlõpu – kogu Kaitseliidu tegevust ei ole nagunii võimalik koodistada, sest ettearvamatuid tegevusi on selleks liiga palju.

Kaitseliidu ühisusele mõjub väga laastavalt, et organisatsiooni liikmed jagatakse täisväärtuslikeks ja väärtusetuteks.

☹ APPI, RÕÖVITAKSE!

2004. aastast otsustas Kaitseliidu keskkogu taastata Kaitseliidu liikmemaksu (Kaitseliidu keskkogu 24. jaanuari 2005 otsus nr 1). Nüüdseks on esimesed viljadki nopitud. Suhteliselt keeruline on motiveerida kaitseliitlast tasuma organisatsiooni liikmemaksu. Oma osa on andnud sellesse malevad ise: otsustamise, mida teha liikmemaksu rahaga, delegeris Kaitseliidu keskkogu malevatele (Kaitseliidu keskkogu 24. jaanuari 2005 otsuse nr 1 punkt 2.4). Mõned malevad delegerisid otsustusõiguse veelgi allapoole, malevkondade juhatuste tasandile, mõned mitte.

Lisaks peremehetunde tekkimisele (või mittetekkimisele) on üles kerkinud ka mõningad õiguslikud tühimikud. Nii näiteks tasub Naiskodukaitse ringkond küll liikmemaksu maleva ühisesse katlasse, aga et Naiskodukaitse esindajaid ei valita maleva esindajatekokku ja seal valitavatesse maleva juhatusse, puudub neil kaasarääkimisõigus oma raha osas – arusaadavalt väheneb ka motivatsioon tasuda liikmemaksu ja osaleda maleva õppustel.

See on taas organisatsioonitunnetuse küsimus, mis on jäänud selgitamata baaskursuse ajal: mille ja kelle heaks me Kaitseliidus oleme ja kellele me seda kümnekroonist kuumaksu maksame? Liikmemaksu raha ei kao ju mingisse musta auku, selle kasutamise üle otsustab meie enda seast valitud malevkonna või maleva juhatus.

Vahel piisab taustsüsteemi selgitamisest, et nt kahepäevasel õppusel on see toiduga juba tagasi teenitud, rääkimata kütusekompensatsioonist ja kas või sellesama ajakirja tasuta kättesaamisest, aga sellise selgitustööga tuleb tegelda rohkem.

Hea selgitustöö kaotaks pinged, mis on vabatahtlike seas hakanud paiguti maad võtma seoses rahalise kohustuse tekkimisega.

☹ **STAAP ON TÄIS LOLLE, KES MIDAGI EI TEA**

Olen mitmelt vabatahtlikult kaitseliitlaselt kuulnud, et palgalised ei toeta õppuste läbiviimisel ja planeerimisel ning norivad dokumentatsiooni täitmisel juuksekarva lõhkiajamiseni. Bürokratia on kasvanud väga suureks, seetõttu juhtub haruharva, et vabatahtlik täidab dokumendid iseseisvalt täiesti veatult. Hea, kui nendele vigadele kohe tähelepanu juhitakse, kuid praktiseeritakse ka õpetamismeetodit: üks dokument – üks kord maleva staapi tulek – üks viga.

Palgalised töötavad ka enamasti tööpäeviti hommikust õhtuni ja kui keegi tahab tulla pärast oma tööpäeva lõppu dokumentatsiooni osas nõu küsima, on maleva staabi ukсед juba suletud. Vabatahtlikel on ju endal ka töö, mis takistab tulemast staapi keset päeva Kaitseliidu asja ajama. Nii kaugenevadki maleva (samuti Kaitseliidu peastaabi) töötajad sammhaaval vabatahtlikest, kes ajavad Kaitseliidu asja põhitöö kõrvalt. Pigem peaksid kaadrikaitsevaelased vabatahtlike kaitseliitlikku tööd-tegevust igati toetama: pakkuma võimalust jagada infot töövälisel ajal, toetama dokumentatsiooni täitmisel, andma nõu ja näpunäiteid, st olema vabatahtlikele toeks 24 tundi ööpäevas ja seitse päeva nädalas.

Tulenevalt eelkirjeldatud olukorrast jääb palgalistel üsna tihti puudu ka inimestega suhtlemise ja nende juhtimise, motiveerimise ja alluvate töö korraldamise oskustest. Ka on Kaitseliit tementeerunud – paljud on teeninud juba 10–15 aastat malevas, muutunud laisaks ja üsna

Kamraadid lohutamas kaitseliitlast, kes sai teada, et tegi kogu aeg vaid toetavat tegevust.

tihti on alluvad ülematele üle pea kasvanud. Tihti ei lasegi palgalised vabatahtlikel tööd teha ja õppusi korraldada, kartes, et kui keegi teine saab sellega paremini hakkama, väheneb staabitöötajate autoriteet ja nende vajalikkus seatakse kahtluse alla. Hetkeseis selline, et sõjakoolist ei tule uusi ohvitseri peale ja vana-de olijate sõjaline taust on väga kirju – alates kümnepäevaste VIP-ohvitserikursuste lõpetanutest endiste kaitseväe pataljoniülemateni.

Mis oleksid need hõbekuulid, mis ajaksid iga ilmaga kaitseliitlasena õppusele nii noore kui vana, mehe kui naise, riigiametniku ja üliõpilase?

Üritan mõned präänikud allpool välja tuua.

☺ **RIIE SELJAS JA KÕHT TÄIS**

Juba mitmest Kaitse Kodustki! läbi käinud teema, aga tuleb taas kord tõdeda: ei tule kaitseliitlane õppusele, kuigi räägid juba ei tea mitmendat aastat, et vorm peabki hirmus välja nägema, et vastasele hirm nahka ajada. Sellised vabandused ei aja enam isegi naerma.

See, kuidas Kaitseliit on praktiliselt ilma tagalatoetuseta (tehnik, vormid, laomajandus) ligi 20 aastat ära elanud, on lausa arusaamatu. Maleva tagalateenindustoetusest ei ole mõtet rääkidagi – majanduspealik peab tegelema nagunii igapäevaselt miljoni piasjaga, nii et nõuda te-

malt veel korralikult toimiva logistikasüsteemi ülesehitamist ja toimimise hoidmist on ilmselge liialdus. Kiiremas korras tuleb käima lükata kaitseliitlaste varustamine ja tagamine. Kui malevlased näevad, et lisaks omapoolsele panustamisele (aeg, raha, st saamata jäänud töötasu, isiklik transport) tunnustab ka riik nende tegevust nt vormirõivaste, kompensatsiooni ja vabade päevadega, suureneb ka motivatsioon.

☺ **PAKKUMINE, MILLEST ON RASKE KEELDUDA**

Mida paremaid õppusi korraldada, seda paremad emotsioonid õppusest saadakse ja seda rohkem tuleb järgnevatele uusi inimesi. Hea ei tähenda alati ööpäevi kestvat *actionit*, vaid õppust, kus logistika paigas, iga tegevus mõtestatud ja osavõtja hoomab, et iga minut on läinud asja ette.

Malevate tasandil on harva korraldatud suuremaid õppusi. Tänu õppekogunemistele on maleva palgalised töötajad teinud arengus suure hüppe edasi selles, kuidas korraldada õppust kompaniile ja temast suurematele üksustele. Mitmed malevad on suurematele õppustele välja ajanud juba mitu operatiivstruktuuri allüksust, st 100–150 malevlast (lisaks formeerimisüksus). Selliste suurõppuste planeerimine, personaliarestus, allüksuste tegevuste sünkroniseerimine jne on suur oskusteave, mis tuleb ainult kogemustega.

Vabatahtlikuga on ikka nii, et patriotism patriotismiks, aga kui ta ikka on käinud mitmel õppusel, kus põhitegevuseks on KVM, maa-keeli kaitsevæeline molutamine, siis ta naljalt rohkem välja tule. Pigem teha vähem üritusi, kuid see-eest korralikke.

Loomulikult peab ka õppuse eelreklaam olema ka tasemel – hea müügitöö koos hea õppusega tagavad osalejaskonna kasvu.

☺ VÕLLID OTSUSTAVAD

Tihti ei suuda uued kaadrikaitsevæelased harjuda mõttega, et kaitseliitlane ei ole ajateenija. Samas täidab kaitseliitlane ülesande enamasti motiveeritumalt kui keskmine ajateenija. Loomulikult jääb puudu oskusteabest, kuid seda kompenseerib mõnevõrra kaitseliitlase elukogemus ja talupojamõistus. Kuid kaitseliitlaste seas ei ole võimalik jõuga oma autoriteeti kehtestada – see tuleb aega välja teenida. Kaitseliitlasi ei saa panna täitma ülesandeid, mis juba eos on valed, väärad või mõttetud. Jah, ülesanne täidetakse, kuid pärast seda, sõltuvalt isikust, kaob kas motivatsioon järgnevatel õppustel üleüldse osaleda või astutakse kogu ni Kaitseliidust välja.

Info muuseas levib õppusest ja õppuste korraldajatest malevlaste seas kulutulena kiiresti ja kaugele.

Seega peab Kaitseliidu kaadrikaitsevæelane olema eelkõige hea psühholoog – igale kaitseliitlasele kehtib oma piits ja präänik. Kaitseliitlane tuleb õppusele selleks, et oma oskusi täiendada, katsumusteks ja enese proovilepanekuks, aga mitte selleks, et molutada ja passida niisama.

☺ HEA SÕNA VÕIDAB VÕÕRA VÄE

Erinevalt Teise maailmasõja eel-est ajast on Kaitseliidu liikmetel miljon võimalust tegelda sellega, mis meeldib. On hea tõdeda, et päris paljudele meeldib n-ö poolmilitaarne eluviis. Selle nimel ollakse nõus metsas ööbima, end füüsiliselt proovile panema, iga päev midagi juurde õppima. Kaitseliidu

vundamendiks on iseolemise ja -tegemise tahe. Ühe ja sama seltskonnaga on hea ka niisama ühiselt aega veeta ja mittemilitaarseid üritusi läbi viia.

Olen mitmel õppusel ja õppepäeval korraldanud rühmatööd selgitamaks, mis motiveerib kaitseliitlasi organisatsiooni töös osalema, miks üleüldse kuulutakse Kaitseliitu. Selleks olen jaganud kursuslased väiksematesse gruppidesse ja lasknud suurele pabertahvlile kirja panna, miks nad on Kaitseliidus (või Naiskodukaitstes), miks nad tulevad õppustele, mis neile õppustel meeldib.

Vastused olid erinevates rühmades üldjoontes samad: eelkõige tunti vajadust kuhugi kuuluda ja oma vaba aega kasulikult sisustada (kriisituatsioonideks vajalike oskuste ja teadmiste omandamine) ning ühtlasi sooviti isamaa heaks midagi ära teha. Tagapool järgnesid korralik vorm ja varustus, head ülemad jms.

Loomulikult on meie seas ka neid, kes on organisatsioonis seepärast, et relvad meeldivad ja vorm on vahva, isegi neid, kes tahavad saada linnukest oma elulookirjeldusse ja tärnikest õlale. Kuid nemad on marginaalsed.

Seega (mõtlemisaineks õppuste planeerijatele) jutud, et ole hea mees, tule õppusele, peame oma kompanii kuidagi komplekteerima või et meilt nõutakse seda ülevalt poolt ja tule aita hädast välja, ei eruta kedagi. Pigem peaks mõtlema sellele, kuidas korraldada allüksusele rohkem ühisõppusi, kus igaüks tunneks end vajalikuna, motiveerida ja julgustada allüksuse liikmeid oma arvamust avaldama ning abistama õppuste korraldamisel ja tagasiside saamisel, et järgnevad ettevõtmised saaksid veelgi paremad.

KOKKUVÕTTEKS

Jõrgnev on mõeldud eelkõige Kaitseliidu kaaderkoosseisule ja vabatahtlikest allüksuste ülematele.

1. Räägi inimestega! Näita, et hoolid oma allüksusesse kuuluvatest malevlastest, kutsu neid neutraalsele pinnale sõjajuttu puhuma. Kui sul on vähe taustainfot, nõuta seda maleva staabist.

2. Tunne inimest! Õpi tundma oma alluvate vajadusi, aga ka nende tugevaid külgi ja oskusi. Millised õppused neile meeldiksid? Kes mida ise korraldada võiks? Keda rohkem tagant utsitada ja keda tagasi hoida, keda millisele ametikohale panna? Jne.

3. Loo allüksuse sisemine side! Mida paremini su allüksuses võitlejad üksteist tunnevad, seda rohkem julgevad nad panustada (nii oma aega, raha kui ka teadmisi). Korraldage liiksaks õppustele ka mittemilitaarseid üritusi: väljasõite, allüksuse korralisi kokkusaamisi, kas või sauna-, õlle- või tantsuõhtuid.

4. Motiveeri võitlejaid aktiivseks! Ülem peab teadma, kuidas alluvaid paremini motiveerida, kellele millist präänikut pakkuda. Mõnele piisab heast sõnast, teine kogub tänukirju, kolmas annab endast kõik, et kõrgemat auastet saada.

Nagu Kaitseliit on oma liikmete nägu, on iga õppus osalejate nägu. See, kui hea õppus välja kukub, on suuresti osalejate enda teha. Tavaliselt osatakse väga hästi ainult ühte asja – viriseda. Aga kindlasti on su allüksuses peidus ka lihvimata teemanteid ja varjatud anded, kes suudaksid üritusi korraldada.

5. Tagasiside ja analüüs! Selleks, et sa ise ja mõni teine õppust korraldava isik ei astuks teist korda sama reha otsa, on vaja ausat tagasisidet. Eelnevalt hoolitse selle eest, et enne tagasiside andmist oleks andjatel teada kogu info, mis võib nende arvamust muuta.

Tagasiside võib olla väga karm ja valus, kuid võta teadmiseks see, millega järgmisel korral arvestada, mitte ära lükka soovitusi ja ettepanekuid sahtlipõhja. **KK!**

Bresti rahu ja Eesti iseseisvus

Tekst: TÕNU RAID, Piirivalveameti kartograaf

Pärast Põhjasõja lõppu saabus suhteliselt stabiilne periood Eesti territooriumil. Piirid Eesti- ja Liivimaa kubermangu vahel, mis olid paika saanud Liivi sõja lõpul 1582. aastal Jam Zapolskis sõlmitud Poola-Vene vaherahu ja 1583. aastal Pljussas sõlmitud Rootsi-Vene rahuga, muutusid vaid vähesel määral. Pärast revolutsiooni alanud Vene riigi lagunemist kahetsesid nii baltisakslased kui ka Vene punased ja valged. Vahel tundub, et seda kahetseb ka tänapäeva Putini Venemaa. Alles eestlaste endi otsus, kus peaksid kulgema Eestimaa piirid, ja sihiteadlik tegutsemine selle nimel andis meile kindlate piiridega oma riigi.

EESTIMAA KUBERMANGU PIIR

Kolm päeva pärast tsaar Nikolai II troonist loobumist 15. veebruaril 1917 andsid eestlastest duumasaadikud (Jaan Tõnisson, Otto Strandman, Jüri Vilms ja Peeter Põld) Venemaa Ajutise Valitsuse juhile vürst Georgi Lvovile üle projekti ühtse Eestimaa kubermangu moodustamiseks. 30. märtsil 1917 andiski Venemaa Ajutine Valitsus välja määruse Eestimaa kubermangu ajutise administratiivse juhtimise kohta. Selles olid määratud ka kubermangu uued piirid.

Idapiiriks jäi Eesti- ja Liivimaa endine idapiir, kuid lõunas ei jälginud piiriettepanek täpselt etnilist piiri. See tõttu kuulus Orajõe valla lõunaosa 1919. aasta suveni lätikeelse Salatsi valla koosseisu ja eestikeelsed Arakste, Laatre ja Mõisaküla vald Valmiera maakonda.

Omaavalitsuste ja kohalike omavalitsuste seaduse maksmapanemisega 22. juunist 1917 määrati kümneliikmeline Eesti-Läti segakomisjon, kelle ülesandeks oli rajada piir Lätile ja Eestile kuulunud Liivimaa osade vahel etnilisel alusel. Vaidlused valdade või nende osade kuuluvuse üle ühte või teise kubermangu peeti vajalikuks lahendada rahvahääletuse teel.

Eestimaa kubermanguga tuli liita viis eestlastega asustatud maakonda senisel Liivimaal (Tartu-, Viljandi-, Võru-, Pärnu- ja Saaremaa). Kuid Oktoobrirevolutsioon ja sellele järgnenud sündmused katkestasid Eestimaa kubermangu loomise.

BRESTI RAHU

Revolutsioonijärgsel ajal hakati Baltimail piire määrama nii eestlaste soovil kui ka üle nende peade. Pärast revolutsiooni võitu tahtsid bolševikud Lenini juhtimi-

sel teha separaatrahu Venemaa ja Saksamaa vahel. Läbirääkimised algasid väikese kubermangulinna Brest-Litovski ohvitseride kasiinos juba 19. novembril 1917 (Pohlebkin 1999: 64) ning kulgesid ohtra venelaste propaganda ja imperialismi süüdistamise vaimus.

Pärast mitmeid vaherahu pikendamisi jõuti lõpuks rahu sõlmimiseni, kuid sakslased olid tüdinenud venelaste mängudest vaherahu ümber ja andsid 10. veebruaril 1918 üle esimese ultimaatumi, kus määrasid rahujooksuks vägede seisu Idarindel (venelaste Läänerrindel). Sakslastele jäid Läänemere saared (ultimaatumi tekstis Moonsundi arhipelaag), Riia linn ja rindejoon Läti aladel, kogu Leedu, Valgevene ja Ukraina lääneosad ning Poola (Pohlebkin 1999: 70; vt lk 18–19 rindejoone kaarti 18. veebruarist 1918).

Vene delegatsiooni juht Trotski teatas seepeale, et Venemaa lahkub läbirääkimistelt jätkamata sõda ja tege mata rahu. Selline avaldus jättis sakslastele vabad käed edasiseks tegutsemiseks. Vastavalt ultimaatumis määratud päevale läks Saksa rinne 18. veebruaril 1918 ida suunas liikuma ja venelaste revolutsioonilisest korratusest haaratud väed taganesid.

21. veebruaril tegi Saksa Idarinde väejuhatus Venemaa le teise ultimaatumi, milles nõudis Vene vägede lah-

Omaavalitsuste ja kohalike omavalitsuste seaduse maksmapanemisega 22. juunist 1917 määrati Eesti-Läti segakomisjon, kelle ülesandeks oli rajada piir Liivimaa osade vahel etnilisel alusel.

kumist Ukrainast, Soomest, Lätist ja Eestist. Sakslased nõudsid territooriume kuni Narva jõeni

ehk Liivimaa kubermangu idapiirini. Ultimaatumis anti 48 tundi vägede väljaviimiseks, kolm päeva rahulepingu sõlmimiseks ja kaks nädalat selle ratifitseerimiseks. 24. veebruaril võttis Venemaa ultimaatumi tingimused vastu. Neil tingimustel oligi Venemaa sunnitud Balti kubermangud sakslastele üle andma.

Nii toimus 1918. aasta veebruaris Eesti idapiiri teine määramine, seekord sakslaste ja venelaste vahel, kuid ilma eestlaste osavõtuta.

EESTI RIIGI PIIRID

24. veebruaril 1918 kuulutasid eestlased eestlastega asustatud maakondade baasil välja Eesti riigi. Sakslased okupeerisid Eesti territooriumi lõplikult 5. märtsiks. Okupatsiooni tingimustes riiklust edendada ei õnnestunud, kuid kohalikud omavalitsused jäid tegutsema.

Saksamaa oli pärast 1918. aasta Novembrirevolutsiooni sõjast tüdinenud. Keiser Wilhelm II troonist loobumise ja 11. novembri Compienne'i vaherahu järel kohustusid sakslased oma väed endistelt Vene riigi aladelt välja

viima. 11. novembril tuli okupatsioonivägede juhatajalt kindral Adolf von Seckendorffilt luba peaministri asetäitjale Jaan Poskale Eesti Ajutise Valitsuse koosoleku pidamiseks.

Berliinis määrati uue Saksa Vabariigi esindajaks Baltimaile sotsiaaldemokraat August Winnig, kes mängis siin kahepalgelist mängu, mille eesmärgiks oli Balti hertsogiriigi loomine ja selle kinnitamine sakslaste huvifääri.

16.–19. novembrini pidas Eesti Ajutise Valitsuse delegatsioon Riias Winnigiga läbirääkimisi Eesti-Saksa suhete korraldamiseks. Tulemuseks oli, et 19. novembril 1918 kirjutati alla leping, milles Saksa esindaja Baltimail tunnustas Ajutise Valitsuse Eestis iseseisvaks võimuks. See oli esimene välispoliitiline võit sakslaste üle ja Eesti esimene välisleping.

Kuid enne eestlaste lepingut Winnigiga jõudsid bolševikud 13. novembril 1918 tühistada Brest-Litovski rahu koos kõigi lisadega ja püüdsid taastada rahueelset seisu sakslastele kaotatud aladel. Hakati looma platsdarmi maailmarevolutsiooni käivitamiseks. Novembris algas rida regionaalseid sõdu piirialadel elavate rahvastega, kes sotsialistlike ideede ja bolševistlike revolutsiooniliste hüüdlauseste mõju all alustasid oma iseseisvate rahvusriikide loomist. Bolševikele uued rahvusriigid ei meeldinud, oma ettekujutuses olid nad nõustunud ainult Soome iseseisvumisega ja sedagi soovisid nad teostada Venemaa juhtimisel ja punaste maailmarevolutsiooni ideede alusel.

22. novembril 1918 algasid enamlaste rünnakud Narvale. Esialgu tõrjusid sakslased neid tagasi, kuid 28. novembril jäi

Riias kirjutati 19. novembril 1918 alla leping, milles Saksa esindaja Baltimail tunnustas Ajutise Valitsuse Eestis iseseisvaks võimuks. See oli esimene välispoliitiline võit sakslaste üle ja Eesti esimene välisleping.

rinne eestlaste kaitsta ja seda päeva peetakse Vabadussõja alguseks. Sõda punavenelaste vastu toimus kahel rindel – Narva suunal ja Lõuna-Eestis. Idarindel lõppesid lahingud relvarahuga 2. jaanuaril 1920 ja Tartu rahu sõlmiti 2. veebruaril 1920 koos Eesti idapiiri kindlaksmääramisega. See oli sõja võitjate tingimustel tehtud piir, mis väljus eestlaste ajaloolistest etnilistest aladest Eesti- ja Liivimaa kubermangus nii Narva jõe taga kui ka Setumaal.

Lõunasuunalised võitlused lõppesid samuti Tartu rahuga, kuid piiri määramisel Eesti ja Läti vahel läks vaja vahendajate abi. Mõlema valitsuse otsusega kutsuti ellu

Venemaa Kodusõja-aegne valgete väejuht rittmeistrist kindralmajoriks ülendatud Stanislav Bulak-Balahovitš (1883–1940).

vahekomisjon, mida juhtis Briti kolonel Sir Stephen George Tallents. 3. juulil 1920 andis Tallents välja juhtnõõrid piiri asukoha kohta ja aastaks 1927 oli piir praktiliselt maha märgitud.

BALTI HERTSOGIRIIK

Kuid ei saa jätta märkimata veel üht kohalikku osapoolt, kes tahtis alates 1914. aastast võimu Eesti- ja Liivimaal kujundada oma soovide järgi. Kohalikud baltisakslased – rüütelkondade esindajad – alustasid sel segasel ajal oma mängu Balti hertsogiriigi loomiseks.

Novembris ja detsembris 1917 tegid Eesti- ja Liivimaa rüütelkondade esindajad otsuse eralduda Venemaast. Avalikkusele õigustati seda sammu enamlaste vägivaldiga baltisakslaste suhtes (edaspidi kuulus sinise vägivald hulka ka parunite tunnustamine “lindpriiks”

Eesti Tööraha Kommuuna poolt).

Bresti rahulepingus ei otsustatud esialgu midagi Eesti- ja Liivimaa kuuluvuse kohta. 15. märtsil 1918 tunnustas Saksa keiser Wilhelm II Kuramaad iseseisva riigina. Järgmise sammuna kuulutas baltlaste *Landesrat* maapäeval, 12. aprillil Riias kõigi endiste Vene Baltimere provintside baasil välja Balti hertsogiriigi. Üheks kandidaadiks paljude hulgast seda riiklikku moodustist juhtima oli keiser Wilhelm II noorem vend prints Albert Wilhelm. Balti hertsogiriik pidi olema personaalunioonis Preisimaaga.

Nii olid Eesti- ja Lätimaa ka Saksa riigi esindajate poolt endisest Vene riigist eraldatud. Kuid eestlastest vallavanemad ei toetanud Riiga kokku kutsutud maapäeval Eesti saatuse jätmist sakslaste kätte, vaid teatasid, et Eesti on end juba veebruaris 1918 kuulutanud iseseisvaks riigiks ja maa edasise käekäigu peab otsustama kogu rahva esindus. Selle teoga takistasid vallavanemad sakslaste ebaseaduslikke samme Balti hertsogiriigi rajamisel.

27. augustil 1918 sõlmisid Saksamaa ja Nõukogude Venemaa lisalepingu Bresti rahuleppe juurde, mille alusel Venemaa loobus lõplikult oma ülemvõimust Eestis ja Lätis. Selle lisaleppega määrati eestlased ja lätlased jälle peenraha osasse. Hiljem on Venemaa pidevalt soovinud unustada fakti, et ta on lühikese aja jooksul aastatel 1918–1920 mitu korda ja mitmes lepingus loobunud ülemvõimust Baltimail.

Saksa keiser tunnustas septembris 1918 need Balti riigid iseseisvaks. Baltisakslaste võitlus hertsogiriigi eest oli määratud nurjumisele, sest neid toetav keiserlik Saksamaa varises Novembrirevolutsiooni käigus kokku

ja sellele järgnenud vaherahu lõpetas sõja nii Ida- kui ka Läänerindel.

Eesti väed pörkasid baltlaste *Landeswehri* ja riigisaksa Rauddiviisi vägedega kokku juunis 1919 Võnnu all ja said esimeses kohtumises lüüa. Aga juba mõne nädala möödudes olid sakslased löödud ja meie mehed seisid Riia väravatel. Riia jäi võtmata ja parunid lõplikult löömata ainult seetõttu, et lääneliitlased ei soovinud Saksa vägede purustamist nii lähedal Vene piiridele. Neile polnud veel selge, kes jäävad Venemaal võimule.

Tänase Venemaa ajalookäsitlus aga eestlaste-lätlaste ja teiste rahvaste vabadusvõitlust ei tunnista. Nende arusaamise järgi toimus aastatel 1917–1920 ainult üks massiivne ühisrännak jagamatu Venemaa lõhkumiseks valgete venelaste, inglaste-prantslaste, sakslaste, soomlaste, poolakate, eestlaste ja lätlaste poolt. Venelaste arusaamise põhjal tulid tänase Vene Föderatsiooni eelkäijad Kodusõjast edukalt välja ja taastasid 1939. aastal Molotovi-Ribbentropi paktiga oma õigused kaotatud maadele, ehk nagu väljendas president Vladimir Putin: sakslased andsid Venemaa poolt 1918. aastal neile loovutatud maad tagasi.

VENE VALGETE ÜHTNE JA JAGAMATU VENEMAA

Vaatamata valgete ja punaste omavahelisele ägedale võitlusele võimu pärast Venemaal oli mõlema vastase ühiseks eesmärgiks ühtse ja jagamatu Venemaa säilitamine tema senises hiilguses. Eesti Vabariiki suhtusid mõlemad vaenulikult. Valgete väljaantavais ajalehtedes tehti avalikku kihutustööd eestlaste-lätlaste iseseisvuse vastu. Vene valgete esindajail oli Euroopas suur poliitiline mõju ning neil polnud raske Londonis ja eriti Pariisis oma poliitilisi eesmärgi läbi suruda.

Bresti rahu lisalepete sunnil tuli sakslastel ida pool Pihkvat asuvad maa-alad punastele tagasi anda. Valgete Põhjakorpuse organiseerisid sakslased algselt Pihkva ümbruses. 10. oktoobril 1918 peeti Pihkvas sakslaste väejuhatuse ja saksasõbralike Vene monarhistide nõupidamine, et lõplikult kindlaks määrata Vene valgete sõjajõudude asend segases situatsioonis.

Pärast Saksamaa Novembrirevolutsiooni algas punaste aktiviseerumine Oudova-Luuga-Pihkva-Ostrovi lõigul ja kuna valgete vägede formeerimine jäi vähe-

se ettevalmistuse tõttu poollikuks, taganeti varsti Eesti territooriumile. Põhjakorpus nimetati ümber Põhjaar-meeks.

Detsembris toimusid Lõuna-Eestis kaitselahingud, mida Eesti poolel juhatas polkovnik Ernst Limberg ja millest Vene valgete poolel võtsid osa Stanislav Bulak-Balahhovitši (1883–1940) salgad. Valgete väejuhi Heinrich von Neffi 18. detsembril tehtud ettekande järgi kaotasid Valgast lõunas paiknevad valged üksused võitlusvõime ja viidi kolmeks nädalaks rindejoonele.

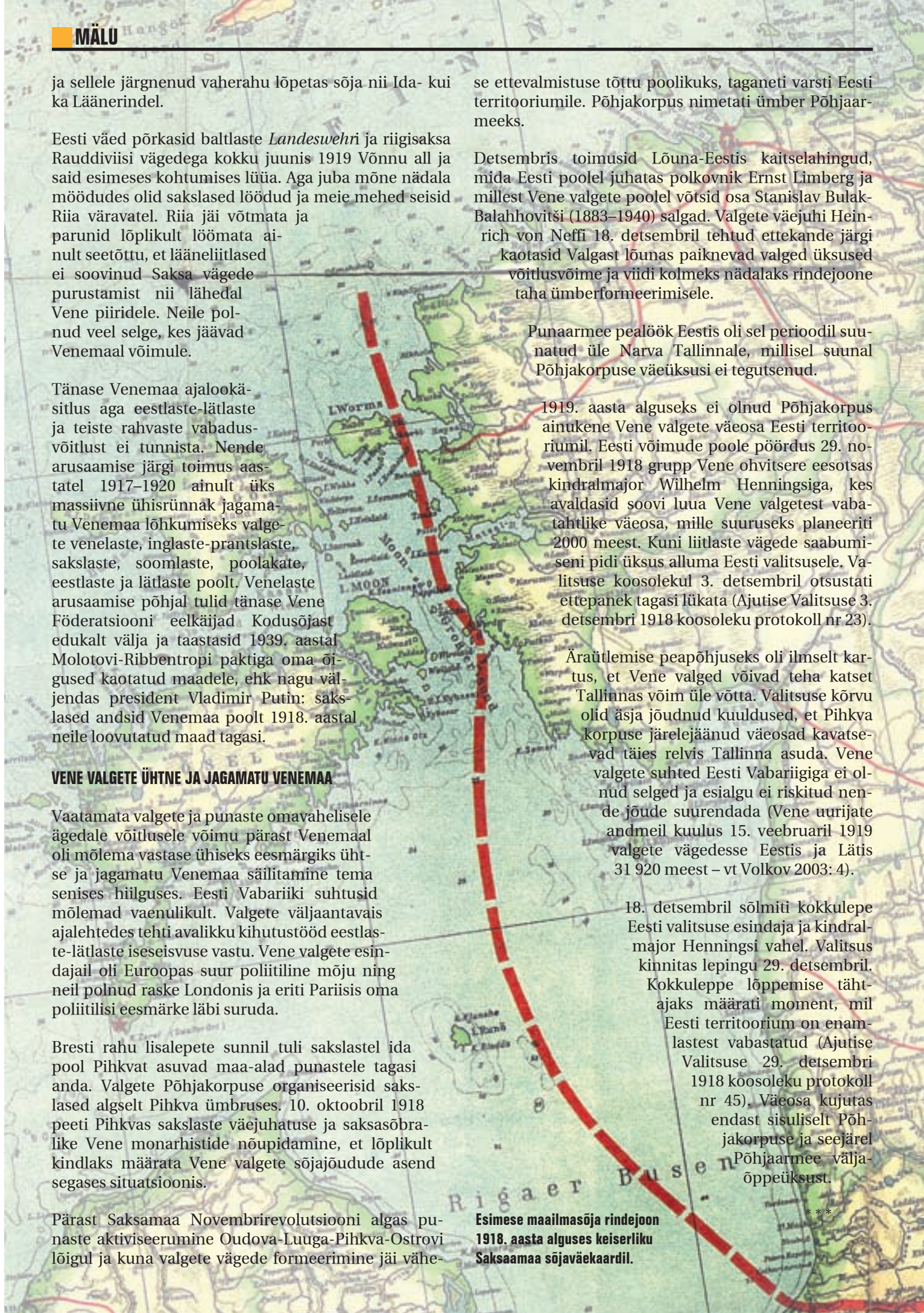
Punaarmee pealöök Eestis oli sel perioodil suunatud üle Narva Tallinnale, millisel suunal Põhjakorpuse väeüksusi ei tegutsenud.

1919. aasta alguseks ei olnud Põhjakorpus ainukene Vene valgete väeosa Eesti territooriumil. Eesti võimude poole pöördus 29. novembril 1918 grupp Vene ohvitseri eesotsas kindralmajor Wilhelm Henningsiga, kes avaldasid soovi luua Vene valgetest vabatahtlike väeosa, mille suuruseks planeeriti 2000 meest. Kuni liitlaste vägede saabumiseni pidi üksus alluma Eesti valitsusele. Valitsuse koosolekul 3. detsembril otsustati ettepanek tagasi lükata (Ajutise Valitsuse 3. detsembri 1918 koosoleku protokoll nr 23).

Äraütlemise peapõhjuseks oli ilmselt kartus, et Vene valged võivad teha katset Tallinnas võim üle võtta. Valitsuse kõrvu olid äsja jõudnud kuuldused, et Pihkva korpuse järelejäänud väeosad kavatsevad täies relvis Tallinna asuda. Vene valgete suhted Eesti Vabariigiga ei olnud selged ja esialgu ei riskitud nende jõude suurendada (Vene uurijate andmeil kuulus 15. veebruaril 1919 valgete vägedesse Eestis ja Lätis 31 920 meest – vt Volkov 2003: 4).

18. detsembril sõlmiti kokkulepe Eesti valitsuse esindaja ja kindralmajor Henningsi vahel. Valitsus kinnitas lepingu 29. detsembril. Kokkuleppe lõppemise tähtajaks määrati moment, mil Eesti territoorium on enamlastest vabastatud (Ajutise Valitsuse 29. detsembri 1918 koosoleku protokoll nr 45). Väeosa kujutas endast sisuliselt Põhjakorpuse ja seejärel Põhjaararmee väljaõppeüksust.

Esimese maailmasõja rindejoon 1918. aasta alguses keiserliku Saksamaa sõjaväekaardil.

Vahepeal oli Põhjakorpuse juhataja kohale tekkinud uus pretendent – kindralmajor Aleksandr Rodzjanko. Eesti juhtkonna silmis lootis ta endast luua muljet kui isikust, kes ei ole Eesti iseseisvuse vastu.

Johann Laidoner kirjutas hiljem: “Üle minnes poliitiliste vahekordade juure Eesti ja Põhjakorpuse vahel, peab ütleva, et see küsimus oli väga ja väga keeruline. Venelased võitlesid Venemaa eest ja Eesti olemasolu neid suurt ei huvitanud [...] Suurem osa Vene tege-lasi ei leppinud aga sellega kaugelgtki, sest “ühise jagamata Venemaa” ideaal seisis neil nii kindlasti silme ees, et mingisugusest Eestist või teistest piiririikidest juttu ei võinud olla” (ERA 2124 – 3 – 563. L 4–5).

Kindral Nikolai Judenitši sekkumise tagajärjel otsustati koondada korpus Narva rindele ja kindralmajor Rodzjankot ei määratud esialgu väekoondise juhataja postile. Nüüd ähvardas Rodzjanko korpuse ridadest lahkumisega, ent rahunes, kui tema kättesse lubati anda kavatsitava pealetungi lahinguoperatsioonide juhtimine.

Põhjakorpus oli maikuisse pealetungiga saavutanud oma esialgse eesmärgi – hõivata suurem territoorium, mille arvel väekoondist täiendada. Pärast vägede täiendamist ja korrastamist plaaniti jätkata pealetungi Petrogradile.

Need kavatsused rikkus ära vastane, kes, olles kokkunenud valgete ootamatust edust Petrogradi suunal, koondas sinna lisajõude, et vastupealetungile üle minna. Valgete olukorda halvendas ka asjaolu, et väekoondise isikkoosseisu hüppelise kasvu tagajärjel hakati puudust tundma varustusest.

19. juunil, pärast Põhjakorpuse lahkumist Eestist loobus Johann Laidoner Põhjakorpuse ülemjuhataja kohast. Rodzjanko nimetas korpuse ümber Põhjaarmeeks. Peagi, 1. juulil nimetati armee Briti missiooni ettepanekul Loodearmeeks, sest Põhja-Venemaal tegutses juba Põhjaarmee-nimeline väekoondis. Pärast Eesti ülemjuhatuselt lahkumist läks Põhjaarmee Helsingis resideeruva kindral Nikolai Judenitši, Vene 1914.–1917. aastate Kaukaasia lahingute kangelase (Rutõtš 2002) vormilisse alluvusse. Admiral Aleksander Koltšak oli nimelt nimetanud Judenitši 10. juunil Looderinde ülemjuhatajaks. Viimasele pidid alluma kõik endise Vene impeeriumi loodeosas tegutsevad Vene maa- ja merejõud.

25. juulil saabus koos oma Looderinde staabiga Narva kindral Judenitš, kes oli seni lootnud Petrogradi vallutada eelkõige Soome vägede abil. Kuid kokkulepet Soome juhtkonnaga (Judenitši peamine lootus Carl Gustaf Emil Mannerheim kaotas presidendivõitluse) saavutada ei õnnestunud ja nüüd otsustas Judenitš teha oma panuse Loodearmeele (Laaman 1992: 580).

Pihkva lõigul tegutsesid “ataman” Bulak-Balahhovitši väed, kes hoidsid Pihkvat enda käes 1919. aasta sügiseni. Vapruse eest lahinguis nimetas vägede üldjuhiks saanud Judenitš endise rittmeistri Bulak-Balahhovitši kindralmajoriks. Kuid tema väesalkade sooritatud röövimiste ja mõrvade tõttu läksid Balahhovitši suhted Judenitšiga nii sassi, et päevakäsuga nr 20 võttis kindral Judenitš 23. (24.?) augustil 1919 Balahhovitšilt väeosa ülema õigused ja saatis ta erru (Cabanowski 1993: 172).

1919. aasta septembriks oli Loodearmee sattunud olukorda, kus vältimatult tuli võimalikult kiiresti alustada pealetungi Petrogradile, hoolimata sellest, et väejuhatuse poolt käsile võetud armee reorganiseerimine ei olnud veel lõppenud. Peamiseks põhjuseks sunnitud kiirustamisele oli võimalus, et Eesti sõlmib Nõukogude Venemaaga rahu. Toimusid ju 16.–18. septembrini Pihkvas ka sellealased läbirääkimised, mis, tõsi küll, lõppesid oluliste tagajärgedeta. Eesti ja Nõukogude Venemaa rahu tagajärjel kadunuks Eesti armee toetus Loodearmeele, ja mis sama tähtis – Loodearmee varustamine sõltus Eesti sadamatest. Lisaks oli armee täielikult talveks ette valmistamata.

Eesti ja Vene valgete peamine vastuolo oli, et valged venelased ei tunnustanud *de jure* Eesti iseseisvust. Tõsi, 10.–11. augustil Tallinnas Briti sõjalise missiooni surveel moodustatud Loodevalitsus oli seda küll teinud, kuid see samm oli Eesti juhtkonna hinnangul tähtsusetu – Loodevalitsust ennast ei tunnustanud ei Koltšak, kelle alluvaks Judenitš end pidas, ega ka Entente'i riikide, sealhulgas Suurbritannia valitsused (Tomingas 1991: 116–117). Selle tunnustuse tähtsusetust mõistis ka Judenitš (väljavõte Nikolai Judenitši päevikust; ERA 2124 – 3 – 294. L 10).

Eesti poliitilise juhtkonna seas süvenesid üha enam soovid rahu sõlmimiseks enamlastega, eriti pärast seda, kui Suurbritannia valitsus teatas oma 28. septembri noodis, et ta ei ole sellise sammu vastu.

28. septembri hommikul Petrogradi suunas pealetungile läinud valgeid saatis kohe märgatav edu. Loodearmee pealetung kulges kuni 17. oktoobrini edukalt, sealjuures 1. armeekorpuse diviisid tegelikult isegi ületasid neile määratud tempot. Taganev Punaarmee oli pärast vähest vastupanu jätnud maha Gatšina ja Krasnoje Selo kindlustatud positsioonid, millele punaste Läänerinde juhatus oli veel mõned päevad tagasi suuri lootusi pannud.

Samas on Loodearmee juhatus armee enda ohvitseride poolt süüdistatud üldises saamatuses pealetungi korraldamisel. Nõnda ei olnud väejuhatuse enne pealetungi näiteks 3. jalaväediviisi puhul hoolitsenud selle eest, et selle polgud moodustaksid endale rännakuks

Kohalikud baltisakslased – rüütelkondade esindajad – alustasid sel segasel ajal oma mängu Balti hertsogiriigi loomiseks.

Eesti ja Vene valgete peamine vastuolo oli, et valged venelased ei tunnustanud *de jure* Eesti iseseisvust.

toiduvaru. Varustuse järelevedu tagalast oli edasitungi ajal minimaalne.

Valged autorid on hiljem väitnud, et 23. oktoobri õhtuks hakkas edu lahingutes Pulkovo kõrgendike suunal Loodearmee kasuks kalduma ja Lev Trotski otsustas Pulkovo kaitsest loobuda ning andis käsu üldiseks taganemiseks. Siiski pole allikatest teada, et Trotski oleks tegelikult taganemiskäsu andnud.

Mis puutub Punaarmee lahinguvõimesse, siis on võimalik, et väeosad hakkasid suuremal või vähemal määral üles näitama väsimuse märke, ent veelgi rohkem olid kurnatud Loodearmee osad. Arvestades seda ja punaste suurt inimülekala, tundub siiski vähetõenäoline, et valgetel oluks 23. oktoobril tegelikult mingit võimalust Pulkovo kõrgendike vallutamiseks.

Punaarmee haaras Petrogradi all initsiatiivi ja hakkas valgeid tagasi suruma. Miks ebaõnnestus Loodearmeel Petrogradi vallutamine või kas see oluks üldse võimalik?

Kõige olulisemaks ebaõnne põhjuseks oli punaste suur ülekaal elavjõus ja varustuses. Loodearmee osad seda ülemvõimu murda ei suutnud ja nende pealetung takkerdus Petrogradi all, misjärel valged koguni taanduma sunniti, ehkki nad osutasid pidevalt vihast vastupanu.

Loodearmee kaotuste põhjusteks olid juhtide vead ja möödalaskmised pealetungi ajal ning sisemised vastuolud juhtkonnas (Rutõtš 2002: 96–98). Esiteks, Loodearmee juhatus jättis korraldamata tagala ja rinde varustamise. Teiseks jättis kindralmajor Daniil Vetrenko 16. oktoobril täitmata Tosno vallutamise käsu, mis võimaldas vastasel jõudude vaherkorda veelgi rohkem oma kasuks kallutada. Ning kolmandaks viivitas 3. jalaväediviis pealetungi jätkamisega pärast Gatšina vallutamist ja läks pealetungile päev hiljem kui teised 1. armeekorpuse osad.

Märgatavat kahju sünnitas Loodearmeele ka Pavel Bermond-Avalovi avantüür Riia vastu, mis kiskus enamlastevastaselt rindelt täielikult eemale Läti ja osaliselt ka Eesti väejuhatuse tähelepanu. Selle tagajärjel oli Punaarmeel kergem viia läbi vägede ümberpaigutamist Ida-Lätist Loodearmee vastu.

LOODEARMEE LÕPP

15. novembril teatas Judenitš Laidonerile sõjalisest ebaedust ja palus luba viia Loodearmee tagala Narva jõe

Balti hertsogiriigi loomise eest võidelnud Saksa kindralmajor Rüdiger von der Goltz.

Eesti-poolsele kaldale. Ta avaldas soovi terve armee Eesti pinnale tuua, pakkudes väekoondist samas Eesti ülemjuhatusse alla. Laidoneri vastuses 16. novembri hommikul öeldi, et valitsuse otsusega ei võeta Loodearmeed Eesti ülemjuhatusse alla ning kõik üle piiri tulevad väeosad desarmeeritakse (ERA 495 – 10 – 96. L 536, 543).

Seega oli Loodearmee taandumisel Eesti piirideni säilitanud võitlusvõime. Eesti piiridele taandunud Loodearmee juhatus eesmärk oli järgnevalt armeed säilitada, lootuses, et Eesti ja Nõukogude Vene rahu sõlmimine ebaõnnestub. Vastasel juhul loodeti armee mõnele teisele enamlastevastasele rindele üle viia.

14. novembril anti Moskvast korraldus Punaarmeel Eesti piire mitte ületada, sest Eesti valitsus oli valmis taasalustama rahuläbirääkimisi ja enamliku juhtkonna hinnangul nähtavasti ei toetanud Loodearmeed (Mattisen 1988: 305).

Novembri lõpus võttis Eesti valitsus vastu otsuse, milles nenditi, et Loodearmeed ei eksisteeri enam, mistõttu tema põgenikeks muutunud liikmed ei tohi Eesti territooriumil Vene vormi ega relvi kanda (vt ERA 495 – 10 – 52. L 399–400). Samas otsustas Eesti valitsus, et kuna Loodearmeed pole enam olemas, ei saa venelased oma vagunitest ilma tollimaksu maksmata välja võtta varustust ega toiduaineid.

Detsembri keskel pidas Judenitš läbirääkimisi Läti juhtkonnaga armee üleviimiseks enamlastevastasele rindele Läti territooriumil, kuid kokkulepet ei saavutatud.

Lätlased olid esialgu nõus lubama loodearmeelaste transporti oma territooriumi kaudu, kuid hiljem keeldusid ka sellest, tuues põhjuseks tüüfuseohtu. Loodearmee juhatus pöördus isegi Saksamaa poole palvega armee sellele territooriumile lubada, kuid edutult.

1919. aasta detsembris Tartus peetud Eesti ja Nõukogude Venemaa vaherahuläbirääkimistel lepiti kokku, et Loodearmee desarmeeritakse (Eesti Vabadussõda II: 438).

Loodearmee juhatuses esialgsete kavade kohaselt pidi likvidatsioonikomisjon kõik armee laialisaatmiseks vajalikud kulud katma armee varustuse müügiga Eestile. Judenitši kasutuses oli veel admiral Koltšaki eraldatud raha, ent seda ei kavatsenud Judenitš armee likvideerimiseks kasutada.

27. jaanuari 1920 hilisõhtul tungis Bulak-Balahhovitš koos kaaslastega kaks korda Tallinna võõrastemaja

Kommerts (praegune Kaitseliidu peastaabi vanem tiib) ruumidesse ja sundis teisel korral Judenitši endaga kaasa tulema, misjärel istuti rongi ja võeti suund Tartule. Bulak-Balakhovitš nõudis Judenitšilt tšekki 100 000 Inglise naelale, ähvardades ta muidu enamlaste kätte anda.

Vahepeal olid Judenitši kaaslasel pöördunud liitlaste sõjalise missiooni poole ja nüüd nõuti Eesti valitsuselt sekkumist. Bulak-Balakhovitši rongpeatati Tapal ja toodi Tallinna tagasi. Bulak-Balakhovitš teatas liitlaste missioonile, et arreteeris Judenitši, sest too üritas armeed saatuse hoolde jätta (ERA 957 – 11 – 298. L 28). Nagu tollane siseminister Aleksander Hellat oma mälestustes kirjutab, toimus Judenitši arreteerimine tema loal ja teadmisel.

27. jaanuaril oli Eesti valitsus otsustanud, et Judenitš võib alles siis Eestist lahkuda, kui on endise Loodearmee isikkoosseisu “ülespidamise tarvilikult kindlustanud” (Ant 1990: 53).

Pärast Judenitši vabastamist esitati talle jaanuari lõpul Eesti valitsuse nõue anda valitsusele üle raha Loodearmee isikkoosseisu ja põgenike ülalpidamiseks ning palga maksmiseks (vt ERA 957 – 11 – 298. L 31, 32). Judenitš keeldus, kuid andis siiski samal päeval armee likvideerimiskomisjonile üle 227 000 naela ja 250 000 Soome marka. Väljasõiduviiat Judenitš niipea ei saanud, ilmselt oli Eesti valitsusel kahtlusi, et tema pangaarvele jäi veel mingeid summasid. Lahkumisloa sai Judenitš alles 24. veebruaril 1920 ning samal sõitis päeval rongiga Riiga.

1998. aasta 23. märtsil suri Argentiinas 93-aastasena viimane teadaolev loodearmeelane krahv Aleksandr Konovnitš, kes oli omal ajal 14-aastase vabatahtlikuna Georgi polku astunud.

Vene valgete unistus “ühtsest ja jagamatust” Venemaast ei täitunud selliselt, nagu nemad seda soovisid. Kuid selle unistuse viisid 1939. aastal ellu punased venelased NSV Liidu nime all, okupeerides Molotovi-Ribbentropi pakti alusel sakslaste loal Venemaa “huvisfääri” antud iseseisvad Balti riigid. Ajaloolise paratamatusena lagunes see “murdmatu” liit ise.

Veel enne Nõukogude Liidu lagunemise lõppu tunnistas iisegi Moskvas 1939. aasta lepped õigustühisteks ja mõisteti hukka. Kuid tänasel Venemaal on küllalt neid, kes ikka igatsevad “ühtse ja jagamatu” järele. Vaatamata verisele sõjale kahe diktaatori vahel ja 1939. aasta lepete õigustühiseks kuulutamisele meeldib venelastele endiselt väita, et Saksamaa andis 1939. aastal Balti riigid omavahelise leppe alusel Venemaale tagasi. Nende arust ei ole see osa ajaloost oma kehtivust kaotanud. **KK!**

VIITED

Ant, Jüri 1990. Eesti 1920. Iseseisvuse esimene rahuaasta. Tallinn: Olion.

Cabanowski, Marek 1993. Generał Stanisław Bułak-Bałachowicz. Warszawa.

Eesti Vabadussõda 1918–1920: Koguteos. Tallinn: Vabadussõja Ajaloo Komitee 1937.

ERA = Eesti Riigiarhiiv.

Laaman, Eduard 1992. Eesti iseseisvuse sünn. Tallinn: Faatum.

Mattisen, Edgar 1988. Tartu rahu: Monograafia. Tallinn: Eesti Raamat.

Tomingas, William 1992. Mälestused: Vaikiv ajastu Eestis. Tallinn: Olion.

Volkov 2003 = Волков, Сергей В. (koost). Белая борьба на Северо-Западе России. Москва: Центрполиграф.

Pohlebin 1999 = Похлебкин, Вильям В. Внешняя политика Руси, России и СССР за 1000 лет в именах, датах, фактах 2: Войны и мирные договоры 3: Европа в первой половине XX в. Москва: Международные отношения.

Rutõts 2002 = Рутыч, Николай Н. Белый фронт генерала Юденича: Биографии чинов Северо-Западной армии. Москва: Русский путь.

TEEMAKOHAST KIRJANDUST

Bennett, Geoffrey 2003. Balti mere vabastamine. Tallinn: Olion.

Ciganovs, Juris 2002. Eesti sõjajõud Läti territooriumil kuni Cēsise (Võnnu) lahinguni 1918–1919. – Viljandi Muuseumi aastaraamat 2001. Viljandi, lk 129–134.

Ģermanis, Uldis 1995. Läti rahva elurada. Tartu: Ilmamaa.

Goltz, Rüdiger von der 1937. Minu missioon Soomes ja Baltikumis. Marseljeesist Internatsionaalini: Kaasaeglaste mälestusi poliitilis-ühiskondliku ja seltskondliku elu alalt Prantsuse revolutsioonist tänini. 1. sari. Tartu: Loodus.

Hvostov, Vladimir & Mints, Issaak (koost) 1948. Diplomaatia ajalugu II: Diplomaatia uusajal (1872–1919). Tartu: Teaduslik Kirjandus.

Kalninš, Bruno 1992. Läti riigi rajamine. Akadeemia 3, lk 558–577 & 4, lk 790–803.

Laaman, Eduard 1925. Vabadussõja poliitiline ajalugu: Ette loetud kaitseväge kultuur-selgitustöö kursustel 1925. a. Tallinn: Kindralstaabi VI osakond.

Laaman, Eduard 1926. Bermontiaad. – Sõdur 10, lk 212–214.

Lahet, Oivo 1938. Läti riigi tekkimine ja tunnustamine. Tartu: Akadeemiline Kooperatiiv.

Masing, Richard 1929. Sõda Landeswehriiga Bermonti valgul. – Sõdur 29, lk 620–623.

Masing, Richard 1926. Eesti ja Läti sõjavägede koostöö veebruarist juulini 1919 aastal. – Sõdur 7/8, lk 148–149.

Mg 1927. Võnnu lahing ja läbirääkimised Landeswehriiga Läti sõjakirjanduse valgustusel. – Sõdur 30, lk 731–732.

Pitka, Johan 1972. Rajusõlmed: Mälestusi aastatest 1914–1919. Stockholm: Free Europe Press.

Tallents, Stephen 1943. Man and boy. London: Faber.

Traksmäa, August 1992. Lühike Vabadussõja ajalugu. Tallinn: Olion.

Laidoner, Johann 2004. Valik Johan Laidoneri kõnesid, sõnavõtte ja artikleid. Lään, Tanel (koost). Laidoneri Muuseumi toimetised 1. Viimsi: Laidoneri Muuseum.

Kaplan leitnant Ants Leedjärv tahab Kaitseliidu arengule kaasa aidata

Kullamaa koguduse õpetaja ja Lääne maleva kaplan Ants Leedjärv toetab elulaadi, kus väärtustatakse tavasid ja perekonda

Tekst: GUSTAV KUTSAR, leitnant, Kaitseliidu kaplani kt

Kaitseliidu malevates on pealiku abilistena ametis vana Kaitseliidu kodukorra järgi vaimulikud, uue- ma nimega kaplanid, kes on valmis andma panuse isamaa, rahvuskaaslaste ja hädasolijatele hüvanguks. Kui mõtlesin, keda Kaitseliidu kaplanitest seada teistele eeskujuks, meenus kohe Ants Leedjärv. Püüan nüüd portreerida meest, keda võib määratleda auväärse perekonnapea, pikaajalise Kullamaa koguduse õpetaja või alati teenistusvalmis Kaitseliidu kaplanina.

TEEKOND KULLAMAALE

Võtsin ette sõidu Kaitseliidu Lääne maleva kaplani leitnant Ants Leedjärve juurde Kullamaale. Kui küsisin telefonis teejuhiseid, sain aru, et räägin militaarmaailmas end kodusena tundva inimesena. Teejuhised oli militaarselt täpsed: keera suurelt teelt Kullamaa aleviku poole ja sõida kirikuni, seal on ristmik ja maja asub üle ristmiku loode suunas, meie uks on lääne pool.

Kogudusemaja ehk pastoraat täidab mitut ülesannet. Selle ühes otsas on koguduse kantselei ja tööruumid, teises õpetaja korter. Et olin hommikune tulija, oli perenaine katnud rikkaliku kohvilaua.

Ants Leedjärv on pärit Jõelähtmelt, sirgunud peres, kus isa-ema kasvada oli viis last. Kui uurisin, mis kodunt eluks kõige tähtsamana kaasa on antud, nimetas Leedjärv kolme asja: see eeskuju, kuidas isa-ema pingutasid, et oma pere ära toita, et lapsed saaksid

korraliku hariduse ja neist kasvaksid korralikud inimesed.

VAIMULIKUTÖÖ JA KAITSELIIT

Minult endalt on mitu korda küsitud, et kuidas nii rahuliku eriala inimene nagu vaimulik hakkab järsku tegelema sõjaasjadega. Kui esitasin Leedjärvele sama küsimuse, oli vastus üllatavalt lihtne ja selge: Kaitseliidu töö on osa vaimuliku tööst. Kuidas, pidin just küsima, kui Leedjärv juba selgitas: osa vaimulikke tegeleb haigla hingehoiuga, osa tänavalastega. Pärast 1997. aastal kaplanite kursuse lõpetamist oli Leedjärve valik kindel – Kaitseliitu.

Püüan nüüd portreerida meest, keda võib määratleda auväärse perekonnapea, pikaajalise Kullamaa koguduse õpetaja või alati teenistusvalmis Kaitseliidu kaplanina.

Miks just Kaitseliitu? “Tahtsin kaasa aidata,” oli Leedjärve kohene vastus. “Eriti veel, kui seal valitseb aatelisus, käivad koos need tõsised eesti mehed, kellel on selgeks mõeldud, et kui on vaja, on nad valmis oma kodu kaitsma.”

Küsisin edasi, mis on Leedjärve arvates praegune riigikaitse vajadus. “Mina olen vanamoeline, arvan, et võimalikult paljud poisid peavad käima sõjaväes ja saama sealt alghariduse.”

Mida tuleks Kaitseliidu tegevuses senisest enam silmas pidada? “Kaitseliidus käivad kogu aeg õppused, oma erialal täiendamine. Täiendamine ja aja kursil olemine ongi põhiline. Olen käinud Kevadtormidel ja juba ühe aastaga näen, kuidas asjad on vahepeal muutunud, edasi läinud. Lühidalt: suuta kiirete muutustega kaasa minna.”

Kaplan leitnant Ants Leedjärv.

Uurisin ka, mis paneb Leedjärve kui kodaniku südame valutama. Tema arvastes paistab kõige rohkem silma maa ja linna ebavõrdus. “Kõik on üle läinud raha peale, enam ei vaadata muule,” selgitas ta oma mõtet.

Et Leedjärv puutub koguduse õpetajana väga palju kokku just inimeste muredega, tundsin huvi, millest ta ise tuge leiab. Ta ütles, et see on kahepoolne asi – inimestega suheldes saab ka ise tuge. “Kui näed, et oled inimestele saanud abi anda või toeks olla, toidab see ennast,” ütles ta.

PEREKONNAPEA VÄÄRIKUS

Üks võimalus mehe hindamiseks on vaadata tema perekonda. Sooviandes keskeas (2. detsembril tähistas Leedjärv 58. sünnipäeva) meest hinnatakse tihti selle järgi, mis ta on elus korda saatnud või millisele tasemele jõudnud. Aga sellised kriteeriumid iseloomustavad eelkõige saavutuste ühiskonda. Ants Leedjärv esindab hoopis teistsugust elulaadi, sellist, kus esikohal esivanemate traditsioonidest kinnipidamine, ümbruskonna inimeste eest hoolitsemine, aktiivne osalemine aatelistes ettevõtmistes.

MIKK LEEDJÄRV, POEG:

Ants Leedjärv on isana olnud väga toetav ja hea eeskuju. Lapsepõlv oli ilus ja huvitav, perega koos sai palju toredaid asju tehtud ja nii mõndagi õpitud. Isalt olen õppinud palju asju, mis aitavad mul elus edasi minna. Üks olulisemaid põhimõtteid, mis temalt õppinud olen, on see, et kui midagi alustad, tuleb see ka lõpule viia.

Alustan perest, mis igati vääristab perepead. Abikaasa Tooni pälvis sel aastal EELK Konsistooriumi (kirikuvalitsuse) aukirja pikaajalise kirikumuusikutöö eest. Tooni elu on olnud tihedalt seotud kiriku ja muusikaga. Pärast keskkooli lõpetamist 1968. aastal õppis ta koorijuhtimist Tallinna Muusikakoolis ja Konservatooriumis, samal ajal juhatas Usuteaduse Instituudi õppekoori ja Rapla koguduse koori. Kirikumuusikuna on Tooni Leedjärv tegutsenud Kullamaa koguduses alates 1977. aastast.

Perest on sirgunud kolm väga laia tegevushaardega last.

Tütar Rael läkitati õnnistussõnade saatel 2004. aastal Keenia lääneossa Nyanza provintsi Atemo külla misjonijaama, kus töökeeleks on rootsi keel, sest need, kellega ta koos töötab, on soomerootslased. Rael aitab aidsiohvritele koolitusel ja abi jagamisel. Põhiliselt tegeleb ta koolilastega. Rael on õppinud selgeks suahiili keele, mille kohta ta on öelnud: “Suahiili keele õppimine läheb nagu sõit Ameerika raudteel – kord kiirelt mäest üles, siis jälle alla.” Kolmanda keelena (lisaks inglise keelele) tuleb tal õppida ka sealset rahvuskeelt – luo keelt.

Tütar Ruth, kes on olnud toimekas Tallinna Kaarli kiriku lastetöötaja, on nüüdseks oma elujärgja jõud-

Mikk Leedjärv skaudina tegutsemas.

Keenias misjonitööl olev Rael Leedjärv koos sealsete koolilastega.

nud Austria pealinna Viini, kus õpib religioonipedagoogikat, mida ka-
vatseb hiljem rakendada Eestis.

Poeg Mikk jõuab osaleda mitmel pool: ta on Eesti Skautide Ühingu infojuht, õpib EELK Usuteaduse Instituudis teoloogiat, töötab Eesti Piibliseltsis ja on Tallinna Jaani koguduse noortejuht. Skautlusega on ta tegelnud 1992. aastast ja korraldab koos skautidega juba mitmendat aastat järjest paralleelselt Erna retkega tsiviilisikutele mõeldud Erna matka. Nagu isagi, on ka Mikk lõpetanud 2002. aastal kaplanite sõjaväelise kursuse.

KOGUKONNA HING JA VAIM

Just nende sõnadega saab kõige paremini Ants Leedjärve tegemisi iseloomustada. Ta on olnud Kullamaa vallavolikogu liige nii taasiseisvumise algusaastail kui ka pika perioodi 1996. aastast kuni 2002. aastani. Selle tegevuse eest omistati talle austustvääriv tiitel – Kullamaa valla aukodanik.

Kohaliku kirikuõpetajana on ta olnud kultuuripärandi hoidja. Kõik, kes leiavad aega põigata Risti-Virtsu maanteelt Kullamaa kirikusse, võivad imetleda, kui korras ja hästi hoitud on see keskaegne kirik, kus peidus mitmeid saladuslikke, huvi-

listele avastamisrõõmu pakkuvaid käike.

Kullamaa kirikuelu ilmestavad teaduskonverentsid, kus tutvustatakse Kullamaalt pärit ja ajalugu rikkaks teinud isikuid ja nende tegevust. Samaviisi on Ants Leedjärv leidnud aega, et esineda Kullamaa koolis õpilaskonverentsidel. Ka siis, kui Nõvale hakati uut kooli ehitama, andis sellele oma õnnistuse õpetaja Ants Leedjärv.

Lisaks oma rahvale on tal aega jätkunud ka naabrite jaoks. Kui Märjamaa Sipa Selts tähistab esimest adventi, on ikka kohal Kullamaa kirikuõpetaja Leedjärv. Ta ise ütleb tagasihoidlikult, et üks neid teenistusi ümbruskonna küldes ole ikka peetud. Teisi piirkondi tundes võin öelda, et ega see nii loomulik olegi.

Lisaks Kullamaa kirikule peab Ants Leedjärv alates 1977. aastast teenistusi naabervalla Piirsalu koguduses, kaasas abikaasast organist Tooni.

OSALEMINE AATELISTES ETTEVÕTMISTES

Kui loo alguses nimetasin kolme tunnust, millega tahaksin luua portree Ants Leedjärvest, jäi kirjutamata on tema aatest. Rahuoperatsiooni-

Leitnant Ants Leedjärv kandmas Kullamaa valla lippu.

de kaplanina oli mul pidevalt tarvis toetuda kellelegi kohapeal, nimelt hoolitsemaks Martnas perekond Illenzeeri eest, kelle poeg Arre langes Iraagi missioonil. Nii külastamegi kordamööda perekonda ja peame koos talituse vanemveebel Arre Illenzeeri hual.

Põhjus, miks Leedjärve on kaplanitest kõige enam esile tõstetud, on tema osalemine õppustel. Kahel aastal järjest on ta käinud Kevadtormil, seal palju juurde õppinud ja paljust teadlikuks saanud. Tänu nendele teadmistele on leitnant Leedjärv lisaks maleva kaplani ametile määratud ka 1. Jalaväebrigaadi kaplaniks.

Ants Leedjärve tublit tööd kaplanina on tunnustanud peakaplan, esitades ta auastme ülendamiseks 2006. aastal, mil Leedjärvele omistatigi presidendi käskkirjaga leitnandi auaste. Ka Kaitseliidu Lääne maleva pealik on kõrgelt hinnanud leitnant Leedjärve tegevust: 2006. aasta võidupühal annetati talle III klassi teenetemedali.

Kui küsisin Kaitseliidu Lääne maleva pealikult kommentaari Leedjärve kohta, vastas kapten Arnold Juhans: “Vaata, Leedjärvega on see lugu, et ta tegutses organisatsioonis juba enne, kui ametlikult Kaitseliitu astus!” **KK!**

Juristohvitserid seavad tulevikuplaane

MARI-LIIS PÖDER,
EROK juristohvitseride sektsiooni liige

15. novembril korraldati Eesti Reservohvitseride Kogu (EROK) juristohvitseride sektsiooni esimene töökoosolek, mille tulemusena seati paika sektsiooni eesmärgid ja tegevuskava.

NATOga liitumisel võttis Eesti endale teatud kohustused, mille täitmisel on mõeldavapääsmatu juristide osavõtt organisatsiooni projektide elluviimisest. Nõue kaasaata Eesti juriste on NATO ja ka teiste rahvusvaheliste organisatsioonide poolt juba pikemat aega olemas. Seega on EROK juristohvitseride üheks oluliseks eesmärgiks koostöö rahvusvaheliste organisatsioonidega.

Varasematel aastatel on osaletud Rahvusvahelise Reservohvitseride Konföderatsiooni (*Confédération Interalliée des Officiers de Réserve = CIOR*) juriidilise komitee töös, kuid soovime kontakteeruda ka Rahvusvahelise Punase Risti Komitee, Rahvusvahelise Kriminaalkohtu Nõukogu ja teiste meie erialaga seonduvate ühendustega.

Ka siseriiklike riigikaitseõiguslaste küsimustega tegelemiseks on nõudlus vastava valdkonna spetsialiste järele. Näitena võiks tuua muu hulgas sümbolised ohvitserimõõgad, mille kandmise reguleerimiseks on vaja statuuti. Siinkohal meenub EROK juristide sektsiooni esimehe kapten Kaido Pihlaka tabav küsimus: "Mis saab siis, kui ohvitser viib mõõga pandimajja?" Loodan, et sellist olukorda ette ei tule, kuid sellegipoolest peab mõõga kandmine ja kasutamine olema reguleeritud.

Teised olulised teemad, mis vajavad käsitlemist, on tsiviilkontrolli kaitseväs ja käsuliinid. Kindlasti on juristidest ohvitseridel öelda oma sõna operatiivjuhtimise ja administratiivjuhtimise õigusliku reguleerimise kohta.

EROK juristohvitseride eesmärgiks on eelnimetatud ja paljude muude asjakohaste küsimustega tegelemine ning vastava eriala juristide koolitamine, sh neile võimaluste loomine täiendõppeks teistes riikides ja rahvusvahelistes organisatsioonides.

Kaitseväs juristi kutsemärk.

Head sõbrad!

EROK juhatus pidas oma selle aasta viimase, laiendatud koosoleku 6. detsembril Laidoneri Muuseumis. Sellest on kujunemas tore traditsioon. Koosolekul andsid juhatuse esimees ja peamiste toimkondade juhid ülevaate 2006. aastal toimunud ning ühtlasi heideti põgus pilk tulevikku. Tuleb tõdeda, et aasta oli sündmusterohke ja tõine, täis huvitavaid hetki ja tegusid. Tänu teile kõigile, kes te selleks oma panuse andsite!

Tulevikusuundumuste osas oli arutluse all kaks peamist teemat: põhikirja parandused ja kandidaatide esitamine 2007. aasta üldkoosolekul valitavasse uude juhatusse.

EROK on oma põhikirja täiendanud ja parandanud juba viis korda. See on ka loomulik, sest organisatsiooni töö alusdokument peab kaasas käima organisatsiooni arenguga ning aeg-ajalt annab elu ise märku põhikirjapunktidest, mis selgetamul kombel osutuvad senises redaktsioonis parandamist vajavaks. Esitatavaid põhikirja parandusi on seekord kolme laadi: redaktsioonilised ühtlustamised, eri valdkondade punktide koondamine samadesse peatükkidesse ning vanematekogu seonduv. Viimane just seetõttu, et vanematekogu kaheaastase toimimise kogemuse põhjal on nüüd võimalik sisustada vanematekogu peatükk konkreetse pädevusulatusesega. Muudatusettepanekutega põhikirja tekst on avaldatud EROK kodulehel ning juhatus ootab selle kohta kuni 31. jaanuarini 2007 arvamusi, ettepanekuid ja täiendusi.

Esmakordselt esitame nii varakult kaalumiseks ja vaagimiseks kandidaadid üldkoosolekul valitavasse uude Eesti Reservohvitseride Kogu juhatusse. Miks nii vara ja miks väljapakutud kandidaadid? Seda selleks, et igal EROK liikmel oleks võimalik juba varakult kujundada oma arvamus ja seisukoht väljapakutud kandidaadi osas ning miks ka mitte välja pakkuda oma kandidaate. Arvan, et kandidaadid uude juhatusse peaksid teada olema hiljemalt paar nädalat enne üldkoosolekut, et igaüks võiks oma valiku teha varakult. Pean äärmiselt ebamõistlikuks pakkuda välja kandidaate üldkoosolekul, sest eeldame, et kandidaat on oma kandideerimise põhjalikult läbi mõelnud ja andnud selle kohta kirjaliku nõusoleku, mis omakorda tähendab lubadust anda oma vaba aeg, oskused ja tahe mingis kindlas valdkonnas organisatsiooni kasutusse. Juhatus vajab ka värsket verd ning peame andma võimalikult paljudele oma liikmetele võimaluse organisatsiooni teenida.

6. detsembri juhatuse koosolekul esitati juhatuse liikmete kandidaatideks alljärgnevad EROK liikmed: esimehe kohale leitnant Vello Väinsalu, peasekretäri kohale kapten Andre Lilleleht, koolitustoimkonda leitnant Priit Heinsalu, väljaõppetoimkonda nooremleitnant Tanel Järvet, teavituse- ja tavanditoimkonda lipnik Hannes Võrno, välistoimkonda lipnik Kuno Peekjun. ja personalitoimkonda lipnik Anne Must.

Soovin kõigile kauneid jõule ja meeleolukat aastavahetust!

HEINO PIIRSALU, kapten, EROK juhatuse esimees

MÕELGEM KAASA!

Ehmatus Liibanonis
Lk 2

TASUB TEADA

Utria dessandi eelõhtul
Lk 3

TASUB TEADA

Vabatahtlike reservohvitseride kursus 2007. aastal
Lk 4

MÕELGEM KAASA!

Neli kuud pärast Liibanoni sõda arutatakse Iisraelis endiselt, mis läks viltu. Moodustatud on uurimiskomisjon, kindraleid ja peaminister Ehud Olmert on teravalt arvustatud. Sõja eesmärk aga on saavutamata - reamees Gilad Shalid on endiselt palestiinlaste vang.

22. septembril korraldas palestiinlaste organisatsioon Hezbollah Beirutis rahvakoogunemise, kus deklareeriti Hassan Nasrallah' suu läbi täielikku keeldumist relvade loovutamisest. Nasrallah' sõnul on liikumisel järel veel tuhandeid rakette ja nad suudaksid korraldada Iisraelile soovi korral järgmise rünnakuvooru. Kunagi varem pole ükski Iisraeli vastane olnud seisukorras, kus ta oleks olnud võimeline relvarahu järel ähvardama juudiriiki uue sõjaga.

Kõik see tugevdab nende Iisraeli sõjaväelaste ja poliitikute koolkonda, kes näevad multilateraalse diplomaatia olevat kasutu ja otse kahjuliku Iisraeli julgeoleku vaatekohalt.

Mis läks untsu?

Iisraeli sõjalise võimsuse sümboliks on nii Iisrael ise kui ka tema vastased pidanud tanki Merkava. Merkava on sümboliseerinud maa soomusjõudude üleolekut naabrite ühinunud tankiarmeedest. Palestiinlastele on Merkava olnud Koljat, millele nende väikesed Taavetid on kividega vastu astunud. Liibanoni sõja ajal kaotas Iisrael vähemalt 14 Merkavat. Seda mitte kivide, vaid Hezbollah' sõjalise tiiva *al-Moqawama al-Islamia* ('islami vastuseis') tankitõrjerakettide läbi.

Hezbollah kasutas sõja ajal mitmesuguseid Vene, Süüria ja Iraani päritolu tankitõrjerakette ja -granaadiheitjaid (Metis-M, Sagger AT-3, Spigot AT-4, Kornet AT-14, RPG-29). Hezbollah' arsenalil kuuluvad ka Euroopas valmistatud tankitõrjesüsteem Milan ja Ameerika BGM-71 TOW. Nende relvade ja kõrge motivatsiooniga varustatud Hezbollah' sissidel õnnestus tihti tabada Merkavade vä-

Ehmatus Liibanonis

hekaitstud kohti nii, et iga neljas(!) lask läbis Merkava soomuse.

Hezbollah'le on paljuski edu toonud lahinguväljakogemuste kasutamine oma võitlejate koolitamisel. 2005. aastal võeti videosse Ghajaris korraldatud rünnak Merakava vastu, mida seejärel kasutati õppematerjalina.

Kaotused

Hezbollah kasutas tankitõrjerelvi edukalt ka Iisraeli elavjõu vastu. Kaksikümmend Iisraeli sõdurit Golani brigaadi 51. pataljonist jäi 36 tunniks Bint Jbaili külas lõksu ning sisside raketi-granaadiheitjate ja kuulipilduja tule alla pärast seda, kui Hezbollah' võitlejad olid raketiga Kornet AT-14 vigastanud mitut Merkava MK tanki ning sundinud sõdureid otsima varju lähikonna majadest. Selles külas sai surma üheksa majja varjunud Iisraeli sõdurit, kellele tankitõrjerelvade tule läbi tekitatud varingu abil kogu hoone kaela kukutati. Samas hukkus neli luurajat, kui nende varjet tabas rakett Sagger.

Iisraeli sõjaväeallikatest imbutud teateil veetsid paljud Iisraeli üksused sõja kolonnides ja ummikis sisside tule all. Käputäis Hezbollah' võitlejaid suutis tundideks peatada sadade Iisraeli sõdurite edenemise. Kolonel Omri Bar-Davidi sõnade kohaselt "on nad [Hezbollah' sissid] üksikvõitleja vaatenurgast paremad kui araabia maade armeed meie ümber".

Iisrael saatis Liibanoni kokku 30 000 sõdurit, kellest vähemalt 118 sai surma. Tankitõrjerelvade kasutamine elavjõu vastu oli Hezbollah'le rahaliselt kallis, kuid samas saavutati kaks eesmärki: kaotuste tekitamine vastasele ja oma kaotuste minimeerimine lähivõitluses.

Uus voor?

Hezbollah' edu ei põhjustanud üksnes sisside võitlustahe. Üks põhjus juutide ebaõnnestumisele oli omade kaotuste hirm. Sõja ajal keeldusid oma läheduses Hezbollah' patrulle avastanud Iisraeli üksuste ülemad edasi liikumast. Iisraeli sõjaväepolitsei arreteeris viis pioneeri, nende hulgas reservkompanii ülema, kes keeldusid täitmast korraldust Liibanoni minekuks.

Hezbollah saavutas ka teatava moraalse initsiatiivi, kui sai selgeks, et nad suudavad häirida ja jälgida Iisraeli raadiosidet.

Huvitav on näha, mida Iisrael viimase sõja kogemustega peale hakkab. Kui maavägi sai hakkama kõige rohkem rahuldavalt, siis tulevik näitab, kas Iisrael panustab lähitulevikus õhurelvade edasiarendamisse. Lisaks Hezbollah'le on Liibanoni sõja valguses ka Iraan ja Süüria hakanud kriitiliselt üle vaatama oma võimekusi. Uus jõukatsumine võib olla lähemal kui arvame.

**Välisajakirjanduse põhjal
Heino Piirsalu, kapten**

Väljaõppekava 2007. aastaks

**TANEL JÄRVET, nooremleitnant,
EROK väljaõppetöimkonna esimees**

2007. aastal on kavas osaleda järgmistel olulistematel väljaõppeüritustel:

- 29. jaanuarist 1. veebruarini 1. Jalaväebrigadi ja pataljonide staapide harjutus (Kuperjanovi või Tapa väljaõppekeskuses);
- 19.-28. märtsini kompaniitaseme kursus Kaitseväge Võru Lahingukoolis;

- 8.-25. maini (19.-21. nädal) kaitseväge suurõppus Kevadtorm 2007;
- 14.-26. augustini kompanii reservõppekogunemistel praktika 1. Jalaväebrigadi tankitõrjekompanii ja luurekompanii koosseisus;
- septembris osalemine kaitseväge välihospidali harjutusel.

Reservohvitseride missioonidel osalemise võimalus on 2007. aastal peamiselt seotud Afganistani saatetava meditsiinimeeskonnaga. Missiooni üksikasjad on täpsustamisel

kaitseministeeriumis ja kaitsejõudude peastaabis.

2007. aastal korraldatakse CIORi sõjaline viievõistlus Riias.

2007. aastal on kavas osaleda Scoutsrännaku ja jätkata rühmarännakute traditsiooni ning korraldada isade ja poegade-tütarde laskeüritus vähemalt kord aastas. Ürituste ülevaated on näha internetis (<http://www.erok.ee>).

Täna kõiki, kes on aidanud ja toetanud EROK väljaõppe arendamist.

Utria dessandi eelõhtul

TANEL JÄRVET, nooremleitnant, Kaitseliidu Tallinna malev

Eesti Reservohvitseride Kogu (EROK) meeskond kasvas 2006. aastal ja nüüd on selle suurus 11-12 meest. Seega võistleme nüüdsest kahe tiimiga: esimesel nimeks EROK (vastutaja kapten Raul Hindov) ja teine läheb välja Kaitseliidu Tallinna maleva Põhja kompanii nime all (vastutaja nooremleitnant Tanel Järvet).

Ettevalmistustest

Põhja kompanii tiimist on kolm meest detsembris läbimas Kaitseväe Lahingukoolis viimast kümnepäevast etappi reservohvitseride kursusel VROK-42, mis peaks juurde andma tehnilis-taktikalisi oskusi. Retke eel oleme läbi viinud ka treeninguid. Lasketreeningul 26. novembril kontrollisime oma Galil SARid üle ja treenisime 100 meetri tiirus. 30. novembril osalesime Üksik-vahipataljoni sõjaväepolitsei-rühma linnalahinguharjutusel Tapa väljaõppekeskuses. Kohandasime patrulli taktikat hoonete lähenedes, liikumisel ja katmisel ning ruumide puhastamisel. 16.-17. detsembril oli Männiku lasketiirus lasketreening - laskisime sisse Aimpointi sihikud. Eesmärk oli treenida meeskonnaga tegutsemist, sihtmärkide jaotamist ja tulejuhtimist patrulli ülema poolt.

6.-7. jaanuariks on kavandatud komplekslasketreening snaiprirelvaga SVD, Galil SARI ja püstoliga (üksuses on kasutusel Glock-17 ja SigSauer). Üritame toimima saada meeskonna taktika. Snaiprirelva valiku oleme teinud SVD kasuks. See on kerge relv, samas võimsa padruniga, mis tagab hea täpsuse ka 400-500 m distantsilt. Eelnevatel aastatel oleme Utria eel treeninud ka Galil SARI laskmist suusakeppidelt. Jaanuari esimesel nädalavahetusel harjutame ka meditsiiniülesande erinevate situatsioonide lahendamist. Samuti tuleb testida III põlvkonna öönägemiseadet Amort, mis näitas sügisestel patrullvõistlustel end igati heast küljest.

Treeningutest

Jooksmist, orienteerumist ja üldfüüsilist ettevalmistust teeb iga mees iseseisvalt. Keskmiselt käime kolm korda nädalas jooksmas või teeme muud treeningut. Oluline on võtta kord nädalas ette pikem käimine või suusastamine, mis vältaks 5-6 tundi. Pikemad suusamatkad on väga olulised.

Meenub hetk eelmisest aastast. Oli jõulaupäeva hommik ja seisin koos nooremleitnant Tiit Riisalo ja reamees Janno Remmelgasega Otepääl maratoniraja stardis. Asusime teele sõjaväe suuskadega. Otepäält Elvasse on 63 km. Vara läks pimedaks ja sõitsime pealampide valgusel. Sadas lund ja lörtsi. Kuutsemäel tegi-

me peatuse. Rahvas pidas pidu. Vajusime sisse, läbimärjad ja väsinud. Võtsime kuuma seljankat ja teed, soojendasime ennast ning kuivasime riideid. Tunni pärast jätkasime värsketena teed.

Õhtul Elvas maratoni finišipaiga saunas istudes oli hea tunne õnnestunud treeningust. Järgmisel hommikul tegime veel väikese, 30 km pikkuse suusasõidu Elvast otse läbi metsade Otepäele. Tiit vajus ühes jõekäänakus läbi jää, kuid jätkasime.

Ka sel aastal on plaanis (kui lund juhtub olema) teha patrullsuuskadel pikemad suusamatkad (50-60 km) jõulude ajal Lõuna-Eestis ja 30.-31. detsembril Kõrvemaal.

Varustusest

■ Suusad. Kasutame plastik-matkasuuski, sest sõjaväe puitsuusad hakkavad lörtsise ilmaga pakkima lumeklompe. Tross-sidemed on end igati õigustanud.

■ Suusakepid. Pigem lühemad, sest metsi läbides on paksus lumes suusakepid pigem toeks kui hoo lükkamiseks.

■ Sokid. Varusokke peaks olema 3 paari, sest ca 10 tunniga lähevad jalad niiskeks.

■ Kaelaside ja suusamüts. Kui kael ja pea soojas, säilib ka keskendumisvõime.

■ Kummikuvildid ja kindad. Suurim valik leidub Becky tööriivaste kaupluses Tallinnas Mustamäel.

■ Seljakott. Suuskadel liikudes ei ole raskus nii tuntav ja seljakott mahutab rohkem kui rakmed.

■ Tõmmitsad suuskade kokkutõmbamiseks näiteks miiniväljaharjutusel.

■ Pealambid. Tallinnas Mustamäe teel asuvas elektroonikapoes on müügil SLEDiga pealambid hinnaga 195 kr. Talvestes oludes lühikesel päeval on pealamp asendamatu.

■ Väike karabiin. Jõe ületamisel või muudel kõieharjutusel varustuse paremaks ühendamiseks.

■ GoreTex. Viimastel Utria dessantidel on olnud nii lörtsi, jäidet kui ka vihma.

■ Valge maskeerimiskittel. Kasutame tööriivaste kauplusest ostetud riiet, mis on oluliselt kergem kui kaitseväe moondamisüliskonnad.

■ Termokile. Saab kasutada meditsiiniülesande täitmisel, samuti enda soojendamiseks.

■ Pikk pesu. Eelmistel aastatel oleme kasutanud Brünje võrkpesu. Viimased katse-

Suusarännakul Pakri saartele. Foto: Kaido Ruul

tused näidanud, et Crafti pesu hoiab soojust isegi paremini.

Relvastus ja laskemoon

■ Galil SAR. Trasseeriv moon 5,56x45. Pimedas laskmisel näeb trasseritega, kuhu tabamused lähevad.

■ Aimpointi sihikud. Ühed parimad on Eesti kaitseväes kasutatavad Brügge & Thometi punatäppsihikud.

■ Snaiprirelvaks oleme valinud SVD.

■ Püstolid. Talvestes oludes on end heast küljest näidanud Glock-17, SigSauer 226 ning Heckler & Koch USP.

Toit

Tänu lipnik Anne Musta soovitudele (vt "Mida sööd, seda suudad", KaitseKodu! 3/2006, lk 34-37) oskame jälgida paljusid asju.

■ Teel sööme sooja matkatoitu Travellunch. Eestis on seda võimalik hankida Armamendist.

■ Pähhklid ja Corny batoonid on head lühematel lõikudel, kui pole aega sooja toitu teha.

■ Kaasa võtta kindlasti lihavõileivad - kodused ja lihtsad asjad, mis maitsevad.

Kaardid, GPS, kompassid

■ Tiimi peale oleme üritanud kaasa võtta vähemalt 2-3 kaarti, et igaüks suudaks ka üksikuna ülesannet täita. Koopiad trassikaardist mõõtkavas 1:50 000 ja luurealast 1:20 000.

■ Luureettekannet tasub blanketina kiletada ja rühmataseme tingmärgid sinna juba peale kirjutada.

■ GPS. EROK meeskonna varustuses on uus GPSi mudel Carmin Forestex 101.

■ Kompass peab olema hea magnetiseeritusega - see on vajalik, et metsades pidevalt põikeid teha, kuid siiski kursil püsida. Sobilikud on Eestis müügil olevad Moscompassi kompassid.

Mõlema meeskonna tegevusest on rohkem kodulehtedel (<http://www.erok.ee> ja <http://www.pohjakompanii.ee>).

Vabatahtlike reservohvitseride kursus 2007. aastal

Järjekordne vabatahtlike reservohvitseride kursus (VROK-44) viiakse Kaitseväe Võru Lahingukoolis Meegomäel läbi neljas etapis (iga etapp kümme päeva) alljärgnevalt:

0-moodul (mõeldud neile, kel pole läbitud ajateenistust Eesti kaitseväes): 9.-10. nädal (27. veebruar - 8. märts);

1. moodul: 15.-16. nädal (9.-18. aprill);

2. moodul: 35.-36. nädal (27. august - 5. september);

3. moodul: 50.-51. nädal (10.-19. detsember (vt <http://www.lahingukool.ee>).

VROK komplekteeritakse EROK ja kaitsevõimude peastaabi personaliosakonna koostöös. 2007. aastal korraldatakse vabatahtlike reservohvitseride kursus (VROK) viimast korda. Alates 2008. aastast viiakse läbi ainult erialareservohvitseride kursusi ja hoopis teises formaadis.

Nõuded kandidaadile

Kandidaat peab olema Eesti Vabariigi kodanik, kes on kursuse arvamise ajal kuni 45-aastane, on kaitseväekohustuslane, kuid ei ole kutsealune, v.a naiskodanikud (st kuni 28 aasta vanusel meeskodanikul peab olema läbitud ajateenistus või on ta arvatud reservi), ei ole tegevteenistussuhtes kaitseväega, on kõrgharidusega (või lõpetab kõrgkooli hiljemalt 2008. aastal).

Ta on ka hea tervisega ja võimeline sooritama kaitseväe üldfüüsilise testi ega oma kehtivat karistust kuriteo toimepanemise eest ning ei ole kriminaalasjas kahtlustatav ega süüdistatav.

Kandideerimisdokumendid

Kandideerimisdokumendid tuleb edastada hiljemalt 2. jaanuariks 2007 EROK büroosse Narva mnt 8, 10117 Tallinn. Vajalikud dokumendid:

1) avaldus (näidis olemas EROK kodulehel <http://www.erok.ee>);

2) isikutunnistuse või passi koopia;

3) 2 passifotot;

4) kaitsevätunnistuse, sõjaväepileti või Kaitseliidu liikmepileti (kui on olemas) koopia;

5) kõrgharidust tõendava dokumendi koopia (või kõrgkooli dekanaadi või õppeasutuse tõend, millest nähtuvalt peab kõrgharidus õppekava järgi olema omandatud hiljemalt juuniks 2008);

6) elulookirjeldus (näidis olemas EROK kodulehel <http://www.erok.ee>);

7) reservväelase arvestuskaardi koopia (väljavõte Kaitseressursside Ameti andmebaasist);

8) pearsti tõend tervisliku seisundi kohta

Kevadtorm 2006: kuperjanovlased viivituslahingus.

(sarnane Kaitseliitu astumisel vajaliku tõendiga), mis ei tohi olla välja antud varem kui kuus kuud enne esimese etapi algust (näidis olemas EROK kodulehel <http://www.erok.ee>), või kehtiv kaitseväe arstliku keskkomisjoni tõend;

9) lühiessee (1-2 lehekülge), kus kandidaat kirjeldab oma motiive ja enda võimalikku tulevast rakendust riigikaitse heaks;

10) kaitseväe üldfüüsilise testi sooritamise tulemused (kui test on sooritatud).

Kuni 50 kursust

Kursusele pääseb 50 inimest ja kursusele arvamise lõplikuks aluseks on kaitseväe juhataja käskkiri. Ettepaneku kursusele arvamiseks kõikide kandidaatide seast teeb EROK ja kaitsevõimude peastaabi personaliosakonna ühiskomisjon.

Kursusele mittearvatud jäävad reservnimekirja, neil võib avaneda võimalus liituda kursusega, kui enne 0-mooduli algust on väljalangejaid. 1. mooduliga on võimalus reservnimekirjast liituda vaid inimestel, kes on läbinud ajateenistuse Eesti kaitseväes või Kaitseliidu baasväljaõppekursuse.

Kursusele arvamist teavitatakse hiljemalt 29. jaanuariks 2007.

Lisaküsimuste korral aitavad (soovitavalt meili teel) EROKs

■ kapten Raul Hindov (e-post raul.hindov@gmail.com, GSM 5911 4149),

■ leitnant Tiit Ling (e-post tiit@abnet.ee, GSM 5635 9812),

■ nooremleitnant Tanel Järvet (e-post tanel.jarvet@sisekaitse.ee, GSM 517 3798, tel 696 5541).

Eesti Reservohvitseride Kogu

JUHATUS

Valitud EROK üldkoosolekul

10. veebruaril 2005

Juhatuse esimees

kapten **Heino Piirsalu**

(heino.piirsalu@baltflex.ee,

tel 502 6797)

Üld- ja finantstoimikond

kapten **Andre Lilleleht**

(andre@falck.ee, tel 501 6178)

Personalitoimikond

kapten **Olavi Tammemäe**

(Olavi.Tammamae@ekm.envir.ee,

tel 501 1675)

Propagandatoimikond

leitnant **Tiit Ling**

(tiit@abnet.ee, tel 5635 9812)

Välisloimikond

kapten **Tiit Meren**

(meren.est@neti.ee, tel 502 4084)

Teabe- ja tavanditoimikond

leitnant **Lauri Kurvits**

(lauri.kurvits@eelk.ee)

Väljaõppeoimikond

nooremleitnant **Tanel Järvet**

(tanel.jarvet@erok.ee)

EROK postiaadress:

Narva mnt 8, 10117 Tallinn

Eesti Reservohvitseride Kogu infoleht Tagavaravägi ilmub ajakirja Kaitse Kodu! vahelena.

Toimetaja leitnant Lauri Kurvits

(lauri.kurvits@eelk.ee, tel 508 6355)

Abipolitseinikud tegutsevad Elva linnas ja lähivaldades

**Tekst: TARMO PÜTSEPP, Tartu
Politseiosakonna vanemkonstaabel,
abipolitseinike juhendaja**

Selle aasta Kaitse Kodu! 4. numbris alustasin juttu Elvas tegutsevast Kaitseliidu ja politsei ühispatrullist. Nüüdseks on koostöö arenenud ning abipolitseinike toetamisega liitusid ka Elva ümbruskonna omavalitsused. 2007. aastaks toetavad kõik Elva lähivallad – Nõo, Puhja, Konguta, Rannu ja Rõngu – abipolitsei patrulle ehk aitavad kaasa turvalisuse tagamisele oma territooriumil. Ka on abipolitseinikel nüüdsest patrullimiseks ühtne välivorm, mille järgi inimesed nad hõlpsasti ära tunnevad.

Elvas alustas kaitseliitlaste ja politsei ühispatrull tegutsemist 12. mail. Tulemustega saab igati rahule jääda. Patrull on töös endiselt siis, kui elanikud seda kõige enam vajavad – enamasti öhtusel ja öisel ajal ning nädalavahetustel. Peale igapäevase patrullimise ja operatiivselt väljakutsete teenindamise on korraldatud ka politseioperatsioone, mille käigus kontrolliti kohalikke baare, avastamaks seal alaealistega seotud õigusrikkumisi, läbi viidud liiklusreide ning varitsetud ja tabatud õigusrikkujaid.

Esiletõstmist väärib kindlasti kaduma läinud vanaproua edukalt lõppenud otsingud Puhja vallas, mille eest politseinikud ja abipolitseinikud teenisid ka Puhja vallavanema ja Tartu politseiosakonna vanemkomissari kiituse.

Abipolitseinikud olid 31. oktoobriks töötanud kokku 962 tundi. Kõige aktiivsem on olnud Kaitseliidu Tartu maleva nooremveebel Mati Jõgeva 234 töötunniga.

Tublist abipolitseinike töökollektiivist on kujunenud ka tugev sõpruskond, kus kehtib ammune musketäride hüüdlause: “Üks kõigi, kõik ühe eest!” Me pole koos ainult

Elva politseinikud koos kaitseliitlastest abipolitseinikega on Elva ümbruse valdades oodatud noori uljaspäid ohjeldama ka pärast suvitushooaega.

n-ö rindel, vaid organiseerime ka ühisüritusi-õppepäevi ja tähistame tähtsündmusi. See kõik on vajalik tervikliku ja tugeva töökollektiivi tekkeks.

Et aina rohkem valdu toetab abipolitsei patrulle, on kaitseliitlased jät-

kuvalt oodatud abipolitseinikeks, et anda panus oma kodukohas turvalisuse tagamiseks. Teavat saab siinkirjutajalt telefonil 5811 9933 või e-posti teel aadressil tarmo.pytsepp@mail.ee.

Turvalist sügist ja talve! **KK!**

Õine laskmine Järva malevas

Kaitseliidu Järva malevas korraldati laskeharjutus piiratud nähtavusega tingimustes, st öösel. Ligi 40 Järvamaa kaitseliitlast laskis ööl vastu 25. novembrit Väluste laskeväljal kuulipildujatest ja automaatidest tõusvaid märklehti. Iga lahingupaar pidi tabama temale määratud laskesektoris olevaid märke, mis asusid 50–150 meetri kaugusel. Tingliku vastase pealetungi valgustamiseks kasutati valgustusrakette. Iga jagu sooritas ühe harjutuse.

Jaoülem nooremveebel Raid Saare ütlust mööda selgus laskeharjutusel, et öösel muutuvad oluliseks detailid, mida päeval ei pane täheleegi: “Näiteks varustuse hooletu kinnitamise või kasutamisega kaasnevad probleemid. Mahakukkunud esemeid on raskem leida.” Lisaks on piiratud nähtavuse tõttu raskem ka maastikul liikuda.

Saare sõnul laseb automaat AK-4 hästi, kuid pimedas on läbi rõngaskirbu sihtimine praktiliselt võimatu. “Relv ei ole hea ilma lisavahenditeta pimedas laskmiseks. Puudub alternatiivne võimalus sihikuid ümber seada, nagu see on olemas Galilil. Varem kasutuses olnud Kalašnikovi automaadil oli lahingusihik, mis on pealt avatud, seda oli öisel laskmisel oluliselt lihtsam kasutada,” arutles ta.

Ka kuulipildujast laskmine vajab öösel suuremat tähelepanu. Näiteks jäi pimedas märkamata, et ava, kus väljuvad kestad, oli ohtlikult maadliki – kestad ummistasid selle ning tekkis tõrge. “Öösel peab arvestama teistsuguste oludega kui päeval. Et neid erinevusi kogeda, ongi vaja vahel ka öist laskeharjutust,” tõdes Saar. **KK!**

Saaremaa naiskodukaitsjad “päästsid” külaelanikke

**Tekst ja fotod: RITA LOEL,
Naiskodukaitse Saaremaa ringkonna
esinaine, Meie Maa ajakirjanik**

Naiskodukaitse Saaremaa ringkond viis 5. novembril läbi oma esimese suurõppuse, mille eesmärgiks oli anda naiskodukaitsjatele võimalus proovida kätt valitud erialal ja panna erinevad rühmad (esma- ja kriisiabi, toitlustus, staabitöö) koos toimima. Et naistel oleks võrdne lähtepositsioon, ei teadnud hommikul kodust välja tulles ükski õppusel osaleja, mis teda päeva

jooksul ees ootab. Teada oli vaid see, et “tegemist on komplekse kriisiõppusega, kus saab toimetada erialarühmas”.

ÜLLATUS, ÜLLATUS...

Alles siis, kui naiskodukaitsjad Kaitseleidi Saaremaa maleva Tehumardi õppebaasi jõudsid, said nad teada, mis neid täpsemalt ees ootab. Et iga asja peab keegi juhtima, otsustasid korraldajad panna see-

Et naistel oleks võrdne lähtepositsioon, ei teadnud hommikul kodust välja tulles ükski õppusel osaleja, mis teda päeva jooksul ees ootab.

kord proovile Kaia Latkini ja andsid tegusale naisele ohjad pihku. Ehkki teade mõjus Latkinile nagu parimas *reality show's*, oli ta ometi äärmiselt tubli ja täitis esmakordselt saadud tähtsa ülesande väga hästi. Edasi jagasime naised rühmadesse, kasutades võimalusel nende erialarühma valikuid (igaühe puhul see siiski ei õnnestunud, sest polnud arukas panna kööki süüa valmistama tosin naist, samal ajal, kui neid esma-

abigrupis vajaka oli). Toitlustamisrühma hakkas juhtima Tiina Naagel, kriisiabi Terje Looirts, esmaabi Kaarin Peet ja staabitööd Marika Jürgenson.

Edasi said naised kätte õppuse legerendi.

Ülesanne käes, andsid korraldajad (ringkonna esinaine Rita Loel, aseesinaine Tiina Orav, juhatusel liige Evely Aavik ja revisjonikomisjoni esinaine Maiu Välbe) juhtimise üle õppuse juhile. Olgu vahemärkuseks öeldud, et sellest hetkest hakkasid surisema ka videokaamerad jäädvustamaks toimuvat, et naised saaksid hiljem ise analüüsida, mis läks õigesti, mis valesti. “Külaelanike” rolliga said aga suurepäraselt hakkama naiskodukaitsjate endi lapsed.

TEGEVUSES

Kõigepealt kutsuti kokku staabikoosolek, kus rühmajuhid koos õppuse juhiga panid paika tegutsemisplaani – kes mida tegema hakkab. Siis läksid rühmajuhid oma naiste juurde, et neile juhtnõore jagada.

“Mis asi see on?” kostis meditsiinipaunade ülevaatusel küsimus. “See on termotekk!” teadis keegi teine. Kõõgist küsiti: “Kus on menüü?” – “Menüüd ei ole, teil on kriisiolukord ja peate olemasolevatest toi-

Terje Looirts üllatas kõiki, kui leidis lastele meelepärast tegevust, et säästa neid šokki sattumast.

Šokis ema lapsega – kõigepealt sooja!

SAAREMA NAISSKODUKAITSE 5. NOVEMBRI SUURÕPPUSE LEGEND

Saare maakonda tungisid 3. novembril ootamatult võõrväed Goslandiast. Nende eesmärgiks on anastada Eesti kõige suurem saar ning kuulutada siin välja oma kuningriik. 4. novembril viidi läbi mobilisatsioon, mille käigus liitusid maakaitsepatljoniga ka kohalikud mehed. Vaenlane on suundumas Sõrvest Kuressaare poole, jättes maha varemetes külad ning vastuhaku puhul hävitanud ka kohalikku elanikkonda.

Tehumetsa külas on ööl vastu 5. novembrit peetud lahing vaenlasega. Küla mehed, kes ei olnud mobiliseeritud, on vaenlase poolt kas hukatud või haavatud. Luure andmetel on külas üheksa tsiviilelanikku (k.a lapsed). Ehkki vaenlane on külast lahkunud, ei ole teada, kas mõni neist on lahingus haavata saanud. Ka pole teada, kas vaenlane on küla territooriumile paigaldanud miine.

Külas puuduvad joogivesi ja elekter, ka hooned on saanud lahingu käigus kannatada. Ei tööta ka mobiiltelefonid. Liikvel võib olla sõjapõgenikke, kes on tulnud eelmistel päevadel kannatada saanud küladest.

Maakonna kriisikomisjon on tsiviilelanike abistamiseks appi kutsunud Naiskodukaitse, kelle ülesandeks on tuua külaelanikud ohutusse paika – laagrisse Tehumardi õppekeskuses –, anda neile vajadusel esma- ja kriisiabi ning süüa. Kuna tegemist on Eesti oludes ainulaadse ja tavatu kriisikoldega, tuleb olla valmis suhtlemiseks nii pressi kui väljaspool kriisipiirkonda viibivate külaelanike omastega.

ehk seal on lahkemad inimesed! Meil siin endalgi vähe,” said nad esimese vastuse. Pärast seda, kui “peastaap” asjasse sekkus, otsustas õppuse staap mehepojad siiski toidule võtta – kõõgiressurss võimaldas seda.

Muidugi tuli staabil tegelda ka telefonikõnedega, kus nõuti teavet kadunud lapselaste ja suuremategi inimeste kohta. Ühe kodaniku tungival palvel mindigi otsima kedagi Mati Maasika nimelist, kuid ei leitud. “Ju läks teise naise juurde,” hoidsid naiskodukaitsjad lõõpides tuju üleval.

KOKKUVÕTETE TEGEMINE

Esimene vasikas ei läinud seekord aia taha.

Eriti kui arvestada sellega, et näiteks staabitöö väljaõpe ringkonnal üldse puudub ja säärast erinevaid erialasid kokku mängivat õppust pole varem korraldatud. Naistele meeldis väga üllatusmoment ning nad olid rõõmsad ka oma vigu nähes – kuid siis muidu teada saada, mis tasemel parajasti ollakse, kui seda ei kontrollita.

“Nüüd me vähemalt teame, mida me kindlasti ei oska ja peame juurde õppima,” tunnistasid naised pärast video vaatamist, lisades, et kindlasti tuleb sääraseid õppuseid edaspidigi korraldada. Kui mitte kaks, siis üks kord aastas kindlasti. **KK!**

duainetest söögi valmis tegema.” Esimesed pähkliid puretud, hakati tegutsema. Esmaabiandjatest moodustatud otsingugrupp läks teele...

Pärast videomaterjali analüüsid ei nähtud selles minekus kaugeltki varjumist meenutatavat tegevust, kuid juba esimesest majakesest leiti neli pisikest põngerjat, kes algatuseks karjusid, et tahavad oma emme juurde. Väike selgitustöö ja koos tädi Heliga (Selgal) mindi laagrisse, kus neid võttis vastu tädi Terje (Loorits).

Tuleb tunnistada, et nii professionaalset kriisiolukorras lastega tegelemist ei ole me veel näinud. Mudilased istusid ringi maha ja võtsid saapad jalast (selleks, et teada saada, kas neil varbad külmetavad ehk siis Terje endi sõnul laste tähelepanu võitmiseks). Edasi viidi lapsed ruumi tagumise otsa ning asuti nendega ringmänge tegema. “Ma ei tahtnud, et lapsed päris šoki saaksid, kui haavatud tuuakse,” kommenteeris Terje ise tegevust. Muidugi oli pärast nalja kui palju, kui vana tuntud mängulaulu “Kes aias” sõnade “Mis nimi? Mis nimi?” saatel toodi sisse esimene “verine” külaelanik.

Otsingugrupp kammis läbi kogu küla. Neil tuli laagrisse toimetada kaks üsna raskes seisus külaelanikku, kes siis “hospitaliseeriti helikopteriga pealinna”, üks šokis titega mamma (kelle kohta päästjad ütlesid, et alguses ei saanud nad aru, kas tegemist oli nukuga tüdruku või lapsega emaga) ning veel üks poiss, kes ei suutnud oma nime öelda. Kõõgil oli tükk tegemist kahe põgenikuga, kes olid hirmus näljas ja palusid süüa. “Minge kuskile kõrvaltallu,

Tuleb tunnistada, et nii professionaalset kriisiolukorras lastega tegelemist ei ole me veel näinud.

Leitud haavatu tuleb viia kindlasse kohta.

Naised on valmis suurendama turvatunnet

Kuidas ja kas üldse saab Naiskodukaitse aidata kaasa igapäevase turvalisuse tagamisel?

Tekst: TAIVE KUUSE

Turvatunne on inimese põhivajadus. Et olla valmis ootamatuteks olukordadeks, osata käituda targalt ja teadlikult, on vaja inimesi harida. Novembri keskel peeti Võsul naiskodukaitse kursuse "Igapäevaturvalisus", mille eesmärk koolitada teadlikke ühiskonnaliikmeid, kes oskavad enda ümber toimuvat jälgida, võimalikele ohtudele tähelepanu juhtida ja kaaskodanikele nende turvalisuse suurendamiseks näpunäiteid jagada.

Õppepäeval osales 16 naiskodukaitse kursust üle Eesti. Kahepäevase kursuse lõpul olid õppijad innustunud ja täis valmisolekut anda oma panus igapäevaelu turvalisuse tagamisse. Kursus tõi koduturvalisuse teema tähelepanu keskmesse – tõdeti, et teemast on olulise teemaga. Mil moel ja kui suures mahus naiskodukaitsejad sellega tegelda saavad või tegelema peavad, vajab aga veel arutelu.

TÜHIMIK TEKITAS VAJADUSE

Naiskodukaitse Põhja piirkonna vanem Triin Tõnsing ütles, et mõte korraldada igapäevaturvalisuse kursus tekkis juba aastaid tagasi. "Pateetilisel väljenduses võiks öelda, et mõte sai alguse tühimikust ühiskonnas, mille täitmine näis Naiskodukaitsele hädavajalik. Lahtiselestatult varitsevad igapäevaste meiste igal sammul mitmesugused ohud alates esmapilgul ohutuna näiva kodukeemia potentsiaalsest plahvatusohust kuni võimaluseni magamistoas vaiba takerdununa õnnetult kukkuda. Kõlab hirmutavalt, kas pole? Õnneks on võimalik teadlikult tegutsedes selliseid situatsioone ennetada. Sellega kursuse raames tegeldigi," selgitas Tõnsing.

Õppuse kondikava panid ajurünaku käigus kokku Kaitseliidu kooli instruktor Merle Sikka ja toonased

Naiskodukaitse piirkonnavanemad Airi Neve ja Triin Tõnsing. "Ise teemaga mitte väga kodus olles tuginesime Päästeameti, Soome siseministeriumi ning Soome Päästeameti internetimaterjalidele ning Kodanikukaitse Seltsi trükistele," meenutas Tõnsing. "Nende materjalide najal ja isiklike kogemusi kasutades panime kursuse kava kokku."

Käsitletavate teemade ring on lai, alates tuleohu ennetamisest kuni turvalise looduses viibimiseni. Tõnsing selgitas, et töörihm lähtus põhimõttest, et kaetud saaks tegutsemise igapäevaelus sageli esinevate õnnetuste ja erakorraliste olukordade puhul. "Samuti tahtsime anda teadmisi, kuidas ohtlike olukordi ennetada ja riske maandada," lisas ta.

Et koolituse nimi annab suuresti edasi õppe sisu, pidasid naiskodukaitsejad nimetuse ümber tuliseid vaidlusi. Võimalusi oli palju: koduturvalisuse kursus, tsiviilvalmiduse kursus, kriisikursus, tsiviilvalmidus kriisilukorras jne. Lõpuks tundus kursuse olemust kõige paremini kirjeldavat nimetus "Igapäevaturvalisus".

Kursuse ülem, Naiskodukaitse Lõuna piirkonna vanem Liisa Aru ütles,

et osalema olid oodatud naiskodukaitsejad, kes oleksid valmis antud valdkonnaga edaspidigi tegelema. Ehk siis seda esialgu teistele naiskodukaitsejatele (kaitseliitlastele), hiljem ehk koguni väljapoole organisatsiooni õpetama.

Kursuse viis läbi Kaitseliidu Rapla maleva liige Toomas Tõnisson Kodanikukaitse Seltsist. "Oma sõbraliiku, muheda, ent samas sütitava esitusega, millesse ta pikkis põnevaid seiku oma suurest kogemustepagasist, suutis ta võita kursusel osalejate järgitu tähelepanu ja sümpaatiat," kirjeldas Aru. Osalejad, kes ehk esmalt asjas kahtlesid, sest ega igapäevaelus midagi hirmsat ikka juhtuda saa (tõenäosus vaipa takerdudes luid murda või kodus vannu uppuda ei tundu ju kuigi suur) innustusid tema õpetusest ning pakusid rühmatöös välja leidlikke lahendusi ohtude ennetamiseks ja neist jagusaamiseks.

KOLM EESMÄRKI

Triin Tõnsingu sõnul saab eristada kolme tasandit, mida kursus pidi täitma. Esiteks tegutseb kursuse läbinu teadliku kodanikuna, kes oskab igapäevaelus võimalikke ohte ette näha,

Naiskodukaitse Võsu õppe- ja puhkekeskus pakub suurepäraseid võimalusi igapäevaelu turvatunde suurendamist harjutada.

neid ennetada ja oma kodu turvalisemaks muuta. Ohtlikes olukordades on selline kodanik oma tegutsemises teadlik ja saab endaga hakkama, sest tal on piisavalt vastavaid oskusi. Teiseks on kursuse läbinu teadlik ühiskonnaliige. Ohuolukorras suudab ta ka enda ümber korda luua ja kaas-kodanikke instrueerida. Kolmandaks pidi kursuse läbinud isikust saama teadlik Naiskodukaitse liige, kellel on kindel roll riiklikus kriisireguleerimissüsteemis.

Kui esimesed kaks tasandit olid kergetemini saavutatavad – esmakordselt läbi viidud kursus andis juurde nii 16 igapäevaturvalisusest teadlikku kodanikku kui ka ühiskonnaliiget ühes isikus –, siis viimane tasand ei sõltu Triin Tõnsingu meelest vaid naiskodukaitsete heast tahtest. “Julgen väita, et Naiskodukaitse kui organisatsioon oleks igati valmis tegutsema ka riiklikul tasemel, kuid sellekohane vajadus ja täpsemad ülesanded vajavad konkreetsemat sõnastamist juba vastavate, kriisireguleerimise planeerimisega tegutsevate asutuste poolt,” ütles ta.

Liisa Aru kinnitas, et esimene ülesanne sai kindlasti täidetud ning osaliselt teinigi. “Osalejad olid täis teotahet ja mida kursuse lõpupoolle, seda enam võis tajuda soovi ja valmidust käised üles käärida ning turvalisuse parandamiseks tegudele asuda.”

Kursusel osalenud Rapla ringkonna naiskodukaitse Tii-na Kaffer meenutas,

et kursuse aeg oli liiga lühike ja teemade maht liiga suur, et õpitu põhjal teiste õpetamist alustada. “Vaja on kindlasti veel üht sama pikka kursust, lisaks praktilist harjutust. Hea on, kui need, kes hakkavad teisi õpetama, saaksid läbida ka Kaitsealiidu Kooli instruktorkursuse,” ütles Kaffer.

PALJU JÄI ÕPPIDA

Selgeks sai asjaolu, et pelgalt kursuse läbimisest ei piisa, et omandatud teistele edasi anda. Õpetamiseks on tarvis täiendavaid sisulisi teadmisi, praktilist kogemust, õpetamisoskust ja tõhusaid abimaterjale (nii sisulisi kui ka meetodilisi).

Grupitöö tulemused arutati ühiselt läbi.

Liisa Aru lootis, et teadmisi koos praktilise kogemusega saavad innustunud naiskodukaitsejad täiendada järgmise aasta tööplaani lisataval jätkukursusel. “Seal saab muu hulgas proovida omal nahal järele, kuidas tulla toime elektri, vee ja küttega ning igapäevaelus ette tulla võivateks olukordadeks targu valmistuda – nii, et näiteks järjekordne elektrikatkestus ei põhjustaks paanikat.”

Koolituse asupaigaks sobiks sama koht, mis tänavugi – Naiskodukaitse Võsu õppe- ja puhkekeskus. Inst-

ruktor Tõnisson oli Aru ütlust mööda huvitatud ja motiveeritud jätkukursust läbi viima. “Iseäranis vaimustuses oli ta Võsu majast, mis olla suisa ideaalne n-ö linnas ellujäämise õppimiseks,” ütles Liisa Aru. Nimelt tehtavat sellist praktikat harilikult kuskil varemtes, mis aga ei anna piisavalt hästi edasi reaalsust, mis “tavaliselt kodus” on. Võsul saab mõneks ajaks elektri, vee ja kütte välja lülitada ning hoonet siis õppepaigana kasutada.

Instruktoritehnikaid saab omandada Kaitsealiidu Kooli instruktorkursusel, mis täidab Aru meelest selle eesmärgi suurepäraselt. “Kuid tõenäosus, et pooledki igapäevase turvalisuse kursuse läbinutest järgmisel aastal ka instruktorkursuse

läbida saaksid, on väike. Veel vähem tõenäolisem on, et keegi vabatahtlikest suudaks ühel aastal läbida mõlemad – nii sisulise jätkukoolituse kui ka instruktoriõppe,” rääkis Liisa Aru.

Abimaterjalide osas on asjaolud mõnevõrra keerukamadki, sest mitmed eesti keelde tõlgitud sisulised materjalid on kaitstud autoriõigustega ja lisakulu nõuab ka nende trükkimine. “Metoodiliste materjalide – alustades juba kursuse tunnikavade – osas haigutab aga tühjus. Nende lahtikirjutamine nõuab erinevate osapoolte koostööd, et tulemus oleks ka sisuliselt adekvaatne. Kes seda teeb? Praeguse Naiskodukaitse vaid nelja palgalise töötaja töökoormust arvestades on see keeruline.”

KUS ON NAIKODUKAITSE KOHT?

Nagu ütles Triin Tõnsing, nii leiab ka Liisa Aru, et kursuse kolmas eesmärk, mis puudutab naiskodukaitsete kindlat rolli kriisireguleerimissüsteemis, tahab veel üldist diskussiooni ja läbimõtlemist.

Kas Naiskodukaitse suudab praeguste ressursside juures võtta endale nii mahuka lisaülesande? Millist taset nõuab see meie instruktortelt? Mõtlemisainet jagub, aga kokkuvõtvalt saab nentida, et teema olulisuses ei kahtle keegi ja sellekohane abi on igati teretulnud. Seda kinnitas ka hiljutisel tsiviil-militaarkoostöö seminaril osalenud Päästeameti esindaja.

Seni võib kursusest saada Naiskodukaitse sisekursus, mis sisuliselt jääks huvihariduseks, sest see ei anna teadmisi-oskusi, mis oleksid vajalikud organisatsioonile ametlikult antud ülesannete täitmiseks.

Kursuse instruktorkoostööd saab nentida, et Kaitsealiidu kodukorras on täpselt kirjas, kuidas organisatsioon peab koduturvalisuse valdkonda puudutavasse suhtuma. “Koduturvalisus on üks Kaitsealiidu ülesannetest,” ütles Tõnisson. Tema ütlust mööda suhtusid naised õpetusse huviga, mõistvalt ja soojalt. “Õhkkond Võsul oli mõnus, kindlasti on vaja sellega edasi tegelda, on vaja jätkukursust,” ütles Tõnisson. **KK!**

Kaitseliit tahab ulatada abikäe tsiviiljõududele

Tekst: TAIVE KUUSE

Millised on võimalused teha koostööd tsiviiljõududega ja kuidas koostööd edasi arendada ning sisukamaks muuta, seda arutati novembri lõpul Lääne-Viru maal Rakveres Kaitseliidu peastaabi korraldatud konverents-seminaril "Tsiivil-militaarkoostöö Kaitseliiduga".

Konverents-seminari põhisuund oli sisejulgeoleku toetamine Kaitseliidu poolt. Kohale olid kutsutud politsei, päästjate, Piirvalve, kaitsejõudude peastaabi ja kaitseministeeriumi esindajad.

Konverentsi organiseerimise eest vastutav kapten Mikk Pukk ütles, et tsiviiljõustruktuurid andsid endapoolse ülevaatesoovidest ja vajadustest, kus nemad Kaitseliidult toetust ootaksid. "Üks osa nende ettekannetest käsitlesid reforme ja tulevikku, teine osa kajastas soovitatavaid koostöösuundi," ütles kapten Pukk. Ta lisas, et meelolu oli väga koos-

töövalmis ja konstruktiivne, väga selgelt räägiti koostöövajadustest ja -võimalustest. Konverents-seminaril selgitati osalejatele Kaitseliidu kui vabatahtliku organsatsiooni kasutamise võimalusi erinevates olukordades.

"Kõige tõsisema keskustelu kutsus esile valdkond, mis puudutas Kaitseliitlaste erinevate

ülesannete täitmise alust. Eriti terav teema oli relvastatud kaitseliitlaste kasutamine korrakaitseoperatsioonil (turvamine) ilma eriolukorda välja kuulutamata. Leiti, et selles valdkonnas pole seadusloome kiirelt arenevale riigile järele jõudnud," selgitas Pukk.

Konverents-seminari avas Kaitseliidu ülem major Raivo Lumiste. Avasõnas ütles ta, et koostöö peab tihenema. Konverentsil osalesid Piirvalveameti peadirektor kolonel Roland Peets, Päästeameti peadirektori asetäitjad Ain Karafin ja Alo Tamsalu, politseid esindasid va-

nemkomissarid Udo Rehkalt ja Kalev Ilves.

Politsei vanemkomissar Udo Rehkalt rääkis väljaõppe ja korrakaitse olulisusest. Ain Karafin tegi ülevaa-

Eriti terav teema oli kaitseliitlaste kasutamine relvaga korrakaitseoperatsioonil (turvamine) eriolukorda välja kuulutamata.

te teabevahetusest, päästetööde teostamisest ja toetamisest, rääkis ennetustööst ning koolituste ja õppustega seotud

probleemidest, samuti õigusloomest ja planeerimisest.

Kolonel Roland Peets andis oma ettekandes ülevaate hädaolukorra piirkonna julgestamise ja kaitsmise ning elanikkonna turvalisuse tagamise ja kompensatsioonimeetmete rakendamisega seonduvatest asjaoludest.

Konverents-seminaril osalenud jõudsid ühistele arusaamisele, et Kaitseliidu ja sisejulgeoleku tagamise asutuste koostöö vorme peab edasi arendama ning seetõttu tuleb ühiselt Kaitseliidu võimalik osalus sisejulgeoleku tagamisel täpsemalt määratleda. **KK!**

PAINTBALL

MÜÜK + RENT + MÄNGUD

Kas oma tarbeks, nii noh harrastuse mõttes. Või tahad oma seltskonnaga lähedat taktikalit meeskonnamängu mängida. Või soovid alustada hoopis paintballi rendiäri. Hr Surmal on Sinu jaoks lahendus!

Eelmisel aastal sai tõesti tublit tööd tehtud ja müüdnud üle 100 paintballi komplekti. Selle aasta plaanid on tunduvalt suuremad. Selleks olen suurendanud märgatavalt laoseisu, et Su vajadused saaksid kiiremini ning kvaliteetsemalt lahendatud. Kui Sul vähegi on paintballi kohta küsimusi - võta ühendust!

www.surm.ee ☎ surm@surm.ee ☎ 50 41 346

Soome lahe õdede näitus läheb rändama

Tekst: IRIS ASSAD

Kaitseliidu aastapäeval, 11. novembril avatud näitus "Soome lahe õed – *Lotta-Svärd* ja Naiskodukaitse" oli algusest peale üles ehitatud rändnäitusena. Väljapanek pidi alustama oma teekonda Tallinnas Okupatsioonide Muuseumis Kaitseliidu aastapäeval ja jääma seal avatuks kuni jõuludeni. Jaanuari algul 2007 peab väljapanek jõudma Narva ja märtsikuus Tartusse. Lõpp-peatus pidi tulema Berliinis.

Uued pakkumised on plaani korreerinud, nii et teel Tartust Saksamaa pealinna teeb näitus vahepeatuse ka Riias.

Nagu Tallinnas, nii on ka kõigis järgnevates peatuspaikades kavas pidulik näituse avamine ja temaatiline seminar. Rahvusvahelise näituse edukaks läbiviimiseks planeeriti koheselt ka dubleerivad tõlketekstid inglise ja vene keeles.

OSAKE SOOMLASTE SÜSTEEMSEST TÖÖST

Rändnäituse ideed põhjendas näituse kuraator, *Lotta-Svärdi* muuseumi sekretär Maria Andersin esmajoonel praktilisusega. Et näituse ettevalmistamine üldse on suur ja pingsat vaimujõudu nõudev töö, on kahju, kui tulemusest saavad osa ainult ühe linna elanikud ja küllalised. Ka rahaliselt on näituse ettevalmistamine kulukas. Ükskord leiab ekspositsioon küll koha lotade Syväranna muuseumis, aga miks mitte lasta tal enne seda veidi maailmas ringi rännata ja paljude huviliste teadmisi täiendada.

Rändnäituse ideele tuleks läheneda ka laiema vaatenurgaga. Nagu Saksamaal Goethe-instituutide süsteem, on ka Soomes oma ajalugu, keelt ja kultuuri välismaailmale tutvustav analoogselt toimiv esindustevõrk. Võrdsete partneritena osalesid selles näituseprojektis liisaks *Lotta-Svärdi* Fondile ja Naisko-

Soome lahe õdede saatust Eestis ja Soomes käsitlev näitus pärast avamist Tallinnas Okupatsioonide Muuseumis.

dukaitsele Soome Instituut Eestis ja Soome Suursaatkond Eestis. Ja selle näituse varal ongi tegu ühe näitega mõtteviisist ja Soome riiklikust poliitikast, mis väärtustab omamaist ja laseb kultuurivahenduse vormis sellest ka naabritel osa saada.

Sest vaatamata pealtnäha tihedale laevaliiklusele Soome lahel teavad eestlased oma põhjanaabritest ikkagi üsna vähe. Iga teadmine lisab mosaiiki killukese ja teeb selle värvilisemaks. See sunnib ka küsima, miks on need kaks üsna ühesugustel riigikaitsealsetel põhimõtetel loodud naisorganisatsioonid kujunenud nii erinevaks. Eestil ja Soomel olid Tei-

Miks on Eestis Naiskodukaitse taastatud, aga Soomes lotaliikumine esindatud kahe täiesti erineva organisatsiooniga?

se maailmasõja järgselt küll erinevad saatused, kuid miks kestab see lahknevus ka nüüd? Miks on Eestis Naiskodukaitse taastatud, aga Soomes lotaliikumine esindatud kahe täiesti erineva organisatsiooniga? Riias võib-olla küsib keegi, miks pole Lätis naistel üht ega teist, kuigi lätlaste kaitseliit on taastatud.

MIKS NARVA?

Eesti puhul valitud Tallinn ja Tartu – vaim ja võim – on üsna loomulik valik. Lisaks Narva, mis aga võib küsimusi tekitada. Tõepoolest – miks Narva? Miks mitte Pärnu või Kures-

saare, kus teadaolevalt sadade kaupade ka soomlasi tervist parandamas käib ja aitaks sellega topeltmõju saavutada?

Kui aga asja läbi lotade ajaloo vaadata, siis arvas Maria Andersin, et Narva on juba seepärast huvitav paik, et 1930. aastatel külastasid lotad korduvalt Narva linna ja ümbruskonda. Nende huvi selle linna vastu polnud seotud mitte ainult Narva mitmerahvuslise Naiskodukaitse liikmeskonna ja imekauni vanalinna, vaid Narvaga olid seotud ka Eesti Vabadussõjas võidelnud Soome vabatahtlikud.

Ilmselt on Narva puhul valik siiski sügavmõttelisem, kui jälgida soomlaste viimaseid toimetusi Viiburi kandis ning teistel Talve- ja Jätksõjas kaotatud aladel. Ainuüksi Talvesõja järel pakkis kibekiiresti oma kompsud üle 420 000 soomlase ja liikus lääne poole.

Aga mõtted ei kao kuhugi, mälestused jälitavad järeltulijaidki. Soomlased on neis paigus avanud mitmeid näitusi, väljapanekuid, korrastanud kultuuri- ja ajalooobjekte, korraldanud kultuuriüritusi. See on soov anda tänastele asukatele teada, et nad ei ole tulnud tühjale kohale. Ja mis kõige tähtsam: see on tagasihoidlik viis näidata, et oma võib ka omamata kalliks pidada. **KK!**

Magnetilisest asimuudist ja deklinatsioonist topograafias

Topograafilistele kaartidele kantakse peale muu olulise informatsiooni ka magnetnõela kõrvalekalde andmed

Tekst: HEIKI POTTER

Magnetnõela kõrvalekalde (magnetkäände, deklinatsiooni) andmete topograafilistele kaartidele kandmise nõue on olnud juba varem ja selline nõue on püstitatud NATO standarditega ka tänapäeva militargeograafia andmetele.

MAGNETKÄÄNDE OLULISUS

Täpse magnetkäände teadmine on oluline mere- ja lennuliikluse navigatsioonikaartide ning seadmete kasutamisel. Magnetkäänet tuleb arvestada ka kompassi või bussooli kasutamist nõudvatel uurimisretkel, matkamisel jms, kus on tegemist joonte või suundade orienteerimisega maastikul ja/või kaardil magnetilise asimuudi abil. Eesti kaitseväge topograafilised kaardid varustatakse orientiirmurkade skeemiga (joonis 1), kus on magnetnõela kõrvalekal-

dest tingitud suunaparandi andmed ja selle muutuse suurus.

Eestis alustati tõsiseltvõetavate, teaduspõhise maamagnetismi uuringute ja deklinatsioonimõõtmistega kaitseväge staabi topo- ja hüdrograafia osakonnas 1920. aastate paiku nii maal kui merel (vt Kalju Kukkur, Heiki Potter, "Ajalooline tagsivaade kaitseväge staabi topo- ja hüdrograafia osakonna tegevusele", Sõdur 3/2000, lk 21–24). Mõõtmiste alusel koostati ka esimesed isogoonide ehk samakäändejoonte kaardid.

Ajaloost on teada, et keskaegsete (13.–16. sajand) merekaartide ehk portolaanide koostamise geomeetriliseks aluseks kasutati kompassjoonte ehk magnetiliste asimuutide võrku (Tõnu Raid, "Tabulae Livoniae", Tallinn, 2002, lk 9). Magnetkäändest ei teatud siis veel midagi.

Kõik nõukogude ajal kindralstaabi poolt välja antud või tellitud topograafilised kaardid sisaldasid deklinatsioonandmeid; suuremates mõõtkavades (1:10 000 – 1:200 000) kaardilehekeskse orientiirmurkade skeemina, mõõtkavades 1:500 000 ja 1:1 000 000 aga kaardile kantud isogoonidena.

Topograafilist mõõdistamist, sh ka magnetkäände mõõtmisi toime- tasid siis sõjaväelased või liidulise alluvusega (GUGK) ettevõtte topograafid. Magnetkäände aktuaalne ajamoment määratleti kümneaastaste ajajärkudena (epohhidega), kusjuures aastamuutus oli 0,1 kraadi. Seega võis kaardil esitatud magnetkäände viga küündida ühe kraadini. Kui arvestada, et tänapäevane aastamuutus on juba 0,12–0,13 kraadi, on mõttetud ikka veel kasu-

tada (transformeerituna reaalaega) tolleaegseid magnetkäände andmed.

SUUNAPARAND, MAGNETILINE ASIMUUT JA DIREKTSIOONINURK

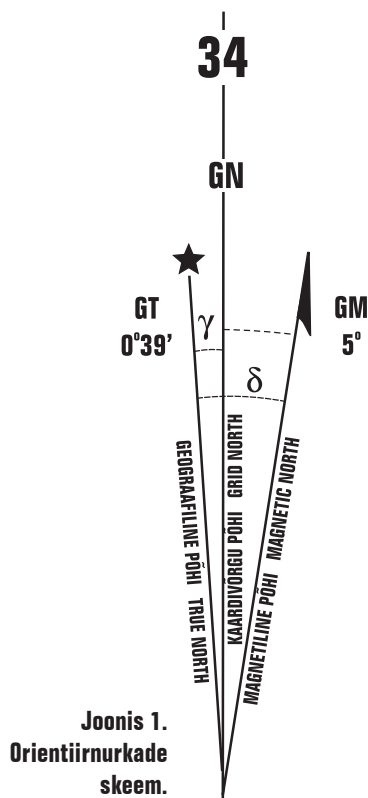
Kui määrata bussooliga mingi joone magnetiline asimuu A_m ja on teada selle paikkonna magnetnõela kääne δ , siis selle joone tõeline (geograafiline) asimuuti on $A_g = A_m + \delta$; ja vastupidi. Topograafilistel kaartidel (kus suund määratakse

ristkoordinaatide võrgust tuleneva direktsiooninurgaga, dn) esitatakse magnetnõela käände (kõrvalekalde)

suunaparand GM kilomeetrvõrgu (ristkoordinaatvõrgu x -telje) põhjasuuna suhtes. Suunaparand arvutatakse kaardikoostaja poolt mõõdetud magnetkäände ja meridiaanide koonduvusnurga (konvergensinurga, γ) järgi: $GM = \delta + \gamma$. Kaardi kasutamisel tuleb magnetilise asimuudi teisendamiseks direktsiooninurgaks liita suunaparand ($dn = A_m + GM$) ja direktsiooninurga teisendamiseks magnetiliseks asimuudiks lahutada suunaparand ($A_m = dn - GM$).

Globaalse magnetvälja andmed on saadaval ka internetist. Need põhinevad ülemaailmsele (geo)magnetilisele mudelile. Internetist saab võtta etteantud ajamomendi ja asukoha koordinaatidele vastava loodusliku magnetvälja komponendid: deklinatsiooninurk, induktsiooninurk, horisontaaljõu elemendid ja nende aja- ehk aastamuutused (variatsioonid). Topograafe huvitab ainult deklinatsiooninurk ja selle aastamuutus.

Teatavasti ei ühti Maa magnetpoolused geograafilistega, vaid "ujuvad" pidevalt selle ümber. Seetõttu

muudavad ka magnetvälja jõujooned oma suunda ja magnetnõela suund muutub (varieerub) ajaliselt. Peale selle sõltub magnetnõela kääne veel ööpäevastest, kuni 0,25 kraadini kiiündivatest muutustest. Deklinatsiooni määramine ja kompassi kasutamine on võimatu suhteliselt lühiajaliste magnetormide puhul. Kõigi nende muutuste koosmõju tõttu on magnetilise asimuudi määramise täpsus kõigest 0,3 kraadi (Jüri Randjärv, "Geodesia" I, Tartu 2006).

MAGNETKÄÄNE JA SELLE MÄÄRAMINE EESTIS

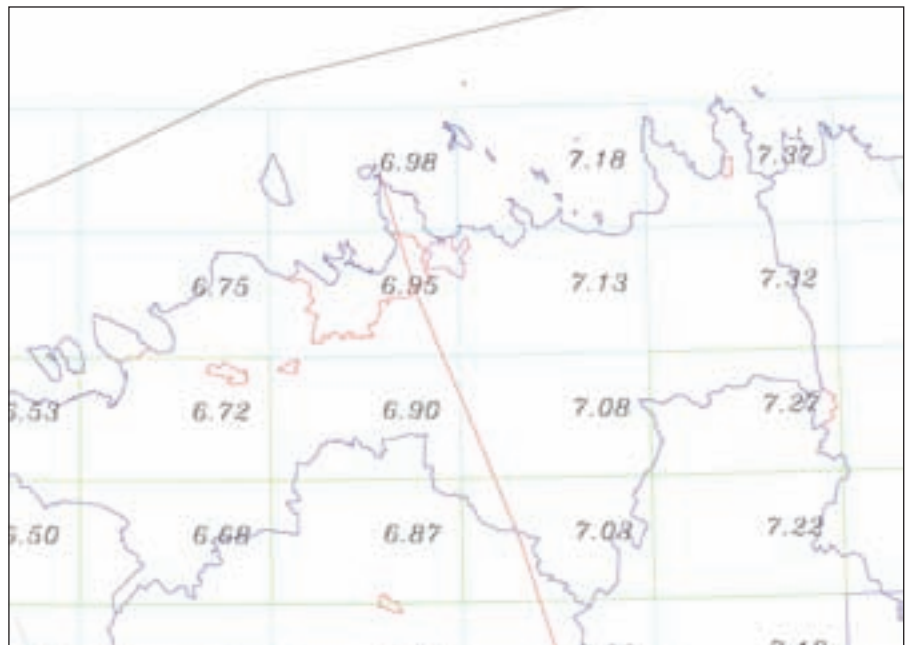
Eesti alal on deklinatsioon (magnetkääne) tänapäeval positiivne, keskmiselt 6–8 kraadi ja suureneb ida suunas. Vene topograafilise kaardi andmetel oli see 1975. aastal "ainult" 3–5 kraadi.

Täpse ja usaldusväärse, reaajas deklinatsiooni saab määrata ainult geodeetiliselt selleks kohandatud mõõtmisaparatuuriga.

Taasiseseisvunud Eestis alustas deklinatsioonimõõtmistega Soome Meteoroloogia Instituudi Nurmijärvi Geofüüsika Observatooriumi geomagnetiline grupp, kes määras 1998. aastal suuremate lennuväljade deklinatsiooninurgad. Järgmistel aastatel laiendasid soomlased mõõtmisi üle kogu Eesti ja rajasid Tõravere Observatooriumi juurde maamagnetismi jälgimise (seire) püsijaama.

Kaitseväe topograafilise kaardistamise vajadusteks alustas Eesti Kaardikeskuse AS uue (esmakordselt pärast 1940. aastat) deklinatsioonimõõtmise tehnoloogia (peamiselt soomlaste kasutatud ja testitud) juurutamisega. Teaduslikuks nõustajaks oli geoloog Tarmo All. Erinevalt soomlastest, kes kasutasid tõelise (geograafilise) asimuudi määramiseks Päikese tunninurga mõõtmist, valis Eesti Kaardikeskus riigi geodeetilise võrgule põhitud mõõtmised. Aastamuutused võetakse internetist.

Kaitsejõudude peastaabi tellimusel on deklinatsioonimõõtmisi teinud ka teised kaardistusettevõtted, nt E. O. Map ja Regio. **KK!**

Joonis 2. Eesti ala isogoonid.

Kaart on koostatud internetist saadud deklinatsiooni väärtuste järgi (Aado Tamm, "Piraki-piraki, pihta", Geodeet 32/2006, lk 18). See on üsna üldistatud tükike globaalsest magnetilisest mudelist. Isogoonid näitavad magnetnõela idasuunalist kõrvalekallet tegelikust põhjasuunast kraadides antud ajamomendil.

Joonis 3. Tallinna ümbruse isogoonid.

Tallinna ümbruse isogoonide kaart 1 : 800 000 on koostatud 2002. ja 2005. aastal Eesti Kaardikeskuse deklinatsioonimõõtmiste andmetel teisendatuna kaardistamisega (august 2006). Kaart annab Tallinna ümbruse deklinatsioonidest tunduvalt liigestatuma pildi kui kogu Eesti mudel. Tallinna lahe akvatooriumis mõõtmisandmed puuduvad. Tallinna, Maardu jt linnade tihehitusega aladel levib tugev tehisanomaalia, seetõttu ei ole võimalik teha usaldusväärsete tulemustega mõõtmisi ja kompassi ega bussooli kasutamine ei ole soovitatav. Kaardi digitaaltöötlus Aado Tamm.

Kotkasilma tiitli pälvis kapten Vaino Kõva

Tekst: VELLO JASKA

Lõunapiiri Ohvitseride Kogu (LOK) laskurid kogunesid Metsniku lasketiiru, et kontrollida käte kindlust ja silmade teravust. Oli algamas üheksas laskevõistlus Kotkasilm.

Sellenimelist laskevõistlust on korraldatud juba aastaid varem väljatöötatud juhendi kohaselt. See käteb endas mitut erinevat laskeharjutust.

“KOTKASILMA” TABAMISE NIMEL

Et Kotkasilma aunime vääriline välja selgitada, sõitsid viisteist Valga piirivalvepiirkonna ohvitseri Metsniku lasketiiru, kus võistluste peakohtunik vanemveebel Toomas Palumaa ning tema abilised motoklubist Raivo Rüütel ja Arnold Iprus olid vajalikud ettevalmistused juba teinud.

Kui ohvitserid olid võistluste eel õlg õla kõrval üles rivistunud, teravitas kõiki Lõunapiiri Ohvitseride Kogu esimees kapten Vaino Kõva, kes muu hulgas ütles: “Ootame tänastelt võistlustelt kõrgeid sportlike tulemusi. Soovin teile selleks teravat silma, kindlat kätt ja raudset närvi.” Peakohtuniku rollis olnud Toomas Palumaa tuletas meelde ohutustehnika reegleid ja toonitas nendest range kinnidamise vajalikkust.

Nooremleitnant Sulev Taimur loosis välja võistlejate järjekorra ja siis hakkasidki püssipaugud arglikest päikesekiirtest ergavas Metsniku lasketiirus kajama.

Avaakordiks on kümme lasku ühe käega teenistuspüstolist Makarov 25. meetri kaugusel olevasse märklehte. Teisena on kavas samuti püstoliharjutus, kuid sihtida tuleb kahe käega.

Kapten Vaino Kõva.

Võistlus jätkub automaatrelvast laskmises. Lamades, püsti ja põlvelt tuleb välja tulistada igas asendis viis lasku saja meetri kaugusele paigaldatud märklehte.

Laskevõistluse pingetipneeb sümbolse kotkasilma laskmise ajaks. Sellevõistlusala sooritamiseks asetatakse väike pudel saja meetri kaugusel oleva märklehe külge ja võistlejad, kes on järjestatud eelneva kolme alal punktisummalusel pingeritta, hakkavad üksteise järel selle pihta tulistama. Kotkasilma austava nime pälvis see laskesportlane, kes sümbolsele kotkasilmale esimesena pihta saab.

KUUES LASK OTSUSTAS TIITLIVÕITJA

Pingeliste paugutamiste järel jõudsid punktide kokku arvestamisega tegevad olnud Eva Jõesalu ja Sulev Taimur järgmiste tulemusteni.

Püstoliharjutuses ühe käega olid kolm paremat kapten Rain Kuus, major Meelis Kivi ja kapten Toomas Pindis. Samalaadses kahe käega

KOMMENTAAR

MAJOR MEELIS KIVI, KOTKASILMA VÕISTLUSTEL OSALENU:

Teame ju kõik, millisele kõrgele tasemele oli Eesti laskesport 1930. aastatel maailma tasandil jõudnud. On tunda, et praegu hakkab laskesportihuvi taas kasvama. Seda näitavad antud võistluste kõrge sportlikud tulemused ja arvukas toetajaskond.

laskmises võidutsesid kapten Jaanus Breivel, Meelis Kivi ja leitnant Jüri Kobin. Automaatrelvast laskesid teistest täpsemini Meelis Kivi, Jaanus Breivel ja kapten Kalle Kaljuste.

Kohapunkte kokku lüües osutusid üldarvestuses seekord parimateks laskuriks major Meelis Kivi, kapten Jaanus Breivel ja leitnant Jüri Kobin.

Kuulide kaja vaibus juba kuuenda lasu järel, sest kapten Vaino Kõva tegi kotkasilmale lõpu peale.

Pinevus kerkis aga haripunkti nagu ikka sümbolse kotkasilma laskmisega. Kuulid hakkasid vihise- ma, kuid nende kaja vaibus juba kuuenda lasu järel, sest Lõunapiiri Ohvitseride Kogu esimees kapten Vaino Kõva tegi kotkasilmale lõpu peale. Selle tabamuse eest sai ta Kotkasilma 2006 austava tiitli omanikuks.

Võistlustest kokkuvõtteid tehes märkis LOK esimees Vaino Kõva, et iga tulejoonele asunud ohvitser andis endast parima. Täpsemad laskurid said lisaks diplomile heade sportlike tulemuste eest ka väärilise autasu.

Peale Vaino Kõva, kellel polnud Kotkasilma tiitlit saada esimene kord, selle aunime on välja teeninud veel kuus meest, mõni neist mitu korda. Esimese Kotkasilma tiitli koos vastava autasuga pälvis Toomas Malleus, seejärel kaks korda järjest Jüri Froš, siis Uno Kaskpeit, Ardo Valgepea, seejärel taas Toomas Malleus, siis Vaino Kõva ning taas Ardo Valgepea. **KK!**

Öövaatlusmonokkel GT-14

Öövaatlusbinokkel G15

N-Vision Opticsi taktikaline öövaatlusmonokkel GT-14 ja taktikaline kahe toruga öövaatlusbinokkel G15

N-Vision Optics tutvustab ülikompaktset taktikalist mitmeotstarbelist öövaatlusmonoklit GT-14. Seade valmistati vastamaks korrakaitse ja sõjaväelaste kõrgeimatele standarditele ja ootustele ning sellel on kõrgeima kvaliteediga USA ja Euroopa kujutise võimendamise süsteem. GT-14 on ideaalne mitmeotstarbeline süsteem öiseks vaatluseks, seda saab kasutada monoklina nii käes hoides kui ka pea või kiivri külge kinnitatuna. Seda saab kinnitada ka relva külge öövaatlussihikuks või videokaamera külge öiseks salvestamiseks. GT-14 sobib relva külge kinnitatavate infrapuna-lasersihtimis- ja valgustusseadetega, on pörutus- ja veekindel [töötab vees kuni 2 m sügavusel].

Monokkel on varustatud inimsilmale nähtamatu lähitoime-infrapuna-
navalgusti, ülikvaliteetse optika ja automaatse heledusreguleerimisega.

Kui kaks GT-14 monoklit eksklusiivse N-Vision Opticsi kaksikinnitusega kokku liita, moodustavad nad G15 kahe toruga öövaatlusbinokli. G15 tagab parema sügavustaju ja kujutise selguse kui ühe toruga monokkel ning parandab oluliselt kasutaja võimalusi täita kriitilise tähtsusega ülesandeid. Binoklit saab hoida käes või kinnitada nii pea kui ka kiivri külge.

N-Vision Optics, LLC.
128 Wheeler Rd.
Burlington, MA 01803 USA
Tel: +1 781 505 8360
Faks: +1 781 505 8360
www.nvisionoptics.com

Lisainfo: <http://www.bac-military.ee>
Baltic Armaments Co. Ltd.,
Veerenni 56, PK 21, 11313 Tallinn, Eesti
Tel: +372 646 0113; faks +372
646 0113, e-mail rifle2@rifle.ee

Jõgeva instruktor-noortehiid Olga Jürna ja Silver Tamm harjutavad täpsusviset kepikõnnikeppidega.

Kaitseliidu ülem major Raivo Lumiste ja malevate instruktor-noortehiid õppepäeval Aravetel.

Palgalised noortehiid suunasid pilgu tulevikku

Tekst: TAIVE KUUSE

Kaitseliidu malevate instruktor-noortehiid täidavad oma töös kasvataja, pedagoogi, psühholoogi, sotsiaaltöötaja, suhtekorraldaja, asjaajaja ja raamatupidaja ning vahel ka automehaaniku rolli. Nad on sageli tööl lisaks äripäevadele ka puhkepäevadel ning vastutavad sadade laste heaolu eest. Selles vastutusrikas töös on neile abiliseks vabatahtlikud noortehiid, kelle vedada on Kodutütarde ja Noorte Kotkaste rühmade tegevus.

PILGUD TULEVIKKU

Kirjeldatud pilt joonistus palgalisest noortehiist novembri lõpus Aravetel, kuhu nad olid Kodutütarde peavanema Angelika Narise ja Noorte Kotkaste peavanema kohusetäitja

Urmas Piigerti kutsel õppepäevale kogunenud.

Mitme tunni jooksul arutleti, küll töörühmades kui ühises vestlusringis, kuhu liiguvad noorteorganisatsioonid ja milline näeb nende eluolu välja 2013. aastal.

Instruktorid vaagisid, kuidas vabatahtlikke juhte senisest tõhusamalt töötama suunata, muretsesid, kas tunnevad end organisatsioonis piisavalt hästi ja oodatult ning arutlesid, mismoodi neid paremini motiveerida. Kohalolijad igatsesid ka ühtse metoodika ja dokumentide täitmise nõude järele ning lootsid paremaid tingimusi koostöö korraldamiseks. Nad ihkasid lastele välitingimustesse sobivat vormi ja

oma laagripaiku. Ise vajavad aga hädavajalikkude töövahendit – autot. Jne.

Kokkuvõttes ära kuulununa tõdes Naris, et enamik muutuse ootusi on kas tehnilised või materiaalsed.

Tundub, et sisuline tegevus on meil juba täna suhteliselt hästi läbi mõeldud ja suuri muutusi ei olegi vaja. Küll on aga puudu vahenditest, et neid sisulisi ülesandeid täita.

“Tundub, et sisuline tegevus on meil juba täna suhteliselt hästi läbi mõeldud ja suuri muutusi ei olegi vaja. Küll on

aga puudu vahenditest, et neid sisulisi ülesandeid täita,” arutles Naris.

NOORTEJUHID MÕTLEVAD ALATI LASTELE

Õppepäeva hilisõhtul avanes võimalus oma äsja sõnastatud soovid, ettepanekud ja unistused Kaitseliidu ülemale major Raivo Lumistele ära rääkida. Major Lumiste kinnitas, et toetab ja tunnustab noorte tegevust, kuid selgitas ka Kaitseliidu hetkevõimalusi. Kindlalt lubas major Lumiste noorteorganisatsioonidele senisest enam abi Kaitseliidu peastaabilt. “Olen aru saanud, et seni olete pidanud oma jõududega hakkama saama ehk siis peastaabi tasandil vaid peavanemate pingutuste varal. Edaspidi

Lastesõbralik Loomesõud – **MARE HENDRIKSON**, Järva malev
 Parim Eestvedav Tõmbeõud – **PILLE VETIMAA**, Harju malev
 Parim Sportlik õud – **SILVER TAMM**, Jõgeva malev
 Parim Pikaajaline Eluõud – **SILVER SILD**, Võru malev
 Parim Ajakirjanduslik Mõtteõud – **PRIIT SILLA**, Sakala malev
 Sellised kummalise nime, ent tõsisügava sisuga tiitlid omistasid instruktor-noortehiid hääletuse teel oma töökaaslastele novembri lõpus Aravete Vabaajakeskuses peetud aastalõpu õppepäevadel.

tahan näha peastaabi osakondade töötajate tuge noorteorganisatsioonide tegevusele,” ütles Lumiste.

Esimesel päeval olid veel jututeemaks Kaitseliidu Kooli juures korraldatava vabatahtlike noortejuhtide kursuse muutumise vajadused ning ajakirja Kaitse Kodu! võimalused noorte elu kajastamisel. Arutati väliskoostöökogemusi ja tulevikuplaane.

Teisel päeval vaatasid instruktorid üle 2007. aasta tööplaani ja ühiste ürituste korraldamise küsimused.

Naris sõnas, et palgalised noortehid kogunevad kaks korda aastas – kevadel ja aasta lõpu eel. “Aastalõpuüritus on tore just sellepärast, et sellel koosviibimisel saavad peavanemad oma töötajatele aitäh öelda,” ütles Naris.

Aastalõpuüritus on tore just sellepärast, et sellel koosviibimisel saavad peavanemad oma töötajatele aitäh öelda, ütles Angelika Naris.

Et pidevalt laste arendamisega tegelevad töötajad ka ise õppija rollis saaksid olla ning samas ka väsinud vaimu aktiivse tegevusega turgutada, osalesid kõik õppepäevalised paaritunnisel kepikõnnikursusel.

Kui kiirkursuse lõpus näidati ette harjutusi, mida treeningukeppidega pärast kõndi teha saab, oli kuulda avastusi, et neid saab teha ka koos lastega. Sest instruktor-noortehid mõtlevald alati lastele. **KK!**

Nooreks jäänud Silver Sild pidas esimest täisjuubelit

Kaitseliidu Võrumaa maleva instruktor-noortehi Silver Sild on kaasa teinud Noorte Kotkaste taastamise ja arendamise tänase päevani ning saavutanud Võrumaa noorkotkastega niisugust edu, mis pole võrreldav ühegi teise malevaga.

Kes on see mees, et me teaksime, keda õnnitleda?

Silver Sild on sündinud 25. novembril 1956 Irkutski oblastis, kuhu tema vanemad olid Võrumaalt 1949. aastal küüditatud. Kahe aasta pärast pääses kogu järelejäänud pere – Silveri väikeõde oli Siberis surnud – kodukanti tagasi. Tollal oli tähtis asi sissekirjutus elukohajärgses võimuesinduses, represseeritud aga nõogiti nõnda, et vangilaagritest või küüdituspikadest naasnud ei kirjutataud Eestisse sisse. Seetõttu hangiti sissekirjutus Valkas, Apes, Jaanilinnas või Petseris, seega väljaspool ENSV piiri, aga elati ja käidi tööl võimalust mööda Eesti pinnal. Sama lugu oli ka Silveri perega: sissekirjutus Läti NSVs Apes, elada aga sai oma kodus, kuigi kolhoosi üürnikuna. Alles hulga aastate pärast sai perekond oma maja tagasi osta.

Silver sai oma koolihariduse Varstu Keskkoolis ja Antsla sovhoostehnikumis, kust ta võeti aastateks 1976–1978 Vene sõjaväkke, nii et tehnikum õnnestus lõpetada alles 1980. aastal. Haritud põllumees leidis töö Misso sovhoosi osakonnajuhatajana, kellen oli ametis aastatel 1980–1992. Põhitöö kõrvalt harjutas ta ühe aasta jooksul kohakaaslasena kooliõpetaja ametit. Aastatel 1992–1993, ühisma-

jandite hingusele mineku ajal oli Silver Sild Kevade kolhoosi peaaegronoom, seejärel aasta Krabi koolis õpetaja ja noorkotkaste juht. Põhjaliku mehena nagu ta on, käis Sild 1996. aastal kotkajuhi kursustel. Järgmisel aastal võeti ta palgale Kaitseliidu Võrumaa maleva väljaõppeinstruktorina ja 1999. aastal, kui malevatesse moodustati noortehiinstruktori ametikohad, noortehiinstruktorina.

Sel ajal ei teadnud Eesti üldsus noorkotkastest suurt midagi, skautidest oli veel veidi kuulnud. Sama lugu oli kooliõpetajate ja haridusametnike hulgas. Tuli hakata käima mööda koole, jagama direktoritele selgitusi, otsima rühmajuhte, veenma ja õpetama. Noortehiinstruktori töö oli edukas: võib-olla on Võrumaa ka eriline isamaaluse kants, kus rahvas oma riigi tuleviku suhtes erk, võib-olla on Silver Sild maag, kes rahvast veenda suutis. Nõnda oli 2001. aastal Võrumaa malevas kokku 568 noorhaugast ja noorkotkast ning rühmapealikuid ja juhte kokku

76. Võrumaale järgnes Jõgeva, kus oli vastavalt 376 kaitseliitlike noorteorganisatsioonide liiget ja 28 juhti. Üle 300 noore oli veel Harju, Läänemaa (koos Hiiumaaga) ja Põlva malevates. Võrumaa maleva liikmeskond oli üle viie korra suurem kõige väiksemast malevast. Eriti märgatav on Võrumaa maleva rühmajuhtide rohkus. Suurtes piirides kehtib kirjeldatud suhe ka praegu, kuus aastat hiljem.

Oma noortehi, koole ja omavalitsusjuhte tunnustab Võrumaa malev iga aasta lõpul kas jõulupeol või eraldi tänuüritusel. Koolid on mõistnud, et Noorte Kotkaste distsiplineerivast mõjust on kasu – ollakse rakkes ju sama vankri ees.

Eriliselt on silma hakanud Silver Silla noorkotkaste sportlikud saavutused. Malevatevahelistel võistlustel on saadud pidevalt esikohti, nii et teised pidasid võitjatiitleid lausa Võrumaale kinni panduks. Peale selle käis Võrumaa kui Eesti parim noorkotkaste malev tihti võistlemas Läti ja Leedu sõsarorganisatsioonidega. Sealtki ei tulnud kordagi tagasi sportlike võitudeta. Silver Silla poisid on tegijad olnud ka Rootsis, kus on võistlemas käidud kuuend korral ja iga kord naastud kilbiga. Kuivõrd Rootsi Vällinge võistlustest on osa võtnud ka Läti, Leedu, Norra ja Rootsi, võib Silver Silda nimetada Põhjamaa tegijaks.

Silver Sild on pälvinud Kaitseliidu peastaabi teenetekirja, Lembitu risti, Kaitseliidu teenetemedali III klassi ja Eriteenete medali ning viimase sünnipäeva eel Valgeristi III klassi. Südamest õnne ka Kaitse Kodult! **KK!**

Vabatahtlike noortejuhtide kursus muutuste lävel

Vabatahtlike õpetamine peab muutuma kättesaadavamaks, praktilisemaks ja metoodiliselt paremini ettevalmistatuks

Tekst: TAIVE KUUSE

Kaitseliidu Kooli on lõpetanud kolm kursust Kaitseliidu vabatahtlike noortejuhte – nad on saanud õpetust, kuidas lastega töötada. Kursuse õpetajad (malevate palgalised instruktorid Kaidi Sits Läänemaalt, Ivar Rooma Alutaguselt, Eve Täht Võrust, Aile Vals Põlvast, Mare Hendrikson Järvast ning vabatahtlikud Marek Koppelman Tallinnast ja Rene Rätsep Võrust) istusid koos kursuse ülema Pille Veitmaa, Kaitseliidu instruktoriga Merle Sikka ja Noorte Kotkaste peavanema kohusetäitja Urmas Piigertiga novembris üheks õhtuks kokku, et analüüsida, kuidas on kursus edenenu ja mida tuleks õppeplaanis muuta.

Pille Veitmaa eestvedamisel uuriti ühiselt läbi kursustagasisidelehed. Vestluses Merle Sikkaga vahetati kogemusi, kuidas on koolitatud vabatahtlikud saanud oma tööga hakkama. Kokku tulnud kvoorim leidis, et ees on muutuste aeg. “Teeme vajalikud täiendused, muudatused ja ümberkorraldused, et õpe oleks kättesaadavam suuremale hulgale vabatahtlikele juhtidele, seega tõhusam,” ütles Sikka. Uuesti koguneb töörihm jaanuari alguses.

KUIDAS KÕIK ALGUSE SAI?

Kodutütarde ja Noorte Kotkaste organisatsioonide juhid pidasid vajalikuks töötada välja vabatahtlike noortejuhtide koolituskava. Soovi oli võimalik täide viia 2004. aasta väljaõppetehnoloogia kursusel. See oli Taani projekt, kuhu kaasati ka Leedu ja Läti esindajad. Väljaõppetehnoloogia eesmärk on õpetada osalejaid uusi kursusi koostama. Vabatahtliku

noortejuhi kursust kutsuti ette valmistama malevate instruktor-noortejuhid Pille Veitmaa, Karin Kivi ja Aare Jaema

Esimene nädal õpiti Leedus. “Võttes aluseks noorteorganisatsioonide tegevust sätestavad dokumendid, alustati funktsioonianalüüsiga ehk vaeti, millised on vabatahtliku ootused ja ülesanded organisatsioonis,” selgitas Sikka. Veitmaa meenutas, et palju oli vaidlemisi: “Pidime meeles hoidma, et peame end samastama vabatahtlikuga. Minul ja Karin Kivil oli Naiskodukaitses tegutsemise kaudu vabatahtliku kogemus olemas, aga ikka oli raske. Mõistsime, et vabatahtliku käest ei saa liiga palju nõuda. Vaidlesime väga palju.”

Töö tegi keeruliseks noortejuhtide erinev tase. “Seinast seinaseltskond. Pedagoogid ja need, kel lastega töötamise kogemus puudub. Noored ja ka eakad. Mehed ja naised. Pidime jõudma selgusele, milliseid tunde nad vajavad. Kui suurt rõhku tuleb panna pedagoogilise töö tutvustamisele, kui palju rääkida organisatsioonist, palju anda nõu tegevuste planeerimisel,” kirjeldas Veitmaa ettevalmistavat protsessi.

Järgmised õppenädalad veedeti Eestis. “Nad õppisid kursust lahti kirjutama ja töötasid välja vabatahtliku noortejuhi koolituse ainekavad ja õppeplaanid,” ütles Sikka. Eestis veedetud kahe nädala lõpul toimus kursuse esitlemine kursuse tellijatele ehk noorteorganisatsioonide juhtidele.

Eestis veedetud etapi lõpuks polnud veel välja töötatud tunnikavasid. Tunnid valmistati ette Taanis, kus oldi kaks nädalat. Taani-päevade lõpul esitleti neid Taani kodukaitsesele.

KES VABATAHTLIKE ÕPETAVAD?

Õpetajateks sobivad palgalised instruktor-noortejuhid. Seega korraldati kõigepealt koolitus instruktoritele. Sikka mõistis hiljem, et kursuse ettevalmistamisel jäi eeltöö nõrgaks ja kasutegur seetõttu väikeseks.

Praeguseks on läbi viidud kolm kursust, kõigil on kursuse ülem olnud Vetimaa. Sikka ütles, et tehtud on tubli töö, kuid kursuse suurim puudus on lõpetajate vähesus. “Kahe aastaga oleme võtnud vastu 45 inimest ja lõpetanud on vaid 37 – seda on vähe,” tõdes Sikka.

Seni on kursuse sisu kohta andnud tagasisidet sellel osalejad. Veitmaa rääkis, et kursuse lõpetanud on kiitnud teoreetilise osa vajalikkust, kuid soovivad õpitu kohest praktikas läbi tegemise võimalust. “Ka psühholoogiast ning tervise- ja lastekaitses

Alus Kaitseliidu Koolis õppinud Jõgeva noortejuhid kutsusid lõputööna oma rühma poisid-tüdrukud oktoobri lõpus koristustöödele Endla looduskaitsealale.

tahetakse rohkem kuulda,” loetles Vetimaa.

MIDA OLEKS VAJA MUUTA?

Merle Sikka ütles, et enne veel, kui saab teha lõplikke otsuseid muutuste osas, tuleb uurida, mida arvavad õpitava materjali mõjudest vabatahtliku noortejuhi õppima saatnud instruktorid, praktikalaagri juhendajad. “Samuti oleks hea küsida kursuslastelt, milline on olnud kasutegur pärast lõpetamist, kui mõnda aega on juba omandatud oskuste ja tarkustega tegutsetud.”

Analüüsidest sai selgeks, et õppes osalenud inimesed ei vasta varem kavandatud tingimustele. Sikka sõnul rikuti peamiselt kahte nõudmist. “Ootasime õppima Naiskodukaitsja ja Kaitseliidu liikmeid, kes tahavad noortega tegelda, kuid pooled osalejatest ei kuulunud organisatsiooni. Teiseks eeldasime, et õpetame täiskasvanud juhte, ent osa õppureid olid alla 18-aastased,” selgitas Sikka. Mõttega, et nii noori ei tohiks kursusele saata, olid kõik nõus. Alla 18-aastaste tarvis korraldatakse malevates salga- ja rühmajuhi koolitusi.

Nõue, et vabatahtlik noortejuht peab kindlasti olema naiskodukaitsja või kaitseliitlane, tekitas aga tulise vaidluse. Sikka väitis, et organisatsiooni kuulumine annab inimesele usaldatavusgarantii ja tagab, et noortejuhil on teadmised organisatsioonist. Aili Vals Põlvast ütles, et noortejuht ei jõua kõigea tegelda. “Vabatahtlik valitakse kohalike inimeste seast – kõik teavad teda. Sageli on nad koolis õpetajad – kooli usaldus on olemas. Ta näitab üles oma tahet lastega töötada ja õpib Kaitseliitu tundma. Annab oma vaba aja ja oskused, kulutab Kaitseliidu heaks oma ressursse. Mare Hendrikson märkis, et rühmanemad kinnitatakse ametisse malevapealiku käskkirjaga. “Seegi ju juba näitab, et ta on organisatsiooniga seotud,” ütles Hendrikson.

Otsustati muuta kursuslaste eelduste sõnastust, jätta välja nõue täiskasvanute organisatsiooni kuulumise kohta.

Kui instruktorid olid teinud ülevaate nende antud ainetundidest, jäi kõlama ühtne soov: rohkem on vaja aega omandatud teadmisi ja oskusi läbi proovida, st vajatakse praktikat kursuste käigus, samuti tuleb täpsemalt ette valmistada metoodilised materjalid. Koosolekul küpses otsus, et tunnikavad tuleb üle vaadata, koondada teooriatunnid ühte nädalavahetusse ja teisel nädalavahetusel keskenduda praktikale, kus valmistatakse ette ja viiakse läbi välilaager. Jaanuarikogunemisel aga koostatakse kolmel kursusel räägitu põhjal teemadekogu, mida tulevased õpetajad oma töös kasutada saavad.

KUIDAS KOOLITADA ROHKEM NOORTEJUHTE?

Merle Sikka ütles, et piirarvu 15 õppurit seab kursusele hetkel instruktorigi ja avaliku esinemise õpe, mis nõuab individuaalset lähene mist ja videotreeningut. “Nende ainete koolitajad ei saa tegelda suurema rühmaga,” ütles Sikka. Et huvitatud juhtidel ei jääks materjal omandamata, pakuti välja teha korra aastas nimetatud teemadel täiendõpe aasta jooksul vabatahtliku noortejuhi kursusel osalenu te. “See kursus poleks kohustuslik – osaleda saaksid need, kes

IDEAALNE RÜHMAJUHT

Ideaalne rühmajuht on itmekülgne ja leidlik kodune või väikese koormusega töötav Kaitseliidu liige, kellel on:

- isiklik auto,
- oskus ja tahe tööd teha,
- pedagoogiline haridus,
- umbes 5-aastane praktiline kogemus,
- instruktorigi koolitus,
- juhtimiskoolitus,
- pidev enesetäiendussoov ja -võimalus,
- populaarsus noorte seas,
- kohusetunne,
- oskus olla eeskujuks,
- suurepärase suhtlemisoskuse.

VABATAHTLIKU NOORTEJUHI KURSUSE AJALUGU

Kevad ja suvi 2004: Kaitseliidu Koolis korraldatakse väljaõppetehnoloogias kursus, mille käigus töötatakse välja vabatahtliku noortejuhi kursuse eesmärk, juhend ja tunnikavad.

Suvi 2005: esimesed 15 vabatahtlikku läbivad vabatahtliku noortejuhi kursuse.

Kevad 2006: teise vabatahtliku noortejuhi kursuse lõpetab kaheksa vabatahtlikku noortejuhti.

Sügisel 2006: kolmandal vabatahtliku noortejuhi kursusel osaleb 16 juhti.

November 2006: töörühm kavandab teha kursuse korraldusse ja ainekavasse muudatusi, mis tagaksid kursuse kättesaadavuse suuremale hulgale noortejuhtidele ja annaksid rohkem praktilisi oskusi.

seda tahavad ja vajavad,” selgitas Sikka.

Selle otsusega kaotatakse osalejate piirarv. Arutelu jõuti tõdemuseni, et kui viia läbi väljaõpe juhtmalevate tasandil, suureneks vabatahtlike osalemisvõimalus veelgi. Aili Vals Põlvast ja Eve Täht Võru malevast uskusid, et juhtmaleva tasandil ei ole raske õpetajaid leida. “Saame oma piirkonnas selle kursuse korraldamisega küll hakkama,” kinnitasid nad pärast arutelu justkui ühest suust. Protokolli lisatigi otsus: viia 2007. aastal vabatahtliku noortejuhi kursuse kaks esimest etappi läbi neljas piirkonnas (juhtmalevate reviiiris). “See annab meile võimaluse koolitada aastas 30 inimese asemel neli korda kolmkümmend vabatahtlikku,” oli Sikka optimistlik.

Kuidas täpselt (mis ajal ja millises eelarvest) ja kui suures ulatuses muutusi rakendada hakata, arutab töögrupp jaanuari alguses. “Vaieldata ja arutada on taas palju. Seni õpetanud inimesed teevad analüüsi ja jaanuaris kohtume taas, et uus kava paika panna,” kinnitas Veitmaa. **KK!**

Juhtkoer on pimedale nii silmadeks kui ka sõbraks

Tekst: VIIRE VILLANDI

Seni on meie ajakirjas juttu olnud teenistuskooertest. Pimedate juhtkoerad on aga abikoerad – nende ülesanne on aidata puudega inimest igapäevaelus. Juhtkoer aitab pimedal iseseisvalt väljas liikuda, aga tõstab ka üles mahapilatud asju. See on koerale ränk töö, sest ta vastutab inimese eest. Nagu iga töötavat koera, õpetatakse ka juhtkoera oma koeraelu ja tööelu lahus hoidma. Loom õpib mõistma, et kui teda hoitakse rakmetest, on ta tööl, kui aga jalutusrihmast – tavaline lemmikloom. Aga selleks, et koerast oleks pimedale abi, eelneb tema tööleasumisele õpiaeg treeneri käe all.

OTSI SEBRA JA AITA ÜLE TEE!

“Otsi uks!” ütleb juhtkoerte treener Anu Lokke oma õpilasele Pisuhänd Maalile. Must labradori retriiver Maali on tema viieteistkümnese õpilane, kellest on saamas pimedajuhtkoer. Me oleme Tallinna bussijaamas ja Maali, kelle rakmetest treener kinni hoiab, läheb söakal sammul peaukse suunas ning peatub seal. Sulguv ja avanev uks tekitab loomas pisut ebalust, kuid siiski aitab ta “pimeda” – aga just pimedat peab treener õppetöö käigus näitlema – uksest välja ja peatub trepini jõudes.

“Koer peab nende takistuse ees, kust mööda minna ei saa, peatuma,” selgitab Anu. “Kui mul valget keppi käes pole, katsun jalaga randi äärt ja alles seejärel annan märku edasi minna.”

Tartu maanteele jõudnud, räägib Anu Lokke, et see uuenduskuuri läbi teinud tänav tekitab temaski pisut

Selle looga oleksin võinud ka alustada sarja töötavatest koertest. Sest koertest kirjutama ajendas lapsepõlves loetu – tollase lasteajakirja Pioneer 1968. aasta 12. numbris ilmunud Jaan Rannapi kirjutis “Kolm tüdrukut ja kolm koera”, mis tutvustas mu kolme, paar aastat vanema kooliõe koeraialdamise, koera võtmise ja õpetamise lugu. Üks neist, loomaarstiks tudeerinud Anu Lokke tegutseb praegu pimedate juhtkoerte treenerina.

segadust. Hoovide väljasõiduteed näevad kõnniteed mööda minejale välja nagu sebrad ja et juhtkoer peab sebra ilmeksimatult ära tundma, tuleb tal väljasõiduteede eeski peatuda. “Algul olin ise segaduses, et kuidas neid võtta, aga tegelikult võib sealtki auto tulla, nii et on parem, kui koer igal juhul peatub,” selgitab treener.

Juhtkoer tunneb mitmeid käse ja liitkäse. “Otsi sebra vasakul!” ütleb treener – ja vajaduse korral saaksime niiviisi peagi üle tee Sikupilli Prisma juurde. Aga meil on vaja minna hoopis Mõigu bussile – marsruut, mis on Maalile hästi tuttav. Korralduse peale juhib ta meid bussipeatusse ja bussi saabudes, kuulnud käsku “Otsi uks!”, bussi sissegi.

Tallinna keskse tänava signaalsignaali ei pööra loom peaaegu üldse tähelepanu. Kuid vahel märkab siiski linnalinde tuvisid. “Üksjagu tööd on veel ees, käskudele kuuletumisest üksi ei piisa, juhtkoer ei tohi ka pöörata uudishimulikku tähelepanu liikuvatele objektidele, rääkimata paugu ja müra kartmisest,” selgitab treener. Keskmiselt kestab koera koolitamine treeneri juures viis kuud, sellele järgneb kuupikkune kokkuharjutamine tulevase pimedaperemehe või perenaisega. Pimeda juhiks saab koer umbes kaheaastaselt, “kui murdeiga läbi”. Aga loom on elusolend, koolitusaja täpne pikkus sõltub ikkagi konkreetsest loomast – mõni õpib rutiini, mõni aeglasemalt. Juhtkoerad peavad selgeks saama kümneid ja kümneid käse.

JUHTKOERAD EESTIS

Eestis on koolitatud üle 30 juhtkoera, teab Anu. Ligi pooled nendest on õppinud tema käe

Pimedate juhtkoerte treener Anu Lokke ja tema neljajalgne õpilane Maali.

all. Maailmas hakkas juhtkoerandus levima juba enne Teist maailmasõda, Eestisse jõudis juhtkoerte koolitamine taasiseseisvumise koidikul 1990. aastate algul. Seda tänu Soome juhtkoerte treeneri, hilisema Soome juhtkoerte kooli juhataja, nüüdse konsultandi Juha Herttuaineni ja Eesti pimedate Jaan Martini kohtumisele. Soomlaste algne soov viimasele juhtkoer kinkida asendus eestlasest juhtkoeratreeneri koolitamisega. Õnneks võttis ideest kinni ka pimedate ettevõtte Epitar juht Enn Sell, kes aitas soetada esimesed koolitamiseks sobivad loomad.

Soomes koolituse saanud Viktoria Roos õpetas välja esimese, Lätist labradori retriiveri pähe ostetud, kuid segavereliseks osutunud Husseini. Järgmiseid koeri koolitasid Anu Lokke ja Esta Ratnik. Esimene neist teeb seda tööd tänini. Teine praegu tegutsev juhtkoeratreener on tartlanna Veronika Malm. Tema on see lausa perekondlik ettevõtmine – abikaasa Mati juhivad sihtasutust Juht- ja Abikoerte Kool, mis koordineerib kõike pimedate juhtkoertega seotut Eestis.

Varasem Soome-partner Herttuainen on veidi tagasi tõmbunud ning sealtpoolt lahte suhtleb Eesti “juhtkoerarahvaga” aktiivselt Esko Palosvirta.

Juhtkoertena kasutatakse Eestis, nagu kogu maailmas kõige enam labradori retriivereid. Põhjus on lihtne: tõule on omane orienteeritus inimesele, suur õppimisvõime ja töötahe. Usaldatavus on juhtkoera tähtsaim omadus. “Inimesel pole kerge end koera vastutusele usaldada,” ütleb Anu. Mõnelt pimedalt nõuab koeraga kahekesi väljaminek pikka harjumisaega, teine julgeb juba kokkuharjutamise ajal seda proovida. Mõistagi peavad loom ja inimene ka omavahel sobima.

Esimesed sobilikud koerad toodi Lätist ning juhtkoerte aretuseks registreeriti kennel Juht. Praegu töötab juba viies põlvkond juhtkoeri.

KOER TEISELE INIMESELE

Kuigi pimedate juhtkoer on paljuski nagu koer ikka – nõuab hoolt ja süüa ning vajab, et teda iga päev mitu kor-

MIS ON SAANUD KOLMEST TÜDRUKUST?

Aga mis on saanud nendest kolmest tüdrukust, kellest kirjutas 1968. aasta Pioneeri 12. number? Kui läksin kokku saama Pioneeri-loo Hera perenaise loomaarstist juhtkoeratreeneri Anu Lokkega, kohtusin ka tollase teise saksa lambakoera Karri omaniku Merike Leivaga, kes koolipõlves kandis perekonnanime Jalakas. Merike pärast Karrit enam koera võtnud ei ole, küll aga kõnnivad tema kodus ringi kassid Kurr ja Jömm. Kolmas tüdruk, Pioneeris bokser Teeke omanikuna esitletud Signe Krönström-Hanschmidt on andnud sõrme majandusteadusele ja töötab õppejõuna, kuid peab kodus taas bokserit. Ja leiab aega osaleda ka sihtasutuse Juht- ja Abikoerte Kool nõukogu töös.

Nimetamata ei saa jätta ka toonase loo autorit lastekirjanik Jaan Rannapit. Mõned aastad pärast kõnealust Pioneeri-lugu kinkis ta eesti lastele seni kuulsat ja aktiivset raamatukutsu – tuletõrjekoer Nublu.

da välja viidaks –, ei saa tulevane peremees teda lihtsalt pesakonnast välja valida ja kohe oma käe järgi kasvatada. Ka juhtkoera treeneril pole alles ema juurest toodud kutsikaga midagi peale hakata – see peab enne igati arenenud koeraks kasvama. Nii ongi juhtkoera saatus see, et tal tuleb elu jooksul korduvalt peremeest vahetada.

Esimesed kutsikakuud elab juhtkoer nagu koer ikka oma ema juures. Seejärel tuleb tal kolida 12–15 kuuks kasvuperesse, kus möödub looma lapsepõlv. Siis tuleb lahkimine – kolimine treeneri juurde. See on peredele, kes loomaga harjunud ja temasse kiindunud, väga raske, selgitab Anu. “See on nii raske, et naljalt keegi teist korda endale sellist kasvandikku ei võta,” lisab ta.

Aga miks ei võiks koer oma kutsikaga veeta pimedate juures, kelle heaks ta hiljem tööle hakkab? “Sellel on miinuseid rohkem kui plusse, ütleb Anu. “Suurim oht on, et loom kiindub siis mõnesse nägijast pereliikmesse, kes tema eest tegelikult hoolitseb, teda toidab ja kasvatab. Aga kui pimedate juurde läheb väljaõpetatud juhtkoer, hakkab ta just tulevase peremehega koos väljas käima ning eelkõige tema poole hoidma.”

Treeneri juures elab koer umbes pool aastat ja tuleb siis pimedale edasi anda. “Ka mina mõtlesin esimesi juhtkoeri õpetades, et seda koera ma

küll kellelegi ei anna, selle koera ma ostan välja, jätan endale,” ütleb Anu. “Aga kokkuõpetamisperioodil, kui juba nägin oma töö vilju, seda, kui palju on pimedal juhtkoerast abi, tuli ka arusaamine, et tema vajab koera rohkem.” Pealegi on Anul päris oma koer ka. Ta ütleb, et juhtkoerte väljaõpetajaks sobivadki eelkõige need inimesed, kes suudavad õpetada koera teise inimese jaoks. Need, kes väljaõpetatud loomast loobuda ei raatsi, peaksid valima teistsuguseks ülesandeks koolitatava koera.

Pimedate juures elab juhtkoer oma tööea 8–10 aastat, vahel ka kauem. Sel ajal peaksid ideaalis käima pimedat ja koera abistamas peesarid – vabatahtlikud abilised, kes aitavad murede korral, õpetavad koerale vajadusel uusi marsruute jm. Kahjuks pole neid inimesi Eestis veel piisavalt.

Kui koer jõuab pensioniikka, võib ta jääda oma peremehe juurde, kuid alati pole see võimalik. Pime võib vajada uut juhtkoera ega suuda kaht looma pidada. Ka on tal raske tervisehädades looma eest hoolt kanda. Seetõttu võib koer saada veel viienda peremehe – selle, kes tema vanaduspäevade eest hoolitseb.

“Usun, et koerale on peremehevahetused kergemad – loom tavaliselt kiindub uude peremehesse ega tunne enam nii sügavat huvi selle vastu, kes ta “reetis”,” ütleb Anu Lokke. **KK!**

Kaitseliit tõi Eestisse “jooksu tundmata maastikus”

Tekst: VELLO VIIRSAHU

Ajalehed Päevaleht ja Vaba Maa avaldasid 1926. aasta 22. juunil kirjutised, mis räägivad 19. mail Kaitseliidu päeva puhul korraldatud “orienteerimise jooksust”. Vaba Maa artikli (mille teeb eriti hinnatavaks asjalolu, et seda oli illustreeritud võistlustel kasutatud Pirita orienteerumiskaardiga) pealkirja “Jooks tundmata maastikus” selgitavad kaks tabavat alapealkirja: “Kõigile meeldinud võistlus” ja “Mitte ainult kiirus, vaid ka oskus teed leida”. Sõnaga, Kaitseliit oli teinud otsa lahti ja kuigi metsa ei jõudnud kõik veerandsada ennast üles andunud kaitseliitlast, vaid kõigest 15, oli algus tehtud.

ORIENTEERUMISAJASTU ALGUS

Miski ei teki tühjalt kohalt. Mis tehti enne 19. juunil 1926 korraldatud võistlust? Mõistagi valmistuti võistlusteks. Kaitseliidu ajakiri Kaitse Kodu! avaldas samal kevadel pealkirja “Orienteerumisjooks” all esimesed eestikeelsed o-jooksu võistlusmäärused – võistluste läbiviimise juhised –, mille koostamiseks oli ilmselt võetud eeskujuna Soomest ja mis tänapäevastest suurt ei erinenud.

Ka oli juba teada, milline rändauhind ootab suviste võistluste võitjat – see oli Tallinna linnavalitsuse annetatud 25 000 marka maksnud kulutatud hõbekarikas, mille ülemisele servale oli pressitud vaade Tallinna tornidele ja lähel liuglevatele purjekatele, selle alla kinnitatud pealinna vapp. “Jooksja, kes kõigist ettemääratud punktidest läbi on jooksnud ja kõige lühema ajaga jooksumaa katab, loetakse võitjaks,” ütlesid juhised.

Kaitseliidu päeva spordivõistluste raamas Pirital korraldatavat o-jooksu reklaamiti varakult. Ja ehk tea-

Vello Viirsalu, Eesti orienteerumisajaloo uurija. Foto: Külli Teder.

me me sellest võistlusest nii palju eelkõige tänu sellele, et korraldajad taipasid uudse spordiala tutvustamiseks kutsuda rada uudistama ajakirjanikud, kes kaardi ja kompassi abiga ise metsas kontrollpunktid läbi käisid. Aga eks olnud Kaitseliit tol ajal peamisi seltsielu edendajaid ja ürituste korraldamise oskusteave (kui kasutada moodsa aja terminit) oli organisatsioonil n-ö talupojatarkusest olemas.

Vaba Maa artiklis sisalduv lause “kuid hea mulje jättis see võistlus, mida varemalt ainult kaitseväelastele korraldatud” annab märku, et Eestis on varemgi kaardiga metsas käidud. Skautmaster Heinrich Kase ja spordiveteran Ruuti Toomsalu mälestustest on lugeda, et samal kevadel oli joostud kaardiga ka Väana skaudilaagris. Kuid nendest ettevõtmistest on sedavõrd vähe teada, et ka Eesti Orienteerumislüüsi arvab spordiala ajalugu Eestis just sellest Kaitseliidu võistlusest, mille stardija finišipaik asus Pirital Kalevi suvilaaia (praeguses purjespordikesku-

ses), kontrollpunktid aga Pirita jõe põhjakaldal, kus võistlusrada kulges männimetsas, osaliselt praeguse Metsakalmistu kandis.

Võistlusteks kasutati 4,3 km² alann pooleverstast (1:21 000) kaarti, kontrollpunkte oli 5 ja raja pikkus 4,9 km. Võitjaks ajaga 19.18,8 tuli tolle aja tuntud kergejõustiklane, 1924. aastal Varssavis peetud ülemaailmsete üliõpilasmängude võitja keskmaajooksus, Tartu Ülikooli majandusüliõpilane Julius Tiisfeldt.

AJALUGU JA MEENUTUSVÕISTLUSED

Orienteerumise sünnimaa on Norra, kus esimesed võistlused korraldati ligi 30 aastat varem – 1897. aastal. Soome kaudu Eestisse jõudnuna on see ala siin omaks võetud. Eesti orienteerumislukku kirjutas 1926. aasta veelgi ridu. Juba 7. augustil 1926 korraldati sealsamas Pirital ja tõenäoliselt Kaitseliidu võistlustelgi kasutatud kaardiga kaitseväge spordinäda raames järgmine teadaolev orienteerumisvõistlus. See oli spordinädala seitsmenda päeva üks pealasilid ujumise ja Eesti-Soome

Eesti Orienteerumislüüsi arvab Eesti orienteerumise ajalugu 19. juunil 1926 Kaitseliidu korraldatud võistlusest.

jalgpallimatši kõrval. Umbes 5 km pikkusel nelja kontrollpunktiga rajal oli 30 võistleja seas kiireim ajaga 34.38,1 sõjakooli ka-

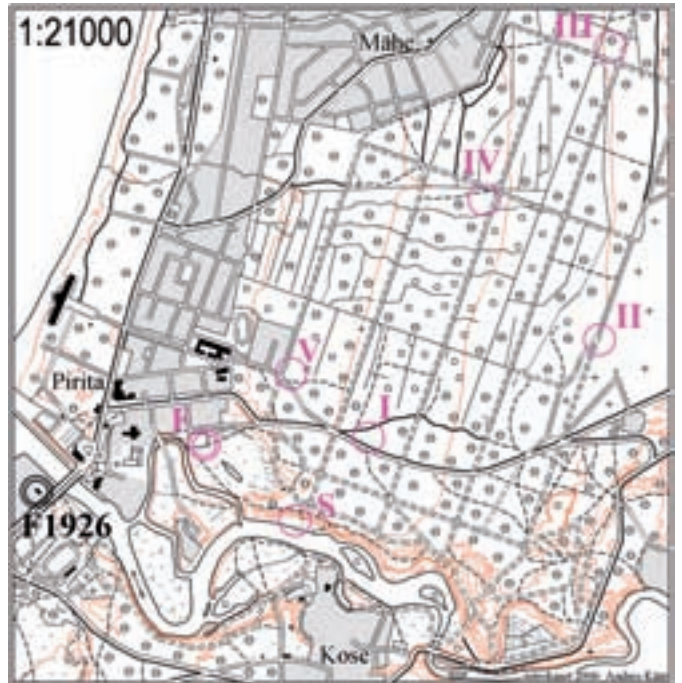
dett Steinbeck. Paraku ei tea siinkirjutaja sellest mehest rohkemat, kui et ta kõnealusel ja järgmisel aastal korduvalt o- ja murdmaajooksus võistles.

Ka Kaitseliit jätkas võistluste korraldamist. 11. septembril korraldati Tallinna Kaitseliidu orienteerumisjooks Liiva ümbruses stardi ja finišiga Liiva kõrtsi juures Pärnu maantee ääres Raudalu maantee ristis. Ilmselt kasutati sealgi tsariaegset pooleverstast kaarti. Viie kontrollpunktiga 4,7 km pikkusele raskele

Kaart 1. Selle tsaariarmee pooleverstalise [1: 21 000] kaardiga startis 15 kaitseliitlast 19. juunil 1926 Eesti esimesele teadaolevale o-jooksule. Orienteerumisajaloo uurijate rõõmukas avaldas kaardi sama aasta 22. juuni Vaba Maa. Kaart pole originaalsuuruses.

Kaart 2. Andres Kääri retrokaart oli kasutusel Eesti esimese o-võistluse 80. aastapäeval 19. juunil 2006 peetud juubelivõistlustel. Kaart pole originaalsuuruses.

rajale startis tosin meest, parimaks osutus Tallinna tehnikumi üliõpilane Eduard Teinburg (Linnakivi) ajaga 25.01,9. Rändauhinna oli seekord välja pannud Kaitseliidu ülem kolonel Johannes Roska (Orasmaa).

Orienteerumisega tegeldi samal ajal ka Tartus. Näiteks 8. juunil 1926 kutsus Postimees huvilisi samaks päevaks linna spordiväljakule harjutama, soovitades kaasa võtta kompassi. Esimene võistlusjooks sai Emajõe linna teoks 20. septembril. Et ka sinna olid kohale tulnud ajakirjanikud, leiab 21. ja 22. septembri Postimehest Emajõe kaldal Kaagvere metsas peetud võistluse kohta üsna ohtralt teavet, sh sedagi, et võistluspaik oli jõukatsumise alguseni osalejatele teadmata ning alles pärast nimekirjade kontrollimist öeldi, et minna tuleb sadamasse ja istuda mootorpaatidesse. Kaagvere mõisa südamest 4,7 km pikkusele nelja kontrollpunktiga rajale lähetatud 17 mehest oli ajaga 37.54 kiireim murdmaajooksjana tuntud Evald Gern.

Vahepeal käis aeg oma rada. Kuid orienteerumine oli tulnud, et jääda ja areneda. 1959. aasta 27. septembril peeti Nelijärvel Eesti esimesed individuaal-võistkondlikud orien-

teerumismeistrivõistlused. Euroopa meistrivõistlused said teoks kolm aastat hiljem spordiala sünnimaal Norras, maailmameistrivõistlused 1966. aastal Soomes.

Aga Eesti orienteerumise sünniaasta on võistluslukku ka uuemaid jälgi jätnud. Siinkirjutaja initsiatiivil ja Tõnu Raidi korraldusel sai täpselt 61 aastat hiljem – 19. juunil 1987 – Pirital teoks meenusjooks, mille start anti sealtamast, kust esimese o-jooksu oma. Ka kontrollpunktid olid samades kohtades, ainult finiš oli toodud kloostrivaremete kõrval parklasse ning lühendatud seega rada 1926. aasta liiga pika (0,9 km) finišijooksu kahandamise arvel 4,4 kilomeetrini. Võitja tallinlase Valentin Miksoni aeg oli 21.23.

Ka tänavune juubelijooks ei jäänud Pirital-Kloostrimetsas pidamata. 19. juunil SK Tallinna Kompassi korraldatud päevakuvormis võistlusel lähetati 92 võistlejat 4,9 km pikkusele 6 kontrollpunktiga rajale nii, et neil oli valida, kas joosta 1926. aasta või Andres Kääri joonistatud uue, ent samas mõõtkavas retrokaardi või mõlemaga. Ajaga 23.49 võitnud Neeme-Rain Velleste kasutas uut kaarti. Raja läbis 89 võistlejat. **KK!**

ORIENTEERUJAD ON OLNUD JUUBELIAASTA VÄÄRILISED

Eesti orienteerujatel on põhjust oma juubeliaasta üle uhke olla. Kui viimati tuli tiitlivõistluste medaleid enam kui kümne aasta eest – Sixten Sild pälvis 1991. aasta MMil orienteerumisjooksus pronksi, nagu ka Maret Vaher 1994. aasta orienteerumissuusatamise MMil –, siis juubeliaasta tõi sellele enneolematu lisa, seda aitasid mh teenida ka 35-kordse Eesti meistri Sixten Silla pojad Timo ja Lauri.

Leedus Druskininkais 17. juunioride MMil orienteerumises võitis kuldmedali Eesti teatekolmik koosseisus Mihkel Järveoja, Markus Puusepp ja Timo Sild. Puusepp teenis tavarajal välja ka individuaalse pronksi. Olle Kärner sai Otepääl peetud Euroopa meistrivõistlustel tavarajal pronksmedali. Sloveenias 5. Euroopa noorte meistrivõistlustel võitis Eesti poiste teatevõistkond koosseisus Raido Mitt, Kenny Kivikas ja Lauri Sild pronksmedali. Edukad olid ka laskeorienteerujad: Eveli Saue tuli Haanjas maailmameistriks naiste sprindis ja Eesti teatemeeskond (Janek Lauter, Rain Eensaar ja Armo Hiie) pälvis samal MMil pronksmedali.

ORIENTEERUMISÜLESANDED

1. Millal ja kus peeti esimesed Eesti meistrivõistlused orienteerumisjooksus? Nimetage võitjad.

2. Kes eestlastest võitis esimese MMi medali orienteerumises? Millal ja millised?

Kaitse Kodu 6/2006 ilmunud orienteerumisküsimuste vastused.

1. Võrtsjärv, pikkus 34, 8 km (Kalle Remmi kaart).

2. Tuuljärv Haanjas, 257,3 m (Eesti põhikaart).

3. Suure Munamäe vaatetorni geograafilised koordinaadid: 57°42'50" põhjalaiust ja 27°3'36" idapikkust.

4. Suure Munamäe vaatetorni ristkoordinaadid $x = 6401040$, $y = 682340$.

KAITSE KODU 6/2006 ILMUNUD MÄLUMÄNGUKÜSIMUSTE VASTUSED

1. Päikeseloojangul langetatakse Eesti lipp Pika Hermannini tornist "Mu isamaa armas" saatel.

2. Riik, mille koondis Moskva olümpiamängude ava- ja lõputseremoonial marssis riigilipu all, kuid Tallinna purjeregatil esines demonstratiivselt olümpialipuga, oli Hispaania.

3. Lembit Pärn.

4. Hinni kanjon asub Võrumaal Rõuge vallas.

5. Küsimuse koostajad ootasid vastuseks: Leon Dégrelle. Mõned vastajad juhtisid toimetuse tähelepanu veale: Saksamaa kõrgeimaks sõjaväeliseks autasuks oli Kuldsete Tammelehtede, Mõökade ja Briljantidega Rüütlirist, selle jõudis välja teenida ainsana Saksa piloot Hans Ulrich Rudel. Tammelehtedega Rüütliristi said lisaks pildil olevale Leon Dégrelle'ile ja Alfons Rebesele välismaalastest veel Petre Dumitrescu, Mihail Lascar ja Corneliu Theodorini Rumeeniast, Yneichi Koga ja Isoroku Yamamoto Jaapanist, Augustin Munoz-Grande Hispaaniast ja Carl Gustav Emil Mannerheim Soomest.

6. Irbeni kilbiks kutsuti Teises maailmasõjas Sõrve poolsaart.

7. See, mille saamise raskusest noorele Eesti riigile kirjutas Jaan Poska 1918. aastal oma päevikusse, oli laenu(raha).

8. Täpiline surmaputk.

9. Eesti suhteliselt sügavaim järv on Rõuge Suurjärv ja suhteliselt madalaim järv Peipsi.

10. Scoutspataljon.

Auhinna võitis **TANEL KIVI** Valgast.

TÄHELEPANU! Viktoriin "VASTAJA VÕIDAB ALATI" jätkub!

1. Pildil olev mees sündis 1892. aastal Kunda lähedal Siberi külas ning tegutses pärast Rakvere linnakooli lõpetamist 1909. aastal pedagoogika vallas. Tartu Ülikooli astus ligi 40-aastasena. Tuntuks sai kui laste- ja noorsookirjanik. Tema teosed on "Kui isa kinkis raamatuid", "Laevapoisi päevilt", "Teraspoiss" jpt. Oli vasakpoolsete poliitiliste vaadetega, seetõttu määrati pärast 1940. aasta juunisündmusi koolidirektori kohale, kuid arreteeriti juba 1941. aasta kevadel, sest keeldus kaasa minemast nõukogulike liialdustega koolielus. Lasti maha Tartu vanglas 8. või 9. juulil 1941. Kes oli see kirjanik?

2. Millist Eesti linna ümbritseb kaitserajatiste vöö, millesse kuulusid bastionid nimedega Gloria, Honor, Victoria, Pax, Triumph ja Fama?

3. See Lõuna-Eesti järv on üks Daugava jõe toiteallikaid - tal on nimelt väljavool Pedetsi jõkke ja sealtkaudu Daugavasse. Tegemist on Haanja suurima ja saarerikkaima järvega. Järve iseloomustavad järgmised kvantitatiivsed näitajad: absoluutne kõrgus 180 m, pindala 198,8 ha ning suurim sügavus 10,4 m. Mis järv see on?

4. Eestis on läbi ajaloo tegutsenud mitmeid feldmarssaleid. Pildil oleva kohta teatakse rääkida, et ta ei kaotanud oma sõjaväelase karjääri jooksul ühtegi lahingut. Ometi liigub Peipsi ääres lugu, kuidas see mees pidi pärast kohtumist eestlaste viinavooriga ja tõsist jagelemist teendamise õiguse üle taanduma koos kaastlastega Rannapungerja postijaama. Kes oli see feldmarssal, kelle eestlased sel kummalisel viisil taganema löid? Küsitava eluaastad on 1729-1800 ning talle kuulub ütlus: "Raske õppustel, kerge lahingus."

5. Pildil olevat eestlast peetakse üheks viimaseks tõeliselt puhta käimisstiili esindajaks. Tema tippsaavutuseks jäi kaks pronksmedalit kahtedelt olümpiamängudelt. Esimese üle valas ta pisaraid, sest oli olnud peamisi kullapretendend, teise üle rõõmustas, sest oli aasta varem üle elanud raske vähioperatsiooni. Hiljem pidas miilitsaametit. Oli kauaaegne Eesti NSV Kergetõustikuliidu president. Eluaastad 1929-1995. Kellest käis jutt?

6. Tartu Ülikooli ajaloos on palju tähendusrikkaid aastaarve. Tuntuimad on neist 1632 (Tartu Ülikooli asutamise aasta) ning 1802 (Tartu Ülikooli taasavamise aasta). Milline tähendus on aga Tartu Ülikooli ajaloos daatumil 1. detsember 1919?

7. Rahvusvaheliselt tundud militaarvõistlust Erna retk peetakse teatavasti mälestamiseks Erna luuregrupi tegevust 1941. aasta suvel. Samalaadne võistlus korraldatakse aga ka talvetingimustes ning sellega mälestatakse üht 17. jaanuaril 1919 aset leidnud sõjasündmust. Millist?

8. Taasiseseisvunud Eesti Vabariigis asutati kaitseministeerium 1992. aasta aprillis. Kes oli taasiseseisvunud Eesti Vabariigi esimene kaitseminister. Lisame, et tema onu oli sõjaeelse Eesti Vabariigi üks tuntud poliitik.

9. Pildil olev puu (ladina keeles *Fraxinus excelsior*) on mitmeaastane heitlehine lehtpuu, mis kasvab kuni 40 m kõrguseks. On ülinõudlik nii valguse kui ka mullaviljakuse suhtes. Kui see puu kasvab viljapõllu ääres, on tema läheduses vili kiduram. Õitseb mai keskel, aga lehtib vaata et kõige viimasena, alles juuni esimesel poolel. Puidutööstuses on see puu hinnatud kvaliteetse puidu tõttu. Selle puu koort on tarvitatud ka naha parkimisel ning musta, pruuni ja sinise värvi saamisel. Mis puuliigist käsi jutt?

10. Eesti rahvakalendri järgi kestis jõuluuag umbes kas nädalat. Mis päeva loeti Eesti rahvakalendris jõuluaja alguseks?

Küsimused koostas Üliõpilaste Mälumängu Klubi.

Vastuseid ootame aadressil postkast@kaitseliit.ee 30. jaanuariks 2007. Samal aadressil ootame ka uusi küsimusi.

								LAURI 2006	Kerge suurtükk	Vanaaja maakond	Jumal inglise k.	Sõja-jumal		Asesõna
								Vaenlast takistav lõhke-laeng	→	↓	↓	↓	↓	↓
								Suur turuplats	→					
								Kuhi	→					Kõnts
								Küla-nõukogu	→			Lühi-sõnum Kääbus-rahvas	→	↓
								Sõjariist United Nations	→			Ühes-tähed Ülle Meister	→	
<i>kuma</i>	Maa-kaitse-vägi	<i>kuma</i>	Henri Matisse	Maletaja	RAUD	Kaitse-väe juht eesn.	Küla Haaslava vallas Naisenimi	→						
Plahvatav keemiline ühend	→		↓	↓	↓	↓	↓			Suutäis	→			
<i>kuma</i>		Toidu-aine Supilinna tänav	→						Theodore	→			Side-sõna Mitte otsesed	→
Kirre	→	↓	Eitus inglise k. Rivis	→			Utmine Õigus ladina k.	→	↓			Samuti Arseen	→	Algul
Julgema inglise k.	→		↓		Inglise tiitel End. Läti president	→	↓		Kaas-mäng Nöid	→		↓		↓
<i>kuma</i>														Eins-teinium
Naise-nimi	→				Küla Abja vallas Kusti õde	→	↓						Ohvitser Türgis Mehe-nimi	→
Viga tegema	→				↓			Detsibell United Kingdom	→			KOMMER	→	
Rutee-nium	→			Naiste peakate Hapu-piimajook	→			↓	Uuristus Naise-nimi	→		↓		Vanaaja linnriik
<i>kuma</i>	PR Nurga-möödu-riist	→							↓					↓
Plaadi-firma	→			Jupiteri kaaslane Vankri osa	→			Last ootav Teatud lammas	→				Papüü-ruslaev	→
Kuidas ... teras	→													
Haldus-üksus Venemaal	→				Järjest. tähed Rooma 4	→	↓							
Endine ajaleht	→							Lennuki-mark	→					
Akira Kurosawa film	→			Alevik Ida-Virumaal	→									

2007. a Eesti meistrivõistluste sudokud

ALUTAGUSE SAI UUSI NOORKOTKAIID JÄRVAMAAL ÕPITI OTSIMA

Noorte Kotkaste ridadesse astuda soovivad Venevere, Avinurme, Lohusuu, Illuka, Iisaku, Jõhvi, Kohtla-Järve, Toila ja Narva poisid kogunesid 19. novembril Kohtla-Järve Gümnaasiumi. Enne piduliku osa algust jaotati noored rühmadesse. Üks osa läks ajalooruumi, kus kooli kauaaegne ajalooõpetaja Elga Lekk rääkis gümnaasiumi ajaloo ja ajaloo väärtustamisest koolides. Teisele grupile õpetati sõlmede tegemist, kolmandad aga proovisid kooli lasketiirus noorteinstruktor Ivar Rooma juhendamisel kätt ja silma õhupüssist laskmises. Grupid käisid järgemööda kõik kohad läbi. Keskpäeval andsid 30 noorkotkaks astujad pühaliku vande elada ja käituda vastavalt Noorte Kotkaste põhikirjale. Noorkotkaste pere suurenemise tõttu loodi Iisakus ja Narvas uued rühmad. **KK!**

Järvamaa vabatahtlikud Kodutütard rühmavanemad ja -juhid ning Noorte Kotkaste rühmade liidrid õppisid kahepäevasel kursusel tundma metsa eksinud inimese võimalikku käitumist ning harjutasid metsas hakkama saamist. Järvalasi õpetasid Tartu maleva noorteinstruktor Leelo Kүүn ja nooreinstruktor seersant Raivo Harak. Teooriatundides selgitati kolme kuldset reeglit, mida laps metsas meeles peab pidama. Need on: kallista puud ehk pүүda rahuneda, ole kuuldav ja nähtav ning hoi sooja. Metsas olles ehtasid noortejuhid looduslikest materjalidest onni ning õppisid tegema looduses selgelt eristuvaid ja nähtavaid märke otsijale. Kõik koolitusel osalenud said tunnistuse, mis annab neile õiguse korraldada samalaadne kursus kuni 10-aastastele lastele. **KK!**

SUMMARY

ACADEMIC MEMBERS OF KAITSELIIT LOCKED THE TARTU UNIVERSITY

On December 2 Academic subunit of Tartu unit of Kaitseliit organised in cooperation with University of Tartu, Southern Police Prefecture and South-Estonian Rescue Centre for the first time in urban surroundings a joint training named Lock the University. The exercise was a part of the staff training of Kaitseliit's wartime territorial defence battalion, during which a staff company formed based on Academic subunit was brought to life in reality.

During the exercise armed guard was also validated in the buildings of student organisations. With that a historic dimension was given to the training as during the attempted rebellion on 1 December 1924 the organised students were the ones who quickly formed armed units, which assured safety in the city as well as the recovery of the performance of the state. Pp. 10-11.

ABOUT THE MOTIVATION OF MEMBERS OF KAITSELIIT

The opinion that all problems begin from the structure of the organisation is simplified. The principles of Kaitseliit were created in the beginning of the last century during the battles of War of Independence and were enacted during the 1930s. The challenges of the new century force Kaitseliit to keep up to date. But the innovators of Kaitseliit tend to forget between drawing different chains of command and boxes the most important factor - the motivation of the members of Kaitseliit. Motivation is forgotten or even ignored intentionally because it cannot be planned on paper or calculated into money. Motivation cannot be divided into different levels, it cannot be increased according to the plan.

Lieutenant Valjo Tooming analyses the factors that have demotivating influence within Kaitseliit and brings out the opportunities how to increase the motivation of the members of a voluntary national defence organisation. Pp. 12-15.

SAAREMAA DISTRICT OF WOMEN'S HOME DEFENCE "SAVED" VILLAGERS

On November 5 Saaremaa district of Women's Home Defence (WHD) carried out its first complex training which goal was to give the members of the local WHD a practical overview of the chosen speciality and to make different units (first aid and crisis management, catering, staff) work together. In order to give women an equal starting point, no participant knew what exactly was going to happen during the day as they left home in the morning.

According to the legend the exercise imitated a military conflict accompanied by a civil crisis and the task of the participants was to take care of the wounded, lost, fugitives with children and other sufferers. As there were no completed solutions, women had to improvise using the knowledge learned so far. Pp. 26-27.

VÄLIKOKA RETSEPTIRAAMATUST

Välikoka retseptiraamatust

Naiskodukaitse Kirde piirkonna vanem ELLE VINNI soovitab

LIPNIKU LIHAPADA KAPSAGA (1 portsjon = 300 dl)

Koostisained	1 portsjon	10 portsjonit	100 portsjonit
Kondita soolasealiha	100 g	1 kg	10 kg
Suitsusealiha	50 g	500 g	5 kg
Toiduõli	5 g	50 g	500 g
Vesi	1 dl	1 l	10 l
Kapsas	200 g	2 kg	20 kg
Kollane sibul	15 g	150 g	1,5 kg
Nisujahu	10 g	100 g	1 kg
Hiina soja	2 ml	20 ml	200 ml
Sool	1 g	10 g	100 g
Pipar	näpuotsatäis	1 g	10 g

VALMISTAMINE

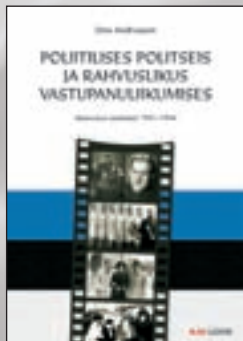
Puhasta liha ja lõika 2x2x2 cm suurusteks kuubikuteks. Puhasta kapsas ja lõika sama suurteks tükkideks nagu liha. Koori ja viiluta sibul. Pruunista liha koos sibulaga. Tõsta patta ning lisa vett ja sojat. Maitsesta. Keeda umbes 30 minutit. Pruunista kapsas eraldi ja tõsta seejärel patta. Sega kapsas lihaga ja keeda, kuni liha on pehme. Paksenda nisujahust tehtava paksendusseguga ja keeda veel 5-10 minutit. Maitse.

NÄPUNÄITED

Maitseks võib lisada ka köömneid. Huvitava maigu annavad loorberilehed, kui need murendada ja koos lihaga keeta. Pärlsibul on sobiv garneering, eriti jõulude ajal.

Uno Andrusson
Poliitilises politseis ja rahvuslikus vastupanuliikumises

AJA
L O O D
2

Esimeses osas satub autor 1941. aasta juunis kommunistliku võimu esindajatega vastuollu ja varjab end kuni sakslaste tulekuni Rannamõisa ja Merivälja tühjades suvilates, pääsedes tabamisest mitmel korral üle noatera. Teine osa algab septembriga 1941,

mil Andrusson astub taasasutatud Eesti Poliitilisse Politseisse. Tema pettumuseks läheb see peagi sakslaste alluvusse ja ta kaotab töö vastu huvi. Töötades assistendina PolPolis ja ka Saksa Julgeolekuteenistuses, riskerib ta pidevalt eluga, võttes osa rahvuslikust pörandalusest liikumisest ja olles kontaktis Soome luure Hauka grupi juhi Leo Talgrega.

208 lk, mõõdud 148 x 210 mm, kõva kaas

Toomas Hellat
Luuraja aruanne KGB-le
Meenutusi aastatest 1920–1956

AJA
L O O D
3

Toomas Hellat (1920–1987) oli vastuoluline isik — aastatel 1940–1944 erinevate riikide luureteenistuste palgal olnud tulihingeline eesti vabadusvõitleja, kes asus pärast kinnivõtmist koostööle nõukogude julgeolekuga. Sellest endistele võitluskaaslastele mõistetamatust

sammust hoolimata ei saavutanud ta elu lõpuni ka KGB-poolset usaldust. Kuigi selle raamatu tekst on kirja pandud Toomas Hellati elu ja tegevuse „puhtsüdamliku ülestunnistusena“ KGB-le, on see teisest küljest kui Hellati pöördumine tulevaste põlvete poole sooviga jäädvustada ja põhjendada oma tegusid nii enne kui pärast agent Haaklaks saamist.

208 lk, mõõdud 148x210 mm, kõva kaas

Rinaldo Nurm
Sõjateest laskurkorpuses ja teisi mälestusi

AJA
L O O D
4

1920. aastal sündinud Rinaldo Nurm kirjeldab raamatu esimeses osas lapsepõlve ja kooliaega Jõhvis ja Narvas. Ta oli usin ja lahtise peaga koolipoiss, kelle gümnaasiumi lõpetamise aeg jäi Eestile saatuslikku 1940. aastasse.

Teine osa räägib sellest, kuidas ta perekonna küüditamise hirmus astus 1941. aasta juulis punaväkke, sattus aga hoopis tööpataljoni, kus viibis „elu ja surma piiril“, kuni pääses 1942. aasta veebruaris Eesti Laskurkorpusesse. Kolmandas osas kirjeldab autor põhjalikult oma sõjateed 7. Eesti Laskurdiviisi koosseisus. Lahinguristsed sai Nurm Velikije-Lukis, osales lahingutes Eestimaa pinnal ja sõja lõpus Kuramaal. Raamatu viimases osas meenutab Nurm mitmeid markantseid seiku ja inimtüüpe, keda kohtas töötades erinevates ettevõtetes ja ametites raamatupidajast tööliseni ning kokkupuudetest KGB-ga ajal, mil teenis ordineeritud vaimulikuna.

306 lk, mõõdud 148 x 210 mm, kõva kaas

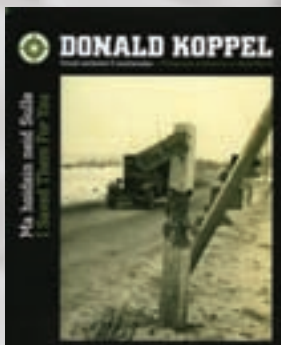
Valter Allase
Mälestusi koolipäevist, sõjakeerisest ja põgenikelaagrist

AJA
L O O D
5

Valter Allase on sündinud 1917. aastal ja elab praegu Kanadas. Ta on pärit Kadrina kihelkonnast, kus pere pidas talurahvakauplust. Üsna varakult iseseisvalt otsuseid tegema harjunud noormees lõpetas 1935. aastal Tallinna Poeglaste Kommertsgümnaasiumi, läbis

sõjaväeteenistuse ja töötas kuni pankade natsionaliseerimiseni Rakvere Ühis pangas, seejärel esimese Nõukogude okupatsiooni lõpuni ETKVLis. Sõjakeeris viis ta mitmetesse paikadesse nii kodumaal kui kaugemal — alates 36. politseipataljoni retkest Stalingradi alla kuni Neveklau ohvitseride koolini sõja lõpu eel. Sõja lõppemisel õnnestus tal Tšehhi põrgu eluga läbida, ameeriklaste tsooni jõuda ja ühineda perega Augsburgi DP laagris Saksamaal. 1949. aasta kevadel emigreerus Allase pere Austraaliasse, sealt 1954. aasta lõpul Kanadasse. Elukohaks sai Montreal, kus Valter Allase töötas pangas pensionile minekuni 1982. aasta veebruaris.

306 lk, mõõdud 148 x 210 mm, kõva kaas

Donald Koppel
Ma hoidsin neid Sulle
Fotosid eestlastest II maailmasõjas

Donald Koppel - Eesti rindefotograaf. II maailmasõjast pole eestaste säilinud just palju nende endi tehtud pilte. Üheks vähesteks nende seast on Donald Koppeli (1919-2005) pildid.

Enamik tema sõjaaegsetest fotodest pärineb väljaõppelaagrist, mil pildistamine polnud seotud otsese ohu ega võitlusega ringel.

120 lk, mõõdud 24,5x28,5 cm, kõva köide, eesti ja inglise keeles

Mart Laar
Äratjad
Rahvuslik ärkamine Eestis 19. sajandil ja selle kandjad

Mart Laari doktoritöö on mahukas uurimus, mis põhineb rohkel ja seni kasutamata allikmaterjalil. Raamatu esmatrüki kirjastas 2005. aastal Ajalooarhiiv. Raamat kuulub Ajalooarhiivi monograafiade sarja. Teise trüki andis välja Kirjastus Grenader.

496 lk, mõõdud 164 x 237 mm, kõva köide, mustvalged illustratsioonid

www.military.ee

Militaarmärklehed Kaitsevæele ja Kaitseliidule,
ISSF märklehed sportlaskuritele, laskepäevikud,
militaarraamatud, relvakapid

*AS Galvi-Linda tervitab
vanu ja uusi partnereid
jõulude puhul.
Tõiseid kohtumisi uuel aastal!*

AS GALVI-LINDA
[HTTP://WWW.GALVILINDA.EE](http://www.galvilinda.ee)